

ICE®

અર્થશાસ્ત્ર

Special
Issue

કુલ **90** TOPICS

CURRENT AFFAIRS

TARGET

19/12/2021

GPSC
Prelim

COMING SOON

- ડિજિટલ ચુકવણી પ્રણાલી
- વડાપ્રધાનની આર્થિક સલાહકાર પરિષદની પુનઃરચના
- કૃષિ ઉડાન 2.0
- ભારતમાં કોલસાની અસત
- એર ઇન્ડિયા વિનિવેશ
- શિક્ષણમાં ડિજિટલ વિભાજન

INDEX

1. ડિજિટલ ચુકવણી પ્રણાલી.....01
2. 45મી GST કાઉન્સિલ બેઠક.....01
3. આદિવાસી વિસ્તારોમાં મોતીની ખેતીને પ્રોત્સાહન: ટ્રાઇફેડ.....01
4. GST કાઉન્સિલની 45મી બેઠક.....02
5. રોકાણકારો અને વ્યવસાયો માટે નેશનલ સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમ શરૂ કરવામાં આવી..03
6. ADB એ ભારતના વિકાસનો અંદાજ ઘટાડીને 10% કર્યો.....03
7. 2021માં ખરીફ અનાજનું ઉત્પાદન 150.50 મિલિયન ટન સુધી પહોંચશે.....03
8. વિદેશી સીધું રોકાણ (FDI) પ્રવાહ.....03
9. સ્ટેબલકોઈન.....04
10. RBI નાણાકીય વર્ષ 21 માં બેંક ડિપોઝિટનો ડેટા બહાર કર્યો.....04
11. GST દરોને તર્કસંગત બનાવવા માટે મંત્રીઓના જૂથ (GOM).....05
12. SHGs માટે સીડ કેપિટલ મોડ્યુલ.....06
13. કુલ્લુ ખાતે Weaver Services and Design Resource Centerની સ્થાપના કરવામાં આવશે.....06
14. ICRA એ FY22 GDP વૃદ્ધિનો અંદાજ સુધારીને 9% કર્યો.....07
15. હાલની વિદેશી વેપાર નીતિ (FTP) માર્ચ 2022 સુધી લંબાવવામાં આવી..07
16. નિકાસ ક્રેડિટ ગેરંટી કોર્પોરેશનની સૂચિ (ECG).....07
17. 2 ઓક્ટોબરે કવિતા મહોત્સવ ઉજવાશે.....08
18. IOB ને RBI PCA ફેમવર્કમાંથી બહાર કાઢવામાં આવ્યું.....08
19. નાબાર્ડે ચાક ઉછેર માટે લોન યોજના મંજૂર કરી.....09
20. IFSCA ટકાઉ નાણાં પર નિષ્ણાત સમિતિની સ્થાપના કરી.....09
21. નિષ્ક્રિય રાજકીય પક્ષોની નોંધણી રદ કરવાની માંગ.....09
22. આધાર-સક્ષમ ચુકવણીમાં ખામીઓ.....10
23. RBIએ NARCLને લાયસન્સ આપ્યું.....10
24. ભારતમાં કોલસાની અછત.....10
25. સાર્વભૌમ ક્રેડિટ રેટિંગ.....11
26. ભારત માટે વિશ્વ બેંકનો GDP અંદાજ હિસ્સો..12
27. એર ઇન્ડિયા વિનિવેશ.....13
28. RBIનો નાણાકીય નીતિ અહેવાલ.....13
29. કેન્દ્ર GST વળતર તરીકે 40,000 કરોડ રજૂ કરશે.....14
30. માર્કેટ આધારિત ઇકોનોમિક રેમિટન્સ (MBED) સ્ટેપ 1.....14
31. શિક્ષણમાં ડિજિટલ વિભાજન.....15
32. ભારતમાં કોલસાની અછત કટોકટી (Coal Shortage Crisis in India).....16
33. વૈશ્વિક લઘુત્તમ કર સોદો.....16
34. નાણા મંત્રાલયે માસિક આર્થિક સમીક્ષા બહાર પાડી.....17
35. પાવર ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશને મહારાષ્ટ્રનો દરજ્જો આપ્યો.....17
36. HDFC બેંક, માસ્ટરકાર્ડ, USAID \$100 મિલિયન ક્રેડિટ સુવિધા માટે પ્રતિબદ્ધ છે.....17
37. NPCI એ કાર્ડ ટોકનાઈઝેશન માટે દત્તક પ્લેટફોર્મ શરૂ કર્યું.....18
38. FPO ને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકાર અને નાબાર્ડે હસ્તાક્ષર કર્યા.....18
39. કૂડ ઓઇલના ઊંચા ભાવ.....18
40. IMFની ભૂમિકાની સમીક્ષા.....19

41. સાત નવા સંરક્ષણ જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (DPSUs).....	19	58. ફિનટેક માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના કરવામાં આવશે.....	30
42. ચાની નિકાસમાં ઘટાડો.....	21	59. PM મોદીએ રોકાણકારો માટે RBIની બે પહેલ શરૂ કરી.....	30
43. RBI એ AIFIs માટે લઘુત્તમ 11.5% મૂડીનો પ્રસ્તાવ મૂકે છે.....	22	60. RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ.....	30
44. ગિફ્ટ સિટીમાં વીમા વ્યવસાયો માટે ઉદાર વ્યવસ્થા: IFSCA.....	22	61. ચાલુ ખાતાની વધતી ખાધ.....	31
45. RBIએ NBFC IPO ડ્રોઇંગ મર્યાદા નક્કી કરી.....	23	62. શેરડી, કપાસ, શણના ખેડૂતો માટે પ્રોત્સાહન મંજૂર.....	32
46. છઠ્ઠી વાર્ષિક બેઠક: AIIB.....	23	63. RBI ગવર્નરે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી.....	32
47. કૃષિ ઉડાન 2.0.....	24	64. ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ પર મોરેટોરિયમ સંબંધિત CBIC માર્ગદર્શિકા.....	32
48. ઇન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ્સ બેંક અને HDFC હોમ લોન આપવા માટે સમજૂતી પત્ર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા.....	25	65. HARBINGER 2021 Innovation for Transformation: RBIની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોન.....	33
49. ભારત-ADB મિઝોરમમાં શહેરી ગતિશીલતાને ટેકો આપવા માટે PRF લોન પર હસ્તાક્ષર કરશે.....	25	66. સેવાની નિકાસમાં વધારો.....	33
50. ભારતે ADB અને AIIB પાસેથી રસીની લોન માટે અરજી કરી.....	25	67. નોટબંધી (Demonetisation) ની પાંચમી વર્ષગાંઠ: આર્થિક અસર..	34
51. સ્વામી કોષ.....	26	68. તકનીકી કાપડની વધતી નિકાસ.....	34
52. વડાપ્રધાનની આર્થિક સલાહકાર પરિષદ (PM Economic Advisory Council) ની પુનઃરચના કરવામાં આવી હતી.....	27	69. આસામ કેબિનેટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો (Industrial Relation Rules)ને મંજૂરી આપી.....	36
53. એસેટ પુનઃનિર્માણ કંપનીઓ પર RBI સમિતિ.....	27	70. દિલ્હીએ રાજ્ય ECRP 2021-22 હેઠળ રૂ. 1544 કરોડ મંજૂર કર્યા.....	36
54. ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફિલપકાર્ટ દ્વારા સ્થાનિક વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવવા માટે MoU.....	28	71. ઇન્ડિયા ઇન્ડસ્ટ્રિયલ લેન્ડબેંક (IILB)	36
55. RBIનું સુધારેલું PCA ફ્રેમવર્ક.....	28	72. બિટકોઈન હાર્ડવેર વોલેટ (Bitcoin Hardware Wallet).....	37
56. ઓડિશાએ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે સંપૂર્ણ ટેક્સ મુક્તિની જાહેરાત કરી.....	29	73. રાષ્ટ્રીય સંપત્તિ પુનર્નિર્માણ કંપની (National Asset Reconstruction Company).....	37
57. આરોગ્ય વ્યવસ્થાને મજબૂત કરવા વિશ્વ બેંકની લોન: મેઘાલય.....	29	74. ભારતનો પહેલો ક્રિપ્ટોગેમ બગીચો.....	37

75. RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ..37	85. 2022-23 માટે તમામ રવિ પાકોની MSPમાં વધારો થયો.....43
76. વિદેશી કાર્ડ ચુકવણી નેટવર્ક કંપનીઓ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો.....38	86. MSMEને ક્રેડિટ સપોર્ટ આપવા HDFC અને NSIC નું જોડાણ.....43
77. વિશેષ પશુધન વિસ્તાર પેકેજ.....38	87. નવા કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સની સમર્થતા 43
78. પશુપાલન વિભાગ અને ડેરી યોજનાઓનું પુનર્ગઠન.....39	88. સામયિક શ્રમ દળ સર્વેનું ત્રિમાસિક બુલેટિન.....44
79. એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર સિસ્ટમ.....40	89. ભારત-ADBએ મહારાષ્ટ્રમાં ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી વધારવા માટે લોન પર હસ્તાક્ષર કર્યા.....44
80. ભારતનું વિદેશી મુદ્રા ભંડાર 633.558 અબજ ડોલર પર પહોંચી ગયું છે.....40	90. નાણાં મંત્રાલયે રાજ્યોને મહેસૂલ ખાધ ગ્રાન્ટ (Revenue Deficit Grants) જાહેર કરી.....44
81. કોમન સર્વિસ સેન્ટર (CSC).....40	91. રેલ્વે મંત્રાલયે ભારતીય રેલવે વૈકલ્પિક ઈધણ સંગઠન (IROAF) બંધ કર્યું.....45
82. ક્વિપ્ટો ફાઇનાન્સ.....41	92. પ્રશ્નોત્તરી.....46
83. કન્વેક્ટિવ વપરાશ અને ઉત્પાદન : SDG 12 41	
84. વિભિન્ન GST શાસન.....42	

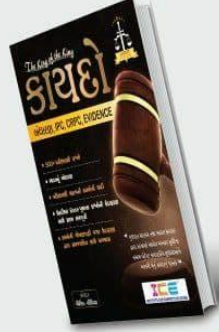
PSI /ASI /CONSTABLE

નવી બેચ
તારીખ 30/11/2021
સાંજે 6:30 TO 8:30

સ્પે. બેચ
LAW
(કાયદો)

ICE ના વિદ્યાર્થીઓને
20% DISCOUNT નો
વિશેષ લાભ

કાયદાની બુક ફ્રી
આપવામાં આવશે

IPC, CRPC, પુરાવાનો કાયદો તથા અન્ય કાયદાઓનો તલસ્પર્શી અભ્યાસ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

93757-01110/93280-01110

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કાલાવડ રોડ, તિરૂપતી પેટ્રોલ પંપ સામે,
સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
રાજકોટ.

offline

રાજકોટ

ડિજિટલ ચુકવણી પ્રણાલી

- ભારત અને સિંગાપોરની કેન્દ્રીય બેંકો તેમની સંબંધિત ઝડપી ડિજિટલ ચુકવણી પ્રણાલીઓ – યુનિફાઇડ પેમેન્ટ્સ ઇન્ટરફેસ (UPI) અને 'PayNow' ને 'ઝડપી, ઓછી કિંમત, સરહદ પારના ભંડોળ ટ્રાન્સફર' માટે જોડશે.
- જુલાઈ 2022 સુધીમાં જોડાણ શરૂ કરવાનું લક્ષ્ય છે.

UPI અને PayNow વિશે

- યુનિફાઇડ પેમેન્ટ્સ ઇન્ટરફેસ (UPI) - PayNow લિન્કેજ ભારત અને સિંગાપોર વચ્ચે સરહદ પારથી ચુકવણી માટે માળખાગત સુવિધાઓના વિકાસમાં એક મહત્વપૂર્ણ સીમાચિહ્ન છે, જે ઝડપી, સસ્તી અને વધુ પારદર્શક સરહદ પારની ચુકવણી માટે G-20ની નાણાકીય સમાવેશની પ્રાથમિકતાઓ સાથે જોડાયેલું છે.
- ભારત G-20નો સભ્ય છે.
- લિન્કેજ NPCI ઇન્ટરનેશનલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (NIPL) અને નેટવર્ક ફોર ઇલેક્ટ્રોનિક ટ્રાન્સફર (NETS, સિંગાપોર)ના અગાઉના પ્રયાસો પર આધારિત છે, જે ભારત અને સિંગાપોર વચ્ચે કાર્ડ્સ અને QR કોડનો ઉપયોગ કરીને ચુકવણીની સરહદ પારની આંતરસંચાલન ક્ષમતાને પ્રોત્સાહન આપે છે અને બંને દેશો વચ્ચે વેપાર, મુસાફરી અને રેમિટન્સને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- NIPL વિદેશમાં UPI અને RuPay જેવી ઘરેલું ચુકવણી તકનીકોને લોકપ્રિય બનાવવા અને અન્ય દેશો સાથે ચુકવણી તકનીકોનું સહ-ઉત્પાદન કરવા માટે NPCIની પેટાકંપની છે.
- આ પહેલ પેમેન્ટ સિસ્ટમ વિઝન ડોક્યુમેન્ટ 2019-21 (Payment Systems Vision Document 2019-21) માં ઉલ્લેખિત સરહદ પાર રેમિટન્સ માટે કોરિડોર અને ફરજોની સમીક્ષા કરવાના તેના અભિગમને અનુરૂપ છે.
- રોકાણકારોની દૃષ્ટિએ તે વધુને વધુ રિટેલ રોકાણકારોને વૈશ્વિક બજારોમાં પહોંચવા માટે પ્રોત્સાહિત કરશે. હાલમાં રિટેલ રોકાણકારો ઇન્ટર બેંક ફીમાં રૂ.3,000 સુધીની ચૂકવણી કરે છે જે બેન્કો દ્વારા ઉદાર રેમિટન્સ યોજના (LSR) પ્રોસેસિંગ ફી કરતાં વધુ છે.
- ભારતીય રિઝર્વ બેંકની લિબરલાઈઝ્ડ રેમિટન્સ યોજના નિવાસી વ્યક્તિઓને એક નાણાકીય વર્ષ દરમિયાન રોકાણ અને ખર્ચ માટે અન્ય દેશમાં અમુક રકમ મોકલવાની મંજૂરી આપે છે.

45મી GST કાઉન્સિલ બેઠક

- GST પરિષદ (GST Council)ની 45મી બેઠકની અધ્યક્ષતા 17 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ લખનઉમાં નાણાં પ્રધાન નિર્મલા સીતારામનની હતી. આ બેઠકમાં પેટ્રોલ અને ડીઝલને GSTના દાયરામાં લાવવા અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી અને અનેક મહત્વપૂર્ણ નિર્ણયો લેવામાં આવ્યા હતા.
- કેરળ હાઈકોર્ટે તેની પૂછપરછ કરી હોવાથી પેટ્રોલ અને ડીઝલના મુદ્દે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. જોકે કાઉન્સિલે પેટ્રોલ અને ડીઝલને GST હેઠળ ન રાખવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.
- આ બેઠકમાં કોવિડ-19 સંબંધિત દવાઓ પર રાહતદરે GST દરની પણ જાહેરાત કરવામાં આવી હતી, જે 30 સપ્ટેમ્બર સુધી અમલમાં છે. હવે તારીખ 31 ડિસેમ્બર, 2021 સુધી લંબાવવામાં આવી છે.

મહત્વપૂર્ણ નિર્ણય

- કોવિડ-19ની સારવારમાં વપરાતી દવાઓ પર GSTના રાહત દર 31 ડિસેમ્બર સુધી વધારવામાં આવ્યા છે.
- કેન્સરની સારવારમાં વપરાતી દવાઓ પરનો GST દર 12 ટકાથી ઘટાડીને 5 ટકા કરવામાં આવ્યો છે.
- ડીઝલ સાથે બાયોડીઝલ મિક્સ કરવા પર GST દર 12 ટકાથી ઘટાડીને 5 ટકા કરવામાં આવ્યો છે.
- પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોને GSTના દાયરામાં લાવવાનો આ યોગ્ય સમય નથી.
- દરોને તર્કસંગત બનાવવા સંબંધિત મુદ્દાઓની તપાસ માટે રાજ્ય મંત્રીઓનું એક જૂથ સ્થાપિત કરવામાં આવશે. મંત્રીઓનું આ જૂથ 2 મહિનામાં ભલામણો કરશે.
- ઈ-કોમર્સ ઓપરેટર્સ સ્વિગી અને ઝોમેટો GSTના દાયરામાં આવશે. હવે તેમના દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી રેસ્ટોરન્ટ સેવા પર તેમને GST ચૂકવવો પડશે.
- ઈ-વે બિલ, ફાસ્ટેગ, અનુપાલન, ટેકનોલોજી, છટકબારી દૂર કરવા, રચના યોજના વગેરેના મુદ્દાઓની તપાસ માટે અન્ય મંત્રીઓના જૂથની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

આદિવાસી વિસ્તારોમાં મોતીની ખેતીને પ્રોત્સાહન: ટ્રાઈફેડ

- તાજેતરમાં ટ્રાઈફેડ (ટ્રાઈબલ કો-ઓપરેટિવ માર્કેટિંગ ડેવલપમેન્ટ એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા)એ ઝારખંડ સ્થિત પૂર્તિ એગ્રોટેક સાથે આદિવાસી વિસ્તારોમાં મોતીની ખેતીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સમજૂતી કરી છે.

પરિચય

- > આ કરાર હેઠળ વિવિધ ઇ-કોમર્સ પ્લેટફોર્મ ઉપરાંત 'પૂર્તિ એગ્રોટેક' દ્વારા 141 ટ્રાઈબ્સ ઇન્ડિયા આઉટલેટ્સ મારફતે મોતી વેચવામાં આવશે.
- > 'પૂર્તિ એગ્રોટેક' નું કેન્દ્ર 'વન ધન વિકાસ કેન્દ્ર ફ્લસ્ટર' (VDVKC) તરીકે વિકસાવવામાં આવશે. આ સિવાય ઝારખંડમાં મોતીની ખેતી માટે આવા 25 'વન ધન વિકાસ કેન્દ્ર ફ્લસ્ટરો' વિકસાવવાની યોજના છે.
- > 'વન ધન વિકાસ કેન્દ્ર ફ્લસ્ટર' આદિવાસીઓને કૌશલ્ય અપગ્રેડેશન અને ક્ષમતા નિર્માણ તાલીમ પ્રદાન કરે છે અને પ્રાથમિક પ્રક્રિયા અને મૂલ્ય વર્ધન સુવિધાઓ સ્થાપિત કરે છે.
- > ટ્રાઈફેડે કુદરતી 'વન ધન' ઉત્પાદનોને પ્રોત્સાહન અને વેચાણ માટે ઇ-કિરાના પ્લેટફોર્મ બિગ બાસ્કેટ સાથે MOU પર પણ હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- > છીપનું સંવર્ધન અને મોતીઓનો વિકાસ એ વ્યવસાયની એક સતત પદ્ધતિ છે અને ઘણીવાર આદિવાસીઓ દ્વારા પ્રેક્ટિસ કરી શકાય છે જેમને નજીકના જળસંસ્થાઓની પહોંચ છે.
- > આ નજીકના ભવિષ્યમાં આદિવાસીઓની આજીવિકા માટે ગેમ-ચેન્જર સાબિત થશે.

મોતીની ખેતી

- > મોતી એ વિશ્વનો એકમાત્ર રત્ન છે જે જીવંત પ્રાણીમાંથી આવે છે. છીપ અને સ્નાયુઓ જેવા મોલસ્ક આ કિંમતી રત્નો ઉત્પન્ન કરે છે.
- > તાજા પાણીના મોતીઓ મસલ્સનો ઉપયોગ કરીને ખેતરોમાં ઉગાડવામાં આવે છે. મસલ કાર્બનિક યજમાનો હોવાથી, મોતી કુદરતી રીતે બનતા ખારા પાણીના છીપ કરતાં 10 ગણા મોટા હોઈ શકે છે, અને તાજા પાણીના મોતીમાં વધારે ચમક હોય છે.

લાભ

- > ખેડૂતોની આવકમાં વધારો: ભારતમાં ખેડૂતોની આવક સામાન્ય રીતે આબોહવા જેવા બાહ્ય પરિબળો પર આધારિત હોય છે અને આ નિર્ભરતા ઘણી વાર તેમને નુકસાન પહોંચાડે છે, પરંતુ બીજી તરફ મોતીની ખેતી આ પરિબળોથી સંપૂર્ણપણે સ્વતંત્ર છે અને વધુ લાભ આપે છે.
- > ઇકો-ફ્રેન્ડલી: મોતીની ખેતી ઇકો-ફ્રેન્ડલી છે. તે માછલીઓને રહેવા માટે રહેઠાણ પ્રદાન કરે છે જેમાં પ્રજાતિઓની વિવિધતામાં સુધારો થાય છે.
- > પાણી શુદ્ધિકરણ: ફિલ્ટર ફીડર ઓઈસ્ટર (Filter feeder oysters) પણ પાણીના શુદ્ધિકરણ તરીકે કાર્ય કરે છે. એકલી છીપ દિવસમાં 15 ગેલન પાણી સાફ કરે છે.
- > તે એક જ જગ્યાએ પાણીમાં ભારે ધાતુઓ એકત્રિત કરે છે અને હાનિકારક પ્રદૂષકોને પણ દૂર કરે છે.

લેવામાં આવેલી પહેલ

- > મોતીના ખેડૂતો, પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા યોજના (PMMSY) હેઠળ લાભ મેળવી શકે છે.
- > મોતીની ખેતીના અવકાશને ધ્યાનમાં રાખીને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગે આ ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન આપવા માટે બ્લુ રિવોલ્યુશન સ્કીમમાં મોતી ઉછેરને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશસાથે તેને પેટા ઘટક તરીકે સામેલ કર્યો છે.

GST કાઉન્સિલની 45મી બેઠક

- > તાજેતરમાં ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ (GST) કાઉન્સિલની 45મી બેઠક યોજાઈ હતી.
- રાહતદરે GST દરોનો વિસ્તાર:
- > કાઉન્સિલે ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં કોવિડ-19 સારવાર સાથે સંબંધિત સંખ્યાબંધ દવાઓ પર GST રાહત વધારવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.
- ફૂડ ડિલિવરી એપ્લિકેશનો GST એકત્રિત કરશે:
- > રેસ્ટોરન્ટ્સ હવે ભાગીદારોને બદલે સ્વિગી અને ઝોમેટો GST જેવી ઓનલાઈન ફૂડ ડિલિવરી એગ્રીગેટર કંપનીઓને ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર રહેશે.
- > હાલમાં ફૂડ એગ્રીગેટર્સ દ્વારા ઉત્પન્ન કરવામાં આવેલા ઓનલાઈન બિલોમાં પહેલેથી જ કર ઘટક GST છે.
- > અત્યાર સુધી, ટેક્સની રકમ રેસ્ટોરન્ટ ભાગીદારોને પરત ચૂકવવામાં આવે છે, જેમને સરકારને રકમ ચૂકવવાની અપેક્ષા છે.
- > પેટ્રોલ અને ડીઝલ GSTના દાયરામાં નહીં આવે:
- > કાઉન્સિલે પેટ્રોલ અને ડીઝલને GSTના દાયરામાં ન લાવવાનો નિર્ણય કર્યો છે. રાજ્યોએ બેઠક દરમિયાન બળતણના સમાવેશનો સખત વિરોધ કર્યો હતો અને તેમના ભાવમાં વધારા અંગે ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી.
- > જો પેટ્રોલ અને ડીઝલ GST શાસન હેઠળ આવશે તો તમામ રાજ્યોમાં કિંમતો એકસરખી થઈ જશે કારણ કે કેન્દ્ર અને રાજ્યો દ્વારા વસૂલવામાં આવતા વિવિધ એક્સાઈઝ અને વેટદરો દૂર કરવામાં આવશે.
- > આનાથી ડીઝલ અને પેટ્રોલના ભાવમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો કરવામાં મદદ મળશે, જે તાજેતરના સમયમાં નોંધપાત્ર રીતે વધી છે.
- ફોર્ટિફાઈડ ચોખા પર GST ઘટાડ્યો:
- > ઇન્ટિગ્રેટેડ ચાઈલ્ડ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ જેવી યોજનાઓ માટે ફોર્ટિફાઈડ ચોખા પર GSTનો દર 18 ટકાથી ઘટાડીને 5 ટકા કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી છે.
- દરને તર્કસંગત બનાવવા માટે, GOM:
- > રિવર્સ ડ્યુટી માળખું ઠીક કરવા અને આવક વધારવાનો પ્રયાસ કરવા માટે દર તર્કસંગતતા સાથે સંબંધિત મુદ્દાઓ પર ધ્યાન આપવા માટે રાજ્યના મંત્રીઓના એક જૂથ (GOM) ની રચના કરવામાં આવશે.

- જ્યારે આઉટપુટ અથવા અંતિમ ઉત્પાદન પરનો કર ઈનપુટ પરના કર કરતાં ઓછો હોય ત્યારે રિવર્સ ડ્યુટી માળખું ઊભું થાય છે, જેના કારણે ઈનપુટ ટેક્સ કેડિટનો ઊલટો સંગ્રહ થાય છે જે મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં પરત કરવો પડે છે.
- રિવર્સ ફી માળખું (Inverted Duty Structure) આવકના આઉટફ્લોની સમસ્યા ધરાવે છે, તેથી સરકારે ફી માળખા પર પુનર્વિચાર કરવો જોઈએ.
- ઈ-વે બિલ, ફાસ્ટેગ, કમ્પ્લાયન્સ (Compliances), ટેકનોલોજી, હાલની ખામીઓને દૂર કરવા, કમ્પોઝિશન સ્કીમ વગેરેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લેવા માટે અન્ય GOMની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

રોકાણકારો અને વ્યવસાયો માટે નેશનલ સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમ શરૂ કરવામાં આવી

- કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ અને ગ્રાહક બાબતો અને વિતરણ મંત્રી પીયૂષ ગોયલે 22 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ રોકાણકારો અને વ્યવસાયો માટે નેશનલ સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમ (National Single Window System for Investors and Businesses)ની શરૂઆત કરી હતી.
- નેશનલ સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમ (National Single Window System) ભારતને આત્મનિર્ભર બનાવવાની દિશામાં એક મોટી છલાંગ છે.
- આ સિસ્ટમ મંજૂરી અને નોંધણી માટે સરકારી કચેરીઓ તરફ દોડવાનો વારસો દૂર કરશે.
- તે 'ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ' અને 'ઈઝ ઓફ લિવિંગ'ને પણ પ્રોત્સાહન આપશે.
- અનુમોદન અને મંજૂરીના ઉદ્દેશથી આ પોર્ટલ રોકાણકારો માટે વન સ્ટોપ શોપ બની જશે.
- અત્યાર સુધી આ પોર્ટલ 18 કેન્દ્રીય વિભાગો અને 9 રાજ્યોમાં મંજૂરીનું આયોજન કરે છે. ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં 14 કેન્દ્રીય વિભાગો અને 5 રાજ્યોને પોર્ટલ સાથે જોડવામાં આવશે.

ADB એ ભારતના વિકાસનો અંદાજ ઘટાડીને 10% કર્યો

- એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB) એ 2021-22માં ભારતના GDP ગ્રોથ માટેનો અંદાજ અગાઉના 11% થી ઘટાડીને 10% કર્યો છે.
- GDP ગ્રોથ ધીમો પડ્યો કારણ કે નકારાત્મક જોખમો આર્થિક દષ્ટિકોણ પર પ્રભુત્વ ધરાવે છે.
- ADBએ એમ પણ કહ્યું કે વધતા ઈનપુટ ખર્ચ અગાઉના અંદાજિત 5.2%ની સરખામણીમાં 5.5%ના ઝડપી દરે ફુગાવો લાવી રહ્યા છે.
- અપૂરતા ચોમાસાને કારણે મોંઘવારીનું દબાણ વધશે.

- ADB અનુસાર, અર્થતંત્ર 'બાકીના ત્રણ ક્વાર્ટરમાં મજબૂત રિકવરી કરશે અને 2022-23માં 7.5 ટકા સુધી પહોંચે તે પહેલા સંપૂર્ણ નાણાકીય વર્ષમાં 10% વૃદ્ધિ કરશે.

2021માં ખરીફ અનાજનું ઉત્પાદન 150.50 મિલિયન ટન સુધી પહોંચશે

- કૃષિ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, 2021 ની ખરીફ સિઝનમાં ચોખાના સુધારેલા ઉત્પાદન સાથે ભારતનું અનાજ ઉત્પાદન 150.50 મિલિયન ટન સુધી પહોંચવાની ધારણા છે.
- ચોખા, કઠોળ અને બરછટ અનાજ સહિતના અનાજનું ઉત્પાદન 2020-21 પાક વર્ષની ખરીફ સીઝનમાં 149.56 મિલિયન ટન રહ્યું હતું.
- ચોખા, શેરડી અને કપાસમાં રેકોર્ડ ઉત્પાદન થવાની ધારણા છે.
- જોકે, 2021 ખરીફ સિઝન દરમિયાન બરછટ અનાજ અને તેલીબિયાનું ઉત્પાદન ઓછું રહેવાની ધારણા છે.
- કઠોળનું ઉત્પાદન 2021-22 ખરીફ સિઝનમાં 9.45 મિલિયન ટન સુધી પહોંચવાની શક્યતા છે, જે 2020-2021માં 8.69 મિલિયન ટન હતું.
- તુવેરનું ઉત્પાદન 2020-2021માં 4.28 મિલિયન ટનની તુલનામાં 4.43 મિલિયન ટન સુધી પહોંચવાનો અંદાજ છે.
- બરછટ અનાજનું ઉત્પાદન ગયા વર્ષે 36.46 મિલિયન ટનથી ઘટીને 34 મિલિયન ટન થવાની શક્યતા છે.
- મકાઈનું ઉત્પાદન 2020 માં 21.44 મિલિયન ટનની સરખામણીમાં 2021 માં ઘટીને 21.24 મિલિયન ટન થવાની ધારણા છે.

વિદેશી સીધું રોકાણ (FDI) પ્રવાહ

- નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ ચાર મહિના (એપ્રિલ-જુલાઈ) દરમિયાન અગાઉના વર્ષના સમાન ગાળા (2020-21)ની સામે ભારતના FDI પ્રવાહમાં 6.2 ટકાનો વધારો થયો છે.
- ભારતે પ્રથમ ચાર મહિના દરમિયાન 27.37 અબજ ડોલરનો FDI પ્રવાહ આકર્ષ્યો છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2020-21માં ભારતે FDIમાં 10 ટકા (82 અબજ ડોલર)ની વૃદ્ધિ નોંધાવી છે.

FDI ઇક્વિટી

- નાણાકીય વર્ષ 20-21માં FDI ઇક્વિટી પ્રવાહમાં અગાઉના વર્ષના એપ્રિલ-જુલાઈના સમયગાળા (9.61 અબજ અમેરિકન ડોલર)ની તુલનામાં 112 ટકાનો વધારો થયો છે.
- ટોચનો વિસ્તાર:
- 'ઓટોમોબાઈલ ઉદ્યોગ' ટોચના ક્ષેત્ર તરીકે ઉભરી આવ્યો છે. FDI ઇક્વિટી પ્રવાહમાં તેનું કુલ યોગદાન 23 ટકા રહ્યું છે, ત્યારબાદ કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર અને હાર્ડવેર (18 ટકા) અને સર્વિસ સેક્ટર (10 ટકા) છે.

ટોચનું FDI પ્રાપ્તકર્તા રાજ્ય

- કર્ણાટક કુલ FDI ઇક્વિટી પ્રવાહમાં 45 ટકા હિસ્સો સાથે ટોચનું સ્થાન ધરાવતું રાજ્ય રહ્યું છે, ત્યારબાદ મહારાષ્ટ્ર (23%) અને દિલ્હી (12%) છે.

ભારતમાં FDI માર્ગો

- ઓટોમેટિક રૂટ: તેને વિદેશી સંસ્થાને સરકાર અથવા રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાની પૂર્વ મંજૂરીની જરૂર નથી.
- સરકારી માર્ગ: વિદેશી સંસ્થાને સરકારની મંજૂરી લેવી જરૂરી છે.
- ફોરેન ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ફેસિલિટેશન પોર્ટલ (Foreign Investment Facilitation Portal- FIFP) મંજૂરી માર્ગ દ્વારા અરજદારોને સિંગલ વિન્ડો ફિલયર-સની સુવિધા આપે છે. તેનું સંચાલન ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ (DPIIT), વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- FDIને પ્રોત્સાહન આપવા સરકારના પ્રયાસો:
- અનુકૂળ જનસંખ્યા, અસરકારક મોબાઇલ અને ઇન્ટરનેટ એક્સેસ, મોટા પાયે વપરાશ અને તકનીકીના ઉપયોગ જેવા પરિબલોએ રોકાણને આકર્ષવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી છે.
- નેશનલ ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ મિશન, પ્રોડક્શન આધારિત ઇન્સેન્ટિવ સ્કીમ, પ્રધાનમંત્રી કિસાન સંપદા યોજના વગેરે જેવી યોજનાઓને આકર્ષિત કરતી રોકાણનો પ્રારંભ.
- સરકારે વિવિધ ક્ષેત્રોમાં રોકાણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આત્મનિર્ભર ભારત હેઠળની પહેલો વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપી છે.
- સ્થાનિક ઉત્પાદનને વેગ આપવા માટે મેક ઇન ઇન્ડિયા પહેલના ભાગરૂપે ભારતે છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં અનેક ક્ષેત્રોમાં FDIના ધોરણો હળવા કર્યા છે.

સ્ટેબલકોઈન

- યુ.એસ. નાણાકીય સુરક્ષા પર ટિથર અને અન્ય 'સ્ટેબલકોઈન'ના જોખમોને રોકવા માટે ઔપચારિક સમીક્ષા શરૂ કરવા વિચારી રહ્યું છે.
- 'ટિથર' 2014માં બનાવવામાં આવેલી પ્રથમ 'સ્ટેબલકોઈન' હતી.

પ્રકાર

- ફિયાટ-કોલેટરલ 'સ્ટેબલકોઈન':
- આને યુએસ ડોલર, યુરો અથવા પાઉન્ડ જેવા ફિયાટ મની દ્વારા 1:1ના ગુણોત્તરમાં ટેકો આપવામાં આવે છે.
- ઉદાહરણો: ટિથર, જેમિની ડોલર અને 2SD.
- અન્ય ગુણધર્મો દ્વારા સમર્થિત 'સ્ટેબલકોઈન':
- કેટલાક 'સ્ટેબલકોઈન'ને અન્ય ઘણી સંપત્તિઓ (કોમર્શિયલ પેપર્સ, બોન્ડ્સ, રિયલ એસ્ટેટ, કિંમતી ધાતુઓ, વગેરે) ના ટોપલા દ્વારા ટેકો આપવામાં આવે છે.

- કોમોડિટી અને કિંમતી ધાતુના ભાવમાં વધઘટને આધિન સમય જતાં આ નિશ્ચિત સ્ટેબલકોઈન-સની કિંમતમાં વધઘટ થઈ શકે છે.

- ઉદાહરણ: 'ડિજિટલ ગોલ્ડ' – સોના દ્વારા સમર્થિત.

ક્રિપ્ટો-કોલેટરલ સ્ટેબલકોઈન:

- ક્રિપ્ટો-કોલેટરલ સ્ટેબલકોઈન-સ તેમના જૂથો કરતા વધુ વિકેન્દ્રિત છે અને ક્રિપ્ટોકરન્સી દ્વારા ટેકો આપવામાં આવે છે.
- ફિલપસાઇડ (Flipside) આ સ્ટેબલકોઈનઓ ભાવની અસ્થિરતા અને ભાવની અસ્થિરતાના જોખમને દૂર કરવા માટે હાઇપર-કોલેટરલ (Over-Collateralised) છે.

- ઉદાહરણ: ડાઈ (Dai).

બિન-કોલેટરલ સ્ટેબલકોઈન:

- આ સ્થિર સ્ટેબલકોઈનને કોઈ ટેકો નથી અને તે ખરેખર વિકેન્દ્રિત છે અને બિન-કોલેટરલ સ્ટેબલકોઈનનો પુરવઠો એલ્ગોરિધમ્સ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે.

- ઉદાહરણ: આધાર (Basis).

RBI નાણાકીય વર્ષ 21 માં બેંક ડિપોઝિટનો ડેટા જાહેર કર્યો

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (RBI) એ 23 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ 'અનુસૂચિત વાણિજ્યિક બેંકો સાથેની થાપણો – માર્ચ 2021" ડેટા જાહેર કર્યો.
- RBI ના આંકડા મુજબ, 2019-20માં 8.8% ની સરખામણીમાં 2020-21 દરમિયાન બેંક ડિપોઝિટમાં વાર્ષિક ધોરણે 11.9% નો વધારો થયો છે,
- ચાલુ ખાતા અને બચત ખાતા (CASA) ની થાપણોમાં ઊંચી વૃદ્ધિના પગલે ડિપોઝિટમાં વધારો થયો છે.
- CASA ડિપોઝિટનો હિસ્સો માર્ચ 2021 માં વધીને 43.7% થયો જે 2020 માં 41.7% હતો.

સંસ્થાકીય શ્રેણી

- સંસ્થાકીય કેટેગરીમાં, કુલ થાપણોમાં સ્થાનિક ક્ષેત્રનો હિસ્સો 64.1% છે. હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબ (HUF) સહિતના વ્યક્તિઓ, ઘરગથ્થુ ક્ષેત્રના મુખ્ય ઘટકો છે. તેઓએ કુલ થાપણોમાં લગભગ 55.8% યોગદાન આપ્યું છે.

બિન-નાણાકીય નિગમ શ્રેણી

- 2020-21 દરમિયાન બિન-નાણાકીય નિગમોની બેંક થાપણોમાં 18.8% નો વધારો થયો છે. કુલ થાપણોમાં તેમનો હિસ્સો માર્ચ 2021 માં 8 વધીને 16.2% થયો.

કઈ બેંકોએ સૌથી વધુ યોગદાન આપ્યું?

- બેંકોની મેટ્રોપોલિટન શાખાઓ કુલ થાપણોના અડધાથી વધુ હિસ્સો ધરાવે છે. તેમનો કુલ હિસ્સો 2020-21 દરમિયાન વધતી જતી થાપણોનો 59.6% છે, જે 2020 માં 43.2% હતો.

અમને વિશ્વાસ છે અમારી ખાસ તાલીમ
આપને ઓફિસર બનાવશે

નવી બેચ
શરૂ

10%
DISCOUNT

ગુજરાત પોલીસમાં

1270થી વધુ સફળ
વિદ્યાર્થીઓ

Daily
Test

PSI / ASI

&

જનરલ બેચ

તલાટી / પંચાયત મંત્રી,
ગ્રામસેવક, સબ-ઓડિટર, હેડ ક્લાર્ક,
નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક

ટુ ઈ પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો દ્વારા અભ્યાસ

સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના
સમન્વયથી અભ્યાસ

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

76985-01110 / 76986-01110

ICE®

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

Perry plaza Complex, 2nd Floor,
Near Alkapuri Society, Zanzarda
Road, JUNAGADH

જૂનાગઢ

સૌથી વધુ યોગદાન આપનાર રાજ્યો

- મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તર પ્રદેશ અને કર્ણાટક નામના ત્રણ મુખ્ય રાજ્યો કુલ સ્થાનિક ક્ષેત્રની બાકી થાપણોનો ત્રીજો ભાગ ધરાવે છે. 2020-21 દરમિયાન, તેઓ કુલ વધતી થાપણોમાં 40% થી વધુ હિસ્સો ધરાવે છે.

GST દરોને તર્કસંગત બનાવવા માટે મંત્રીઓના જૂથ (GOM)

- કર્ણાટકના મુખ્યમંત્રી બિસ્વરાજ એસ. બોમ્માઈના નેતૃત્વ હેઠળના મંત્રીઓના જૂથ (GOM) ને ટેક્સના દરોને તર્કસંગત બનાવવાની દરખાસ્ત કરવા અને બે મહિનાની અંદર વિવિધ ટેક્સ સ્લેબના વિલીનીકરણ પર વિચાર કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે.

- આ પગલા સાથે, સરકાર ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ શાસન હેઠળ અનેક કર દરમાં ફેરફાર માટે મંચ નક્કી કરવા માંગે છે.
- હાલમાં, GST શાસનમાં પાંચ વ્યાપક ટેક્સ સ્લેબ છે, શૂન્ય, 5%, 12%, 18% અને 28%.
- વધુમાં, ચોક્કસ માલ પર 28% ના દરે સેસ લગાવવામાં આવે છે અને કિંમતી પથ્થરો અને હીરા જેવી વસ્તુઓ માટે ખાસ દરો નક્કી કરવામાં આવે છે.

સાત સભ્યોનું જૂથ

- નાણાં મંત્રાલય દ્વારા 24 સપ્ટેમ્બરના રોજ સાત સભ્યોના જૂથની રચના કરવામાં આવી હતી. આ જૂથનું નેતૃત્વ બિસ્વરાજ બોમ્માઈ કરી રહ્યા છે અને તેમાં પશ્ચિમ બંગાળના નાણામંત્રી અમિત મિત્રા અને કેરળના નાણામંત્રી કે.એન. બાલાગોપાલ ઉપરાંત ગોવા, ઉત્તર પ્રદેશ, બિહાર અને રાજસ્થાનમાંથી

GST કાઉન્સિલના સભ્યો છે. જૂથને તાત્કાલિક ફેરફારો અને GST દરના બંધારણમાં ટૂંકા ગાળાના અને મધ્યમ ગાળાના ફેરફારો માટેનો રોડમેપ સૂચવવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે.

SHGs માટે સીડ કેપિટલ મોડ્યુલ

- તાજેતરમાં ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગ મંત્રાલયે 'સેલ્ફ હેલ્પ ગ્રુપ્સ' (SHGs)ને સહાય કરવા માટે પ્રધાનમંત્રી માઈકો ફૂડ ઈન્ડસ્ટ્રી અપગ્રેડેશન સ્કીમ (PMFME) હેઠળ 'સીડ કેપિટલ મોડ્યુલ' શરૂ કર્યું છે.

PMFME યોજના

- તે એક કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે જે સ્વનિર્ભર ભારત અભિયાન હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- તેનો ઉદ્દેશ ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગના અસંગઠિત ક્ષેત્રમાં હાલના વ્યક્તિગત સૂક્ષ્મ ઉદ્યોગોની સ્પર્ધાત્મકતા વધારવાનો અને આ ક્ષેત્રની ઔપચારિકતાઓને પ્રોત્સાહન આપવાનો અને ખેડૂત ઉત્પાદક સંસ્થાઓ, સ્વસહાય જૂથો અને ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓને તેમની સંપૂર્ણ મૂલ્ય શૃંખલા સાથે ટેકો આપવાનો છે.
- આ યોજનામાં હાલના માઈક્રોફૂડ પ્રોસેસિંગ એન્ટરપ્રાઇઝિસના અપગ્રેડેશન માટે નાણાકીય, તકનીકી અને વ્યાવસાયિક સહાય પૂરી પાડવા માટે 2,00,000 માઈક્રો ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટ્સની સીધી સહાયની કલ્પના કરવામાં આવી છે, જેમાં 2020-21 થી 2024-25 સુધીના પાંચ વર્ષના સમયગાળામાં રૂ. 10,000 કરોડના ખર્ચ થશે.

PMFME યોજના હેઠળ લાભ

- SHGs સભ્ય દીઠ રૂ. 40,000ની મૂડી સહાય.
- રૂ. 10 લાખની મર્યાદા સાથે 35% સુધી મૂડી રોકાણ માટે કેડિટ લિંક્ડ સબસિડી.
- સામાન્ય માળખાગત સુવિધાઓ સ્થાપવા માટે કેડિટ લિંક્ડ ગ્રાન્ટ સહાય 35 ટકા સુધી.
- DPR તૈયાર કરવા માટે હેન્ડહોલ્ડિંગ સપોર્ટ (વિગતવાર પ્રોજેક્ટ રિપોર્ટ).
- ક્ષમતા નિર્માણ અને તાલીમ સહાય.

SHGs સાથે સંબંધિત અન્ય યોજનાઓ

- સરકારી ઈ-માર્કેટપ્લેસ.
- કૃષિ માળખાગત ભંડોળ.
- પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા યોજના (PMMSY).
- આંબેડકર હસ્તકલા વિકાસ યોજના (AHVY).
- નોર્થ ઈસ્ટ રૂરલ આજીવિકા પ્રોજેક્ટ.
- મહિલા ઈ-હાટ.
- મહિલા ઉદ્યોગસહાયકતા મંચ (WEP).

દિનદયાળ અંત્યોદય યોજના - રાષ્ટ્રીય શહેરી આજીવિકા

મિશન (DAY-NULM)

- કૌશલ્ય વિકાસ દ્વારા ટકાઉ આજીવિકાની તકો વધારીને શહેરી ગરીબોને ઉત્થાન કરવાના ઉદ્દેશ સાથે 2014માં શરૂ કરવામાં આવેલી આ એક કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે.
- તેના લક્ષિત લાભાર્થીઓ શહેરી ગરીબ (શેરી વિકેતાઓ, ઝૂંપડપટ્ટીમાં રહેતા, બેઘર, રાગ ઉપાડનારા), બેરોજગાર અને વિકલાંગ છે. તે આ લોકોને કૌશલ્ય તાલીમ અને રોજગારી પૂરી પાડે છે.
- તે શહેરી ગરીબોને 5 થી 7 ટકાના દરે વ્યક્તિગત પ્રોજેક્ટ માટે 2 લાખ રૂપિયાની વ્યાજ સબસિડી અને જૂથ સાહસો માટે 10 લાખ રૂપિયાની વ્યાજ સબસિડી આપે છે.

કુલ્લુ ખાતે Weaver Services and Design Resource Centerની સ્થાપના કરવામાં આવશે

- કેન્દ્રીય વાણિજ્ય, ઉદ્યોગ અને કાપડ મંત્રી પિયૂષ ગોયલે હિમાચલ પ્રદેશના કુલ્લુ જિલ્લામાં 'વીવર્સ સર્વિસ એન્ડ ડિઝાઇન રિસોર્સ સેન્ટર' (Weaver Services and Design Resource Center)ની સ્થાપના કરવાની જાહેરાત કરી હતી.
- કેન્દ્ર રાજ્યના આકર્ષક હસ્તકલા ઉત્પાદનોને પ્રોત્સાહન આપવામાં મદદ કરશે અને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં આ ઉત્પાદનોની નિકાસ માટે વધુ સારું પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરશે.
- શ્રી પિયૂષ ગોયલે હસ્તકલા અને હાથલૂમ કારીગરો સાથે સંવાદ કાર્યક્રમને સંબોધતા આ જાહેરાત કરી હતી.
- હિમાચલ પ્રદેશના સુવર્ણ જયંતી વર્ષની ઉજવણી માટે 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ 'સેવા ઓર સમર્પણ અભિયાન'ના ભાગરૂપે આ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- હિમાચલ પ્રદેશમાં વણાટ (Weaving in Himachal Pradesh)
- હિમાચલ પ્રદેશમાં વણાટમાં જબરદસ્ત પ્રતિભા અને ક્ષમતા છે. આમ, વધુ લાભ મેળવવા માટે આ ઉત્પાદનોને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં લાવવા માટે રાજ્ય અને કેન્દ્રીય મંત્રાલયો દ્વારા સક્રિય પાણે કામ કરવાની જરૂર છે. આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં વણકરોને તેમના ઉત્પાદનો માટે વધુ સારા ભાવ પ્રદાન કરવા માટે ડિઝાઇન, પેકેજિંગ, ગુણવત્તા અને માર્કેટિંગના આધુનિકીકરણ પર વધુ ધ્યાન આપવું જોઈએ.

જિલ્લાવાર પ્રદર્શનો

- કેન્દ્રીય મંત્રીએ મોટા શહેરો, ફાઈવ સ્ટાર હોટેલ્સ અને ટેક્સટાઈલ ઉદ્યોગના લોકોમાં રાજ્ય ઉત્પાદનોના જિલ્લાવાર

પ્રદર્શનો યોજવાનું સૂચન પણ કર્યું હતું જેથી આ ઉત્પાદનોને રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે બ્રાન્ડ કરી શકાય. તેમણે વણકરોને તેમના ટ્રેડમાર્ક મેળવવા પણ જણાવ્યું હતું, જેના માટે કેન્દ્ર સરકારે નોંધણી ફીમાં 80 ટકાનો ઘટાડો કર્યો હતો. તેમણે સ્ટેટ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ડિપાર્ટમેન્ટને હેન્ડલૂમ અને હેન્ડીક્રાફ્ટ ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનમાં વપરાતા ઊનની ગુણવત્તા સુધારવાના માર્ગો અને માધ્યમો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા પણ વિનંતી કરી હતી.

ICRA એ FY22 GDP વૃદ્ધિનો અંદાજ સુધારીને 9% કર્યો

- રેટિંગ એજન્સી ICRAએ નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે ભારત માટે તેના વાસ્તવિક GDP વૃદ્ધિના અનુમાનમાં સુધારો કર્યો છે. તેનો GDP અંદાજ 8.5 ટકાથી બદલીને 9 ટકા કરવામાં આવ્યો છે.
- ICRAએ નાણાકીય વર્ષ 22ના બીજા ત્રિમાસિક ગાળા માટે GDPમાં વધારાને તેજસ્વી સંભાવનાઓને આભારી છે, જે ઝડપી કોવિડ-19 રસીકરણ, ખરીફ ઉત્પાદનના તંદુરસ્ત એડવાન્સ અંદાજો તેમજ સંબંધિત રોકડ વ્યવસ્થાપન પગલાં હળવાને પરિણામે શક્ય બન્યું છે.
- નાણાકીય વર્ષ 22ના બીજા અને ત્રીજા ત્રિમાસિક ગાળામાં કૃષિ, વનીકરણ અને માછીમારીમાં GDP વૃદ્ધિની આગાહીને સુધારીને 3 ટકા (2 ટકાથી) કરવામાં આવી છે.

રસીકરણની અસર

- ICRAના જણાવ્યા અનુસાર, કોવિડ-19 રસીઓના વ્યાપક કવરેજથી આત્મવિશ્વાસ વધશે, જે બદલામાં સંપર્ક-સઘન સેવાઓની માંગને ફરીથી સક્રિય કરશે. તે કોવિડ-19 રોગચાળાથી સૌથી વધુ અસરગ્રસ્ત અર્થતંત્રના ભાગને પુનઃજીવિત કરવામાં મદદ કરશે. ICRAના અંદાજ મુજબ, લગભગ ત્રણ ચતુર્થાંશ ભારતીય પુખ્ત વયના લોકો 2021ના અંત સુધીમાં તેમની બીજી કોવિડ-19 રસી મેળવશે.

ખરીફ ઉત્પાદન

- ICRAના જણાવ્યા અનુસાર મજબૂત ખરીફ પાક કૃષિ ક્ષેત્રના વપરાશની માંગને ટકાવી રાખશે. મોડેથી વાવણીથી ખરીફ એકરને 2021ના રેકોર્ડ વિસ્તારની સમકક્ષ લાવવામાં મદદ કરી છે.

National Monetisation Pipeline

- ડાયરેક્ટ ટેક્સની આવકમાં વધારો અને 'નેશનલ મોનેટાઇઝેશન પાઇપલાઇન'થી ઇનફ્લો શરૂ થવાથી કેન્દ્ર સરકાર માટે આવકની દૃશ્યતામાં પણ સુધારો થયો છે. આનાથી નાણાકીય વર્ષ 22ના બીજા ભાગમાં કેન્દ્ર સરકારના ખર્ચમાં ઝડપ થવી જોઈએ.

હાલની વિદેશી વેપાર નીતિ (FTP) માર્ચ 2022 સુધી લંબાવવામાં આવી

- વાણિજ્ય મંત્રી પિયૂષ ગોયલના જણાવ્યા મુજબ, ભારતની વિદેશ વેપાર નીતિ (FTP) 6 મહિના માટે 31 માર્ચ, 2022 સુધી લંબાવવામાં આવશે.
- વિદેશી વેપાર નીતિ તેના છેલ્લા એક્સટેન્શન પહેલા જ લંબાવવામાં આવી હતી જે 30 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ સમાપ્ત થાય છે.
- 2015-2020 માટેની વિદેશ વેપાર નીતિ આર્થિક વૃદ્ધિને વેગ આપવાના હેતુથી નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટેના મૂળભૂત માળખા પર પ્રકાશ પાડે છે.
- કેન્દ્ર સરકારે 31 માર્ચ, 2020 ના રોજ વિદેશ વેપાર નીતિ 2015-20 ને એક વર્ષ માટે (31 માર્ચ, 2021 સુધી) લંબાવી હતી. બાદમાં તેને 30 સપ્ટેમ્બર, 2021 સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.

વિદેશી વેપાર નીતિ 2015-2020 ના લક્ષણો

- નિકાસ વધારવા માટે મર્ચેન્ડાઇઝ એક્સપોર્ટ ફોમ ઇન્ડિયા સ્કીમ (MEIS) અને સર્વિસ એક્સપોર્ટ ફોમ ઇન્ડિયા સ્કીમ (SEIS) શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- “એક્સપોર્ટ હાઉસ, સ્ટાર એક્સપોર્ટ હાઉસ, ટ્રેડિંગ હાઉસ, પ્રીમિયર ટ્રેડિંગ હાઉસ’ સર્ટિફિકેટનું નામ બદલીને ‘1, 2, 3, 4, 5 સ્ટાર એક્સપોર્ટ હાઉસ’ રાખવામાં આવ્યું છે.
- ડ્યુટી ક્રેડિટની સ્કિપ કસ્ટમ્સ ડ્યુટી અને સર્વિસ ટેક્સની ચુકવણી માટે મુક્તપણે તબદીલ કરી શકાય તેવી અને ઉપયોગયોગ્ય બનાવવામાં આવી છે.
- આ અંતર્ગત નિકાસ પ્રમોશન મિશન રાજ્ય સરકારો સાથે સંકળાયેલું છે.

નિકાસ ક્રેડિટ ગેરંટી કોર્પોરેશનની સૂચિ (ECGC)

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે એક્સપોર્ટ ક્રેડિટ ગેરંટી કોર્પોરેશન (Export Credit Guarantee Corporation - ECGC)માં મૂડી લાદવા અને પ્રારંભિક જાહેર ઓફર (Initial Public Offering) દ્વારા શેરબજારમાં લિસ્ટિંગ કરવાની મંજૂરી આપી છે.
- વર્ષ 2021-22 સુધીના પાંચ વર્ષમાં ECGCમાં 4,400 કરોડ રૂપિયા છે.
- મંત્રીમંડળે નેશનલ એક્સપોર્ટ ઇન્શ્યોરન્સ એકાઉન્ટ (NEIA) આ યોજના ચાલુ રાખવા અને પાંચ વર્ષમાં રૂ. 1,650 કરોડની ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડને પણ મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

રાષ્ટ્રીય નિકાસ વીમા ખાતું (NEIA)યોજના

- NEIA ટ્રસ્ટની સ્થાપના 2006માં વ્યૂહાત્મક અને રાષ્ટ્રીય દષ્ટિકોણથી ભારતમાંથી પ્રોજેક્ટ નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કરવામાં આવી હતી.
- નેશનલ એક્સપોર્ટ ઇન્શ્યોરન્સ એકાઉન્ટ (NEIA), ECGC દ્વારા મધ્યમ અને લાંબા ગાળા (MLT)/પ્રોજેક્ટ (આંશિક/પૂર્ણ) સહાય પૂરી પાડીને નિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- એક્સિમ બેંકે એપ્રિલ 2011માં ECGC લિમિટેડ સાથે મળીને બાયર્સ ક્રેડિટનામની NEIA યોજના હેઠળ નવી પહેલ શરૂ કરી હતી, જે હેઠળ બેંક ભારતમાંથી પ્રોજેક્ટ નિકાસ માટે નાણાં અને અન્ય સુવિધાઓ પૂરી પાડે છે.

તાજેતરની નિકાસ પહેલો

- વિદેશ વેપાર નીતિ (2015-20):
  - તેનો ઉદ્દેશ 2019-20 સુધીમાં વિદેશી વેચાણને બમણું કરીને 900 અબજ ડોલર કરવાનો અને 'મેક ઇન ઇન્ડિયા' અને 'ડિજિટલ ઇન્ડિયા' કાર્યક્રમ સાથે વિદેશી વેપારને એકીકૃત કરીને ભારતને વૈશ્વિક બનાવવાનો હતો.
- નિકાસ ઉત્પાદનો પર ડ્યુટી અને કરવેરાની છૂટ (RoDTEP):
  - તે કરવેરા/ડ્યુટી/લેવીના વળતર માટે WTO સુસંગત વ્યવસ્થા છે જે હાલમાં કેન્દ્ર, રાજ્ય અને સ્થાનિક સ્તરે અન્ય કોઈ વ્યવસ્થા હેઠળ પરત કરવામાં આવી રહી નથી.
- ROSCTL યોજના:
  - ROSCTL યોજના કેન્દ્ર/રાજ્ય કરમુક્તિ સાથે કાપડ ક્ષેત્રને ટેકો આપે છે, જે હવે માર્ચ, 2024 સુધી લંબાવવામાં આવી છે.
- સર્ટિફિકેટ ઓફ ઓરિજિન:
  - નિકાસકારો દ્વારા વેપારને સરળ બનાવવા અને FTA (મુક્ત વેપાર સમજૂતી)નો ઉપયોગ વધારવા માટે સર્ટિફિકેટ ઓફ ઓરિજિન માટે એક સામાન્ય ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- કૃષિ નિકાસ નીતિ:
  - કૃષિ, બાગાયત, પશુપાલન, મત્સ્યોદ્યોગ અને ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ક્ષેત્રોને લગતી કૃષિ નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક વ્યાપક નીતિ અમલમાં મૂકવામાં આવી રહી છે.
- નિર્વિક યોજના:
  - નિકાસ ક્રેડિટ ગેરંટી કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (Export Credit Guarantee Corporation of India - ECGC)એ ધિરાણની ઉપલબ્ધતા વધારવા અને નિર્વિક (નિકાસ ધિરાણ વિકાસ યોજના) નામની ધિરાણ પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવા માટે નિકાસ ક્રેડિટ ઇન્શ્યોરન્સ સ્કીમ (Export Credit Insurance Scheme- ECIS) શરૂ કરી છે.

- વેપાર માળખાગત સુવિધાઓ અને માર્કેટિંગને પ્રોત્સાહન આપવા માટેની યોજનાઓમાં નિકાસ યોજનાઓ માટે ટ્રેડ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (TIES), માર્કેટ એક્સેસ ઇનિશિયેટિવ (MAI) અને પરિવહન અને માર્કેટિંગ સહાય (TMA) યોજના છે.

2 ઓક્ટોબરે કવિતા મહોત્સવ ઉજવાશે

- સાહિત્ય અકાદમી 2 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ અખિલ ભારતીય કવિતા મહોત્સવનું આયોજન કરવા જઈ રહ્યું છે.
- જૈન કોલેજ ઓડિટોરિયમમાં સ્વતંત્રતાના અમૃત મહોત્સવ અને મહાત્મા ગાંધી જયંતીની ઉજવણી માટે કવિતા મહોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવશે.
- આ કાર્યક્રમમાં સાહિત્ય અકાદમીનું પુસ્તક પ્રદર્શન પણ યોજાશે.

સાહિત્ય અકાદમી પુસ્તકાલય

- તે ભારતની સૌથી મોટી બહુભાષી પુસ્તકાલયોમાંની એક છે. તેમાં સાહિત્ય અને સંલગ્ન વિષયોના પુસ્તકોનો સમૃદ્ધ સંગ્રહ છે.

IOB ને RBI PCA ફેમવર્કમાંથી બહાર કાઢવામાં આવ્યું

- ભારતીય રિઝર્વ બેન્ક (RBI) એ જાહેર ક્ષેત્રની ધિરાણકર્તા ઇન્ડિયન ઓવરસીઝ બેંક (IOB) ને તેની નાણાકીય અને ક્રેડિટ રૂપરેખામાં સુધારો કર્યા બાદ પ્રોમ્પ્ટ કરેક્ટિવ એક્શન (PCA) માળખામાંથી બહાર કાઢી છે.
- આ નિર્ણય ધિરાણકર્તાને ખાસ કરીને કોર્પોરેશનોને ધિરાણ અને વિકાસ માટે વધુ સ્વતંત્રતા આપે છે.
- ઊંચી નેટ-પરફોર્મિંગ એસેટ્સ (NPA) અને નેગેટિવ રિટર્ન ઓન એસેટ્સ (RoA) ને કારણે IOBને ઓક્ટોબર 2015માં PCA હેઠળ મૂકવામાં આવ્યું હતું.

IOB ની NPAs

- IOBની યોજ્ખી NPA માર્ચ 2015માં 5.68%થી ઘટીને માર્ચ 2021 સુધીમાં 3.58% પર આવી ગઈ છે. નાણાકીય વર્ષ 2021માં IOBને 831 કરોડનો યોજ્ખો નફો થયો હતો જ્યારે નાણાકીય વર્ષ 2015માં રૂ 454.33 કરોડની યોજ્ખી ખોટ થઈ હતી.

કઈ બેન્કો PCA હેઠળ છે?

- સપ્ટેમ્બર 2021માં જ કોલકાતા સ્થિત યુકો બેન્ક PCA માળખામાંથી બહાર નીકળી ગઈ. હવે, માત્ર મુંબઈ સ્થિત સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા PCA શાસન હેઠળ છે.

PCA ફેમવર્ક

- PCA માળખા હેઠળ, RBI નબળા નાણાકીય મેટ્રિક્સ ધરાવતી બેંકો પર ઘણા વ્યવસાયિક નિયંત્રણો લાદે છે.

એયુ સ્મોલ ફાઇનાન્સ બેંક લિમિટેડ

- > તે એક ભારતીય સુનિશ્ચિત વ્યાપારી બેંક છે, જેની સ્થાપના 1996માં વાહન ફાઇનાન્સ કંપની AU ફાઇનાન્સિયર્સ (ઈન્ડિયા) લિમિટેડ તરીકે કરવામાં આવી હતી. એપ્રિલ 2017માં તેને નાની ફાઇનાન્સ બેંકમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી. તે લોન, ડિપોઝિટ અને યુકવણી ઉત્પાદનો અને સેવાઓ પૂરી પાડે છે.

નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ**(નાબાર્ડ)**

- > નાબાર્ડ એક સર્વોચ્ચ ટેબરેખ સંસ્થા છે જે સમગ્ર ભારતની પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો અને સર્વોચ્ચ સહકારી બેંકો પર નજર રાખે છે. તે નાણાં મંત્રાલયના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ કામ કરે છે. તે ગ્રામીણ ભારતમાં કૃષિ અને અન્ય આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ માટે ધિરાણ સંબંધિત નીતિ, આયોજન અને કામગીરી સાથે સંબંધિત છે.

નાબાર્ડે યાક ઉછેર માટે લોન યોજના મંજૂર કરી

- > નાબાર્ડ (નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ) એ 28 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ અરૂણાચલ પ્રદેશમાં યાક ઉછેર માટે ધિરાણ યોજનાને મંજૂરી આપી.
- > યાક ઉછેર માટેની આ ધિરાણ યોજના ભરવાડોને તેમની આજીવિકા મજબૂત કરવા માટે લોન મેળવવામાં મદદ કરશે.
- > આ યોજના અરૂણાચલ પ્રદેશના પશ્ચિમ કામેંગ જિલ્લાના દિરંગ ખાતે સ્થિત 'રાષ્ટ્રીય યાક (NRCY)' દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.
- > NRCY ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદ હેઠળ કામ કરે છે.

યાકની ઘટતી વસ્તી

- > છેલ્લા કેટલાક દાયકાઓમાં દેશમાં યાકની વસ્તીમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે. પ્રજનન અને અવૈજ્ઞાનિક કૃષિ પદ્ધતિઓ યાકની વસ્તીમાં ઘટાડા તરફ દોરી ગઈ છે. વળી, યાક ઉછેરની મુશ્કેલીને કારણે યુવા પેઢીનો મોહભંગ એ યાક ખેતીના વ્યવસાયના સામૂહિક ત્યાગનું એક મુખ્ય કારણ છે. નાબાર્ડની ધિરાણ યોજના યાક વસ્તીના ઘટતા વલણને તપાસવામાં મદદ કરશે. આ ધિરાણ યોજના ઉદ્યોગસાહસિકતાને પ્રોત્સાહન આપીને નફાકારક ખેતીને પણ સરળ બનાવશે

IFSCA ટકાઉ નાણાં પર નિષ્ણાત સમિતિની સ્થાપના કરી

- > ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સિયલ સર્વિસ સેન્ટર્સ ઓથોરિટી (International Financial Services Centres Authority – IFSCA) એ સસ્ટેનેબલ ફાઇનાન્સ હબના વિકાસ તરફ અભિગમોની ભલામણ કરવા માટે એક નિષ્ણાત સમિતિની રચના કરી છે.

- > આ નિષ્ણાત સમિતિનું નેતૃત્વ 'પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રાલય'ના ભૂતપૂર્વ સચિવ સી.કે. મિશ્રા કરી રહ્યા છે.
- > એકંદરે, સમિતિમાં 10 સભ્યો છે, જે ટકાઉ નાણાકીય કેન્દ્ર વિકસાવવાની રીતોની ભલામણ કરશે.
- > સમિતિમાં આંતરરાષ્ટ્રીય એજન્સીઓ, ભંડોળ, શિક્ષણશાસ્ત્ર, ધોરણો નક્કી કરતી સંસ્થાઓ સહિત ટકાઉ નાણાકીય ક્ષેત્રના નેતાઓનો સમાવેશ થાય છે.

GIFT-IFSC

- > IFSC GIFT-Cityને ટકાઉ નાણા માટે વૈશ્વિક કેન્દ્ર તરીકે અને વિદેશી મૂડીને ભારતમાં પ્રવેશવા માટે પ્રવેશદ્વાર તરીકે જોયું છે. આ સમિતિની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી કારણ કે આબોહવા પરિવર્તનના અનુકૂલન અને શમન માટે નાણાકીય સંસાધનો એકત્ર કરવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય રોકાણકારોની સક્રિય ભાગીદારી જરૂરી છે. આ સમિતિ જરૂરી ઇકોસિસ્ટમ વિકસાવવામાં મદદ કરશે.

IFSCA

- > ભારતમાં આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્રો વિકસાવવા અને નિયમન કરવા માટે ભારત સરકારે 2020માં આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્રો પ્રાધિકરણ (IFSCA) ની સ્થાપના કરી છે. IFSCAનું પ્રાથમિક પ્રયેય IFSCમાં વેપારમાં સરળતાને પ્રોત્સાહન આપવાનું અને વિશ્વસ્તરીય નિયમનકારી વાતાવરણ પૂરું પાડવાનું છે. હાલમાં, ગુજરાતના ગાંધીનગરમાં 'ગિફ્ટ સિટી' નામનું માત્ર એક IFSC છે.

નાણાકીય વર્ષ 22માં ભારતની વીજળીની માંગ 8 - 8.5% વધશે: ICRA રિપોર્ટ

- > રેટિંગ એજન્સી ICRA અનુસાર, નાણાકીય વર્ષ 22માં ભારતની વીજ માંગ 8-8.5% વધવાની ધારણા છે.
- > આ અહેવાલ મુજબ, વર્ષ-દર-વર્ષ ધોરણે અખિલ ભારતીય વીજળીની માંગ 12.7% વધીને 707 અબજ યુનિટ (BU) એપ્રિલ 2021 થી સપ્ટેમ્બર 2021 દરમિયાન વધી છે.
- > નીચે સામાન્ય ચોમાસાને કારણે જુલાઈ 2021 અને ઓગસ્ટ 2021ના સમયગાળામાં કૃષિ સેગમેન્ટની માંગ વધારે હતી.
- > આ અહેવાલ મુજબ, વીજ માંગમાં સુધારો હોવા છતાં, અખિલ ભારતીય સરેરાશ થર્મલ PLFનું સ્તર નીચું રહેવાની શક્યતા છે. ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં તે 60.0%થી નીચે રહેવાની શક્યતા છે. આમ, થર્મલ પાવર જનરેશન અંગેનો અંદાજ નકારાત્મક છે.

પાવર પ્રોજેક્ટ્સમાં કોલસાનો સ્ટોક

- 1 ઓક્ટોબર સુધી, ભારતના 72 કોલસા આધારિત વીજ પ્રોજેક્ટ્સમાં ત્રણ દિવસથી ઓછો સ્ટોક હતો. બીજી બાજુ, 50 પ્લાન્ટ પાસે 4-10 દિવસ માટે સ્ટોક હતો. 10 દિવસથી વધુ સમય સુધી વીજ ઉત્પાદનને ટકાવી રાખવા માટે માત્ર 13 પ્રોજેક્ટ્સ પાસે પૂરતા પ્રમાણમાં બળતણ અનામત છે.

આધાર-સક્ષમ ચુકવણીમાં ખામીઓ

- તાજેતરના કૌભાંડોની શ્રેણીએ આધાર-સક્ષમ ચુકવણી પ્રણાલી (AEPS)ની નબળાઈઓને પ્રકાશિત કરી છે.

AEPSના ફાયદા

- બેંકોની ભીડ ઘટાડવી:
- અન્ય માર્ગો ATM સિસ્ટમની જેમ તેણે બેંકોની ભીડ ઘટાડવામાં મદદ કરી છે. આ ખાસ કરીને પરપ્રાંતીય કામદારો માટે ઉપયોગી થઈ શકે છે જેમની પાસે ATM સુવિધા નથી.
- સામાજિક સુરક્ષાને મજબૂત બનાવવી:
- તે સરકારો તરફથી નબળા નાગરિકોને રોકડ ટ્રાન્સફર યોજનાઓના ફેલાવા પછી સામાજિક સેવાઓને મજબૂત કરવામાં મદદ કરશે.
- છેલ્લા માઇલની સેવાને સક્ષમ બનાવવી:
- આનાથી લાંબા વ્યવહાર પ્રક્રિયાઓને બદલે ઝડપથી કરવામાં આવતી ચુકવણીમાં સરળતા આવશે.
- ઈન્ટરઓપરેબલ સિસ્ટમ ખાતરી કરે છે કે ગ્રાહક બેંક BC સાથે બંધાયેલો નથી.
- વચેટિયાઓને દૂર કરવા:
- ગરીબો અને અભણોનું શોષણ કરતા વચેટિયાઓને દૂર કરી શકાય છે.

હાલની ખામીઓ

- ભ્રષ્ટ BC: કેટલીક વાર BC લોકોની નાણાકીય નિરક્ષરતાનો લાભ લઈને ગ્રાહકને ઓછા પૈસા પૂરા પાડે છે અને ખાતામાં વધુ પૈસા ઉપાડ નોંધે છે.
- કેટલીક વાર BC માંગ પર ગરીબ લોકોને રસીદ આપવાનો ઈનકાર કરે છે.
- ભ્રષ્ટ BC ડિજિટલ રીતે કોઈ પણ અભણ ગ્રાહકને ચુકવણી કર્યા વિના કોઈપણ બહાને પોસ મશીનો પર સહી કરે છે.
- છેતરપિંડીના વ્યવહારોનો કોઈ હિસાબ નથી: AEPS પાસે છેતરપિંડી BCનો કોઈ રેકોર્ડ નથી, તે ફક્ત વ્યવહારના રેકોર્ડ બતાવે છે.
- આનાથી ગરીબ લોકો વધુ સંવેદનશીલ બને છે, જેઓ પહેલેથી જ ભંડોળની અછતનો સામનો કરી રહ્યા છે.
- પ્રણાલીગત મુદ્દાઓ: બાયોમેટ્રિક મિસમેચ, નબળી કનેક્ટિવિટી અથવા કેટલાક બેંકિંગ ભાગીદારોની નબળી સિસ્ટમને કારણે વ્યવહારોની નિષ્ફળતા પણ AEPSને અસર કરે છે.

RBIએ NARCLને લાયસન્સ આપ્યું

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ 6000 કરોડના નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ (NARCL) ને લાયસન્સ આપ્યું છે.
- આ પગલું 'બેંક બેંક'ને કામગીરી શરૂ કરવામાં મદદ કરશે.
- કંપનીના રજિસ્ટ્રાર સાથે નોંધણી બાદ જુલાઈ 2021માં મુંબઈ ખાતે NARCLનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- IBAને ખરાબ બેંક સ્થાપવાની જવાબદારી સોંપવામાં આવી છે.

સરકારી ગેરંટી દરખાસ્ત

- કેબિનેટે NARCL દ્વારા જારી કરાયેલી સુરક્ષા રસીદો માટે 30,600 કરોડ રૂપિયાની સરકારી ગેરંટી આપવાના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી હતી. NARCL ખરાબ લોન માટે સંમત મૂલ્યના 15% રોકડમાં ચૂકવશે જ્યારે બાકીના 85% સરકારી ગેરંટીવાળી સુરક્ષા રસીદો હશે. જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો મૂલ્યનો 51% હિસ્સો ધરાવશે જ્યારે બાકીના ખાનગી ક્ષેત્રના ધિરાણકર્તાઓ પાસે રહેશે.

NARCLમાં હિસ્સો

- તાજેતરમાં SBI, ઈન્ડિયન બેંક અને યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયાએ NARCLમાં 13.27% હિસ્સો લીધો છે. પંજાબ નેશનલ બેંકે આશરે 12% હિસ્સો ખરીદ્યો છે.

NARCL શું છે?

- NARCL ધિરાણકર્તાઓની સ્ટ્રેસ એસેટ્સ લેવા માટે પ્રસ્તાવિત 'ખરાબ બેંક' છે. સરકારે 500 કરોડ અને તેનાથી વધુની બેંક લોન રાખવા માટે 'બેંક બેંક' બનાવવાની યોજના બનાવી હતી. અસ્કયામતોનું સંચાલન અને પુનઃપ્રાપ્તિ કરવા માટે તેમાં એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની (ARC) અને એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપની (AMC)નો પણ સમાવેશ થાય છે. તે જાહેર અને ખાનગી ક્ષેત્રની બેંકોના સહયોગથી બનાવવામાં આવી છે.

ભારતમાં કોલસાની અછત

- થર્મલ સ્ટેશનોની વધતી સંખ્યાને કારણે કોલસાનો સ્ટોક સરેરાશ ચાર દિવસ બાકી હોવાથી ભારતના થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સ (Thermal Power Plant)ને કોલસાની તીવ્ર અછતનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.

પરિબળ

- વીજ માંગમાં વધારો:
- કોવિડ-19ના રોગચાળામાંથી જે અર્થતંત્ર બહાર આવ્યું છે અને પુરવઠાના મુદ્દાઓ પણ છે તેના કારણે કોલસાની હાલની અછત સર્જાઈ છે.

- > વીજળીની માંગમાં તીવ્ર ઉછાળો, સ્થાનિક ખાણ ઉત્પાદન પર દબાણ અને દરિયાઈ કોલસાના વધતા ભાવોની અસરોથી ભારત પરેશાન છે.
  - **થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સનો વધતો હિસ્સો:**
  - > કોલસાથી ચાલતા થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સે પણ માંગ વૃદ્ધિનું પ્રમાણ વધારે પૂરું પાડ્યું છે, જેના કારણે ભારતના ઉર્જા મિશ્રણમાં થર્મલ પાવરનો હિસ્સો 2019માં 61.9 ટકાથી વધીને 66.4 ટકા થયો છે.
  - **પૂર અને વરસાદ:**
  - > એપ્રિલ-જૂનના સમયગાળા દરમિયાન થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સ દ્વારા સામાન્ય સ્ટોક હાર્વેસ્ટિંગ કરતા ઓછા અને ઓગસ્ટ-સપ્ટેમ્બરમાં કોલસા સંબંધિત વિસ્તારોમાં સતત વરસાદને કારણે ઉત્પાદનમાં ઘટાડો થયો હતો જેના કારણે કોલસાની ખાણોમાંથી કોલસો ઓછો મોકલવામાં આવ્યો હતો.
  - **આયાત ઘટાડવી:**
  - > કોલસાના ઊંચા આંતરરાષ્ટ્રીય ભાવો તેમજ આયાત ઘટાડવા માટે લેવામાં આવેલા પગલાંને કારણે પ્લાન્ટોએ આયાતમાં પણ ઘટાડો કર્યો છે.
  - **પ્રભાવ:**
  - > જો ઉદ્યોગોને વીજળીની અછતનો સામનો કરવો પડે તો તે ભારતના આર્થિક ક્ષેત્રની પુનઃસ્થાપનામાં વિલંબ કરી શકે છે.
  - > કેટલાક વ્યવસાયો ઉત્પાદન ઘટાડી શકે છે.
  - > ભારતની વસ્તી અને અવિકસિત ઉર્જા માળખાને કારણે લાંબા સમય સુધી વીજ કટોકટી સર્જાઈ શકે છે.
- પગલાં**
- **ખાણકામને પ્રોત્સાહન આપવું:**
  - > સરકાર સ્ટોક પર બારીકાઈથી નજર રાખી રહી છે અને રાજ્ય સંચાલિત કોલ ઈન્ડિયા અને NTPC પણ પુરવઠો વધારવા માટે ખાણોમાંથી ઉત્પાદન વધારવા માટે કામ કરી રહી છે.
  - **પુરવઠા નિયંત્રણ:**
  - > ભારતમાં સ્થાનિક વીજ પુરવઠાનું રેશનિંગ ખાસ કરીને ગ્રામીણ અને અર્ધ-શહેરી વિસ્તારો માટે સૌથી સરળ ઉકેલ તરીકે ઉભરી શકે છે.
  - > ભારતીય વીજ વિતરકો સામાન્ય રીતે કેટલાક વિસ્તારોમાં પુરવઠો ઘટાડે છે જ્યારે ઉત્પાદન માંગ કરતા ઓછું હોય છે અને જો તે જ પરિસ્થિતિ ચાલુ રહેશે તો વીજ કાપમાં વિસ્તરણ અંગે વિચારણા કરવામાં આવશે.
  - **વધતી આયાત:**
  - > નાણાકીય ખર્ચ છતાં ભારતે તેની આયાત વધારવી પડશે. ઉદાહરણ તરીકે, ઈન્ડોનેશિયાથી, જ્યાં ભાવ માર્ચમાં 60 ડોલર પ્રતિ ટનથી વધીને સપ્ટેમ્બરમાં 200 પ્રતિ ટન થયો હતો.

- **હાઇડ્રો પાવર જનરેશન:**
- > દરમિયાન, ચોમાસાના વરસાદથી કોલસાની ખાણો છલકાઈ ગઈ છે, જેનાથી હાઇડ્રો પાવર જનરેશન (Hydro-Power Generation)ને વેગ મળે તેવી શક્યતા છે.
- > ડેમ પરના મુખ્ય હાઇડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ્સ કોલસા પછી ભારતના મુખ્ય વીજ સ્ત્રોત છે અને વરસાદની ઋતુમાં આ વિસ્તાર તેની ટોચ પર હોય છે, સામાન્ય રીતે જૂનથી ઓક્ટોબર સુધી.
- **કુદરતી ગેસ સંચાલિત જનરેટરો પ્રત્યેનું વલણ:**
- > હાલમાં વૈશ્વિક કિંમતોમાં વધારો થયો હોવા છતાં કુદરતી ગેસ મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી શકે છે.
- > નિરાશાજનક પરિસ્થિતિમાં, ગેસથી ચાલતા કાફલાથી કોઈ પણ વ્યાપક વીજ પુરવઠો અટકાવવામાં મદદ કરી શકાય છે. ઉદાહરણ તરીકે, રાજ્ય સંચાલિત જનરેટર NTPC લિમિટેડ, જે જરૂર પડે તો લગભગ 30 મિનિટમાં શરૂ કરી શકાય છે અને ગેસ ગ્રીડ સાથે જોડાઈ શકે છે.

સાર્વભૌમ ક્રેડિટ રેટિંગ

- > રેટિંગ એજન્સી મૂડીઝે ભારતના સાર્વભૌમ રેટિંગ આઉટલુકને 'નકારાત્મક'થી 'સ્થિર'માં પરિવર્તિત કર્યો છે અને દેશના રેટિંગ "Baa3" ની પુષ્ટિ કરી છે.
- > "Baa3" રેટિંગ સૌથી નીચો રોકાણ ગ્રેડ છે, જે જંક સ્ટેટસથી એક નોચ ઉપર છે.
- **SCR પર આર્થિક સર્વેક્ષણનો અભિપ્રાય**
- > વર્ષ 2000-20ના સમયગાળા દરમિયાન વિવિધ માપદંડો પર ભારતના દેખાવની તુલનામાં ભારતને સતત અપેક્ષા કરતા ઓછું રેટિંગ આપવામાં આવ્યું હતું.
- > ભારત GDP વૃદ્ધિ દર, કુળાવો, સામાન્ય સરકારનું દેવું, રાજકીય સ્થિરતા, કાયદાનું શાસન, ભ્રષ્ટાચારનું નિયંત્રણ, રોકાણકારોનું રક્ષણ, વેપાર કરવાની સરળતા, સાર્વભૌમ ડિકોલ્ટ ઇતિહાસ વગેરે જેવા અનેક માપદંડો પર સ્પષ્ટ પણે પૂરા પાડવામાં આવેલા રેટિંગ્સ સાથે સરખાવતું નથી.
- > ભારતની ચૂકવણી કરવાની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન માત્ર સાર્વભૌમના ખૂબ ઓછા વિદેશી વિનિમય મૂલ્યના દેવા દ્વારા જ નહીં, પરંતુ તેના વિદેશી વિનિમય ભંડારના અનુકૂળ કદથી પણ કરી શકાય છે જે ટૂંકા ગાળાની ખાનગી ક્ષેત્રની લોનની સાથે સાર્વભૌમ અને બિન-સાર્વભૌમ વિદેશી લોનનો સંપૂર્ણ સ્ટોક ચૂકવી શકે છે.
- > ભારતની રાજકોષીય નીતિ 'પક્ષપાતી અને વ્યક્તિલક્ષી' સાર્વભૌમ ક્રેડિટ રેટિંગ્સ દ્વારા નિયંત્રિત થવાને બદલે વૃદ્ધિ અને વૃદ્ધિના વિચારો દ્વારા માર્ગદર્શન મેળવવી જોઈએ.
- > તેમાં ભલામણ કરવામાં આવી હતી કે વિકાસશીલ અર્થતંત્રોએ ભવિષ્યની કટોકટીને વધતી અટકાવવા માટે સાર્વભૌમ ક્રેડિટ રેટિંગ સિસ્ટમમાં સમાવિષ્ટ આ પૂર્વગ્રહ અને વ્યક્તિત્વને દૂર કરવા માટે એકસાથે આવવું જોઈએ.

ક્રેડિટ રેટિંગ

- સામાન્ય રીતે, ક્રેડિટ રેટિંગ એ ચોક્કસ લોન અથવા નાણાકીય જવાબદારીના સંદર્ભમાં ઉદાર લેનારની ક્રેડિટનું માત્રાત્મક મૂલ્યાંકન છે.
- ક્રેડિટ રેટિંગ વ્યક્તિ, કોર્પોરેશન, રાજ્ય અથવા પ્રાંતીય સત્તા અથવા સાર્વભૌમ સરકાર પૈસા ઉદાર લેવા માંગતી કોઈપણ સંસ્થાનો ઉલ્લેખ કરી શકે છે.
- રેટિંગ એજન્સી એક એવી કંપની છે જે કંપનીઓ અને સરકારી સંસ્થાઓની નાણાકીય ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરે છે, ખાસ કરીને તેમની લોન પર મુખ્ય રકમ અને વ્યાજની ચુકવણીને પહોંચી વળવાની ક્ષમતાનું મૂલ્યાંકન કરે છે.
- ફિચ રેટિંગ્સ, મૂડીઝ ઇન્વેસ્ટર્સ સર્વિસ અને સ્ટાન્ડર્ડ એન્ડ પુઅર્સ (S&P) ત્રણ સૌથી મોટી આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રેડિટ રેટિંગ એજન્સીઓ છે જે વૈશ્વિક રેટિંગ ટર્નઓવરના લગભગ 95 ટકા પર નિયંત્રણ ધરાવે છે.
- ભારતમાં સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (SEBI) હેઠળ નોંધાયેલી છ ક્રેડિટ રેટિંગ એજન્સીઓ છે – કિસિલ, ICRA, કેર, SMERA, ફિચ ઇન્ડિયા અને બ્રિકવર્ક રેટિંગ્સ છે.

- રાષ્ટ્રવ્યાપી કોરોનાવાયરસ લોકડાઉનને કારણે નાણાકીય વર્ષ 2020-21ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં ભારતનો GDP 24.4 ટકા ઘટ્યો છે.
- વિશ્વ બેંકે એમ પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે રોગચાળાની બીજી લહેર દરમિયાન ભારતના અર્થતંત્રમાં વિક્ષેપ પ્રથમની તુલનામાં મર્યાદિત હતો.

આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ

- ભારતમાં વિવિધ ક્ષેત્રોમાં આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ અસમાન રહી છે.
- 2021માં ઉત્પાદન અને બાંધકામ ક્ષેત્રોમાં ઝડપથી સુધારો થયો હતો પરંતુ ઓછી કુશળ વ્યક્તિઓ, સ્વરોજગાર ધરાવતા લોકો, મહિલાઓ અને નાની કંપનીઓમાં મર્યાદિત વૃદ્ધિ જોવા મળી હતી.
- નાણાકીય વર્ષ 2021-22માં રિકવરી મર્યાદા સ્થાનિક આવક કેટલી ઝડપથી વધે છે અને અનૌપચારિક ક્ષેત્ર અને નાની કંપનીઓમાં પ્રવૃત્તિઓ કેટલી લાંબી છે તેના પર નિર્ભર રહેશે.
- ભારતના આર્થિક ક્ષેત્રમાં સુધારાની સંભાવનાઓ કોવિડ-19 સામે રસીકરણની ગતિ અને કૃષિ અને શ્રમ સુધારાઓના સફળ અમલીકરણ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.

ભારત માટે વિશ્વ બેંકનો GDP અંદાજ હિસ્સો

- વર્લ્ડ બેંકના જણાવ્યા અનુસાર, દક્ષિણ એશિયામાં સૌથી વધુ વૃદ્ધિ સાથે નાણાકીય વર્ષ 2021-22માં ભારતની અર્થવ્યવસ્થા 8.3 ટકાના દરે વધવાની સંભાવના છે.
- સાઉથ એશિયા ઇકોનોમિક ફોક્સ રિપોર્ટ 2021 અને 2022માં 7.1 ટકા વધવાનું અનુમાન છે. તે એક દ્વિવાર્ષિક આર્થિક અપડેટ છે જે તાજેતરના આર્થિક વિકાસ અને દક્ષિણ એશિયા માટે નજીકના ગાળાના આર્થિક દષ્ટિકોણને રજૂ કરે છે.
- વિશ્વ બેંકના અન્ય મુખ્ય અહેવાલોમાં હ્યુમન કેપિટલ ઇન્ડેક્સ, વર્લ્ડ ડેવલપમેન્ટ રિપોર્ટનો સમાવેશ થાય છે. તેણે તાજેતરમાં 'ડુઈંગ બિઝનેસ રિપોર્ટ' પ્રકાશિત કરવાનું બંધ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.

GDPમાં વધારો

- અંદાજિત વૃદ્ધિ (8.3%) ઉત્પાદનને વેગ આપવા માટે ઘરેલું માંગ અને ઉત્પાદન પ્રોત્સાહનો (PIL)ને વેગ આપવા માટે જાહેર રોકાણમાં વધારો જેવી યોજનાઓ દ્વારા ટેકો આપવામાં આવે છે.
- 'બેઝ ઈફેક્ટ, સ્થાનિક માંગમાં મર્યાદિત ઘટાડો અને મજબૂત નિકાસ વૃદ્ધિ'ની પૃષ્ઠભૂમિ સામે નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં (એપ્રિલ-જૂન ત્રિમાસિક ગાળામાં) ભારતની ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP)માં 20.1 ટકાનો વધારો થયો છે.

આધાર અસર

- 'GDP વૃદ્ધિ દર' જેવા આર્થિક ડેટાની ગણતરી વર્ષ દર વર્ષે કરવામાં આવે છે.
- આમ, પાછલા વર્ષનો નીચો વૃદ્ધિ દર ચાલુ વર્ષમાં મર્યાદિત આધાર પ્રદાન કરે છે.

સંબંધિત જોખમો

- રિકવરીની હદ સાથે સંકળાયેલા જોખમોમાં નાણાકીય ક્ષેત્રમાં વધુ પડતો તણાવ, રસીકરણની ધીમી ગતિ, ઊંચી ફુગાવો, નાણાકીય નીતિનો ટેકો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

સૂચનો

- મધ્યમ ગાળાની વૃદ્ધિ:
  - હવે સમય આવી ગયો છે કે કોવિડ-19 જેવી કટોકટીમાં થી શીખવું અને મધ્યમગાળાના વિકાસ પર નીતિઓ પર પુનર્વિચાર કરવાનું શરૂ કરવું.
  - હવે સમય આવી ગયો છે કે સામાજિક સુરક્ષા જાળવવી અને હરિયાળી નીતિઓ અપનાવવી, કારણ કે હવે પછીનો ફટકો પર્યાવરણનો હોઈ શકે છે.
  - અસમાનતા ઘટાડવા માટે અનૌપચારિક ક્ષેત્ર અને મહિલાઓને અર્થતંત્રમાં એકીકૃત કરવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. આ મધ્યમ ગાળાની વિકાસ વ્યૂહરચનાનું પણ એક મહત્વપૂર્ણ તત્વ હોવું જોઈએ.

■ નિયમનકારી પ્રયોગ જરૂરી:

- બેંકે દક્ષિણ એશિયાના દેશોને સેવા ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ અવરોધો ઘટાડવા અપીલ કરી હતી, જેથી વધુ રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્પર્ધા 'નવી એકાધિકાર શક્તિઓના ઉદભવ' પર અંકુશ લગાવે; આ નવી સેવાઓ શ્રમ બજારની ગતિશીલતા અને કૌશલ્ય અપગ્રેડેશન વાળા ઘરો અને કંપનીઓ દ્વારા સક્ષમ કરી શકાય છે.

એર ઇન્ડિયા વિનિવેશ

- તાજેતરમાં જ સરકારે 'એર ઇન્ડિયા' (AI) માં ભારત સરકારના 100 ટકા ઇક્વિટી હિસ્સાના વેચાણ (વિનિવેશ) માટે 'ટાટા સન્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ' ની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની 'ટેલ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ' ની સૌથી વધુ કિંમતની બોલીને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- ટાટાનો એર ઇન્ડિયામાં 100 ટકા હિસ્સો હશે, તેમજ તેની આંતરરાષ્ટ્રીય આર્મ-એર ઇન્ડિયા એક્સપ્રેસમાં 100 ટકા અને ગ્રાઉન્ડ હેન્ડલિંગ જોઇન્ટ વેનચર - AI SATSમાં 50 ટકા હિસ્સો હશે.

વિનિવેશનું કારણ

- એવી અપેક્ષા છે કે એર ઇન્ડિયાનું ખાનગીકરણ તેની કામગીરી અને ખર્ચને સુવ્યવસ્થિત કરશે અને મુસાફરો માટે સેવાઓમાં સુધારો કરશે અને વાઈ-ફાઈ જેવી મૂળભૂત સેવાઓ પણ પ્રદાન કરશે.
- ભારતમાં એક મજબૂત આંતરરાષ્ટ્રીય વાહક તરીકે એર ઇન્ડિયા દિલ્હી, હેદરાબાદ, મુંબઈ અને બેંગલુરુમાં બનેલા મોટા એરપોર્ટને પ્રોત્સાહન આપશે, તેમજ વિદેશ પ્રવાસ કરી શકે એવા ભારતીયોને આકર્ષિત કરશે.
- એર ઇન્ડિયાના સફળ પરિવર્તનથી ભારતીય અર્થતંત્રને પણ મદદ મળી શકે છે કારણ કે તે એક સુસ્થાપિત હકીકત છે કે ઉડ્ડયનની અર્થતંત્ર પર અનેકગણી અસર પડે છે.
- સરકાર પર આર્થિક સુધારાઓને ટેકો આપવા અને આરોગ્ય સંભાળ માટે ઉચ્ચ ખર્ચની અપેક્ષાઓને પૂર્ણ કરવા માટે સંસાધનો એકત્રિત કરવાનું દબાણ છે.

RBIનો નાણાકીય નીતિ અહેવાલ

- ભારતીય રિઝર્વ બેંક (Reserve Bank of India -RBI) એ તાજેતરમાં ઓક્ટોબર, 2021 માટે નાણાકીય નીતિ રિપોર્ટ (Monetary Policy Report- MPR) બહાર પાડ્યો છે.
- જ્યાં સુધી કાયમી પુનઃપ્રાપ્તિની સ્થિતિ પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી તેણે સતત આઠમી વખત નીતિગત દરમાં કોઈ ફેરફાર કર્યો નથી.

અપરિવર્તિત નીતિ દરો

- રેપો રેટ - 4% .
- રિવર્સ રેપો રેટ - 3.35%.
- સીમાંત કાયમી સુવિધા (MSF) - 4.25%
- બેન્ક રેટ - 4.25% .

GDP અંદાજો

- વર્ષ 2021-22 માટે રિયલ ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP) નો ગ્રોથ 9.5 ટકા રાખવામાં આવ્યો છે.

નાણાંનો કુગાવો

- RBIએ કન્ઝ્યુમર પ્રાઇસ ઇન્ડેક્સ (CPI) કુગાવાના અંદાજને ઓગસ્ટ 2021માં 5.7 ટકાથી સુધારીને 5.3 ટકા કર્યો હતો.

સરકારી સિક્યોરિટીઝ એક્ટિવિશન પ્રોગ્રામ (GSAP)

- તેણે વધારાની પ્રવાહિતા, સરકારી ખર્ચને કારણે વધેલી તરલતા અને માલ અને સેવા કર વળતર માટે ઉંચા ઉધારની ગેરહાજરીને કારણે GSAP બંધ કર્યું છે.
- તે RBIના ઓપન માર્કેટ ઓપરેશન (Open Market Operations- OMO)નો એક ભાગ છે, જે હેઠળ તે ખુલ્લા બજારમાં સરકારી સિક્યોરિટીઝની ચોક્કસ રકમની ખરીદી માટે પ્રતિબદ્ધ છે.
- 'GSAP 1.0' હેઠળ કુલ 25,000 કરોડ રૂપિયાની પ્રથમ ખરીદી એપ્રિલ, 2021માં કરવામાં આવી હતી.
- GSAP બંધ કર્યા બાદ પણ RBIએ ખાતરી આપી છે કે તે ઓપરેશન ટ્રિવસ્ટ (OT) અને રેગ્યુલર ઓપન માર્કેટ ઓપરેશન્સ (OMO) સહિત અન્ય લિક્વિડિટી મેનેજમેન્ટ સંબંધિત કામો લવચીક રીતે હાથ ધરવાનું ચાલુ રાખશે.
- 'ઓપરેશન ટ્રિવસ્ટ' એવી પરિસ્થિતિનો ઉલ્લેખ કરે છે જ્યારે કેન્દ્રીય બેંક લાંબા ગાળાના સરકારી લોન ફોર્મ ખરીદવા માટે ટૂંકા ગાળાની સિક્યોરિટીઝના વેચાણમાંથી મળેલી આવકનો ઉપયોગ કરે છે, જે લાંબા ગાળાના ફોર્મ પર વ્યાજદરનો બોજ ઘટાડે છે.

ઉદાર વલણ

- તેણે ટકાઉ ધોરણે વૃદ્ધિને વેગ આપવા માટે જરૂરી લાંબા ગાળાના એડજસ્ટમેન્ટ વલણને ચાલુ રાખવાનો નિર્ણય લીધો છે, જેનાથી અર્થતંત્ર પર કોવિડ-19ની અસરમાં ઘટાડો થયો છે જેથી કુગાવો નિર્ધારિત લક્ષ્યાંકની અંદર રહે તે સુનિશ્ચિત કરી શકે.
- 'ઉદાર વલણ'નો અર્થ એ છે કે કેન્દ્રીય બેંક જરૂર પડશે તો નાણાકીય સિસ્ટમમાં નાણાંનું રોકાણ કરવા માટે દરોમાં ઘટાડો કરશે.

વેરિયેબલ રેટ રિવર્સ રેપો (VRRR)

- 'વેરિયેબલ રેટ રિવર્સ રેપો'ની હરાજીનું કદ ડિસેમ્બર 2021ની શરૂઆત સુધીમાં વધારીને 6 ટ્રિલિયન રૂપિયા કરી દેવામાં આવ્યું છે અને જો જરૂરી હોય તો તેને 28 ટ્રિલિયન સુધી વધારી શકાય છે.

- સિસ્ટમમાં વધારાની પ્રવાહિતાને શોષવા માટે રિઝર્વ બેંકે ઓગસ્ટ 2021માં 'વેરિયેબલ રેટ રિવર્સ રેપો' પ્રોગ્રામની જાહેરાત કરી હતી કારણ કે તેમાં રિવર્સ રેપોના નિર્ધારિત દર કરતાં વધુ યીલ્ડ સંભાવનાઓ છે.

કેન્દ્ર GST વળતર તરીકે 40,000 કરોડ રજૂ કરશે

- કેન્દ્ર સરકારે 7 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને 40,000 કરોડ રૂપિયાની રકમ જાહેર કરી હતી.
- GST વળતરની તંગીને પહોંચી વળવા માટે આ રકમ બેક-ટુ-બેક લોન સુવિધા હેઠળ બહાર પાડવામાં આવી હતી.
- આ પ્રકાશન સાથે, ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં બેક-ટુ-બેક લોનના રૂપમાં કુલ રકમ 1,15,000 કરોડ રૂપિયા છે.
- આ રિલીઝ પહેલાં મંત્રાલયે જુલાઈ 2021માં રાજ્યોને 75,000 કરોડ રૂપિયા આપ્યા હતા.

GST વળતર ઉપકર (GST Compensation Cess)

- કેન્દ્ર 101મી બંધારણીય સુધારાલક્ષી ધારો ઘડીને, 2016 "GST વળતર ઉપકર" પૃષ્ઠભૂમિમાં રાજ્યો સાથે વચનો રાખવા સોંપે છે. GST હેઠળ, કેન્દ્ર અને રાજ્યમાંથી પરોક્ષ કરને એક જ કરમાં ભેળવવામાં આવ્યા હતા. આમ, GSTના અમલીકરણને કારણે કેન્દ્ર સરકાર ટેક્સની આવકમાં કોઈ પણ તંગીની ભરપાઈ કરે છે. આ વળતર પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે આપવામાં આવશે.

વિશ્વ બેંકે રિપોર્ટ જારી કર્યો 'Shifting Gears:

Digitization and Services-Led Development'

- વર્લ્ડ બેંકના રિપોર્ટ "Shifting Gears: Digitization and Services-Led Development" મુજબ, 2021-2022ના નાણાકીય વર્ષમાં ભારતીય અર્થતંત્ર 8.3% ની વૃદ્ધિની અપેક્ષા છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- આ રિપોર્ટ અનુસાર, આગામી નાણાકીય વર્ષમાં ભારતની આર્થિક સંભાવનાઓ કોવિડ-19 સામે રસીકરણની ગતિ અને કૃષિ અને શ્રમ સુધારાઓના સફળ અમલીકરણ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.
- ભારતની કુલ ઘરેલુ ઉત્પાદન (GDP) નાણાકીય વર્ષ 2021-22ના પ્રથમ ક્વાર્ટર (એપ્રિલ-જૂન ક્વાર્ટર)માં 'નોંધપાત્ર આધાર અસર, સ્થાનિક માંગને મર્યાદિત નુકસાન અને મજબૂત નિકાસ વૃદ્ધિ' 20.1% વધી છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2020-21ના પ્રથમ ક્વાર્ટરમાં દેશવ્યાપી કોરોનાવાયરસ લોકડાઉનને કારણે ભારતનો GDP 24.4% ઘટ્યો છે.

આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ પર વિશ્વ બેંક

- વર્લ્ડ બેંકના અહેવાલ મુજબ, ભારતમાં વિવિધ ક્ષેત્રોમાં આર્થિક સુધારો અસમાન રહ્યો છે. 2021માં મેન્યુફેક્ચરિંગ અને બાંધકામ ક્ષેત્રે ઝડપથી સુધારો થયો. પરંતુ ઓછી કુશળ વ્યક્તિઓ, સ્વરોજગાર ધરાવતા લોકો, મહિલાઓ અને નાની કંપનીઓ પાછળ રહી ગઈ હતી.

ભારત કેવી રીતે પુનઃપ્રાપ્ત થશે?

- આ અહેવાલ મુજબ, નાણાકીય વર્ષ 2021-22માં પુનઃપ્રાપ્તિની હદ અનૌપચારિક ક્ષેત્ર અને નાની કંપનીઓમાં ધરની આવક કેટલી ઝડપથી પુનઃપ્રાપ્ત થાય છે અને પ્રવૃત્તિને સામાન્ય બનાવે છે તેના પર નિર્ભર રહેશે.
- પુનઃપ્રાપ્તિની હદ સાથે સંકળાયેલા જોખમોમાં નાણાકીય ક્ષેત્રના તણાવમાં વધારો, રસીકરણમાં મંદી, ઉંચી કુગાવો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

માર્કેટ આધારિત ઇકોનોમિક રેમિટન્સ (MBED) સ્ટેપ 1

- તાજેતરમાં, ઉર્જા મંત્રાલયે ગ્રાહકોની વીજ બરીદીના ખર્ચમાં 5 ટકાનો ઘટાડો કરવા માટે માર્કેટ બેઝ્ડ ઇકોનોમિક રેમિટન્સ (Market Based Economic Despatch -MBED) ફેઝ-1ના અમલીકરણ માટે એક માળખું બહાર પાડ્યું હતું.
- વીજળી બજારના સંચાલનમાં સુધારો કરવા અને 'એક રાષ્ટ્ર, એક ગ્રીડ, એક આવૃત્તિ, એક કિંમત' માળખા તરફ આગળ વધવામાં આ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે. આ અમલીકરણ 1 એપ્રિલ, 2022થી શરૂ થવાની યોજના છે.
- આ પહેલાં સરકારે પાવર સેફ્ટર માટે સાયબર સિક્યુરિટી ગાર્ડસલાઈન જારી કરી હતી.

વન નેશન, વન ગ્રીડ, વન ફ્રિક્વન્સી

- ભારત તેની જટિલ એકબીજા સાથે જોડાયેલી પાવર ગ્રીડ મારફતે મહત્વપૂર્ણ આંતર-ક્ષેત્રીય વીજ પ્રસારણ ક્ષમતા ધરાવે છે, જેમાં કેન્દ્ર, રાજ્યો અને ખાનગી ક્ષેત્ર દ્વારા સંચાલિત કોલસા, ગેસ, હાઈડ્રો, પરમાણુ અને ગ્રીન એનર્જી સ્ત્રોતોમાં ગ્રીડ ઓપરેટરો અને પાવર પ્રોજેક્ટ જનરેટર્સ વચ્ચે ગાઢ સંકલનની જરૂર છે.
- છેલ્લા દાયકામાં નોંધપાત્ર રોકાણ સાથે, ભારતીય વીજળી પ્રણાલીએ વીજ ક્ષેત્રમાં મુખ્ય આંતર-પ્રાદેશિક હસ્તાંતરણ કર્યું છે અને 'એક રાષ્ટ્ર, એક ગ્રીડ, એક આવૃત્તિ (One Nation, One Grid, One Frequency) તરીકેની તેની સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરીને મોટાભાગની અડચણોને દૂર કરી છે.'

- તે સરકારી માલિકીની પાવર સિસ્ટમ ઓપરેશન કોર્પોરેશન લિમિટેડ (Power System Operation Corporation Limited- POSOCO) છે જે રાષ્ટ્રીય લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર (National Load Despatch Centre- NLDC), પ્રાદેશિક લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર (Regional Load Despatch Centres- RLDC) અને સ્ટેટ લોડ ડિસ્પેચ સેન્ટર (State Load Despatch Centres- SLDC) મારફતે આ જટિલ કાર્યોનું સંચાલન કરે છે.
- દેશમાં 33 SLDC, પાંચ RLDC (નેશનલ ગ્રીડ ની રચના કરનાર પાંચ પ્રાદેશિક ગ્રીડ માટે) અને એક NLDC છે.
- આ ક્ષમતા હોવા છતાં, દેશમાં હાલની વીજ નિર્ધારણ અને ટ્રાન્સમિશન સિસ્ટમ નિષ્ક્રિય રહે છે અને રોજબરોજની પ્રક્રિયાઓ દેશના ઉત્પાદન સંસાધનોનો મહત્તમ ઉપયોગ કરે છે.
- ડે-ફોરવર્ડ માર્કેટ (Day-Ahead Market) એક નાણાકીય બજાર છે જ્યાં બજારના સહભાગીઓએ આગામી દિવસ માટે આર્થિક રીતે બંધનકર્તા ડે-ફોરવર્ડ ભાવે વીજ ઉજા ખરીદી અને વેચાણ કર્યું છે.

શિક્ષણમાં ડિજિટલ વિભાજન

- તાજેતરમાં સુપ્રીમ કોર્ટ (SC)એ ચેતવણી આપી છે કે ઓનલાઇન વર્ગોને કારણે થતું 'ડિજિટલ વિભાજન' દરેક ગરીબ બાળકના શાળામાં અભ્યાસ કરવાના મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરી રહ્યું છે.
- સુપ્રીમ કોર્ટે અફસોસ વ્યક્ત કર્યો હતો કે નાના બાળકોનો 'શિક્ષણનો અધિકાર' હવે ઓનલાઇન વર્ગો માટે ગેજેટ કોણ ખરીદી શકે છે અને કોણ કરી શકતું નથી તેના પર આધાર રાખે છે.
- કોવિડ-19ના રોગચાળા દરમિયાન શાળાઓ ઓનલાઇન શિક્ષણ તરફ વળી હોવાથી ડિજિટલ વિભાજનના ગંભીર પરિણામો આવ્યા છે.

રોગચાળા પૂર્વેનું વિભાજન

- રોગચાળા પહેલાં શહેરી વિસ્તારો અને સમૃદ્ધ પરિવારોના બાળકો આધુનિક ટેકનોલોજી અને અન્ય ઈ-લર્નિંગ પ્લેટફોર્મની મદદથી વિજ્ઞાનની વિભાવનાઓ સરળતાથી શીખી રહ્યા હતા, જ્યારે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં શાળાઓ અને ગરીબ પરિવારોમાં શૌચાલય, યોગ્ય વર્ગખંડો અને પીવાના પાણી જેવી મૂળભૂત સુવિધાઓનો અભાવ હતો.
- ગ્રામીણ ભારતમાં છોકરીઓની સ્થિતિ છોકરાઓ કરતાં પણ ખરાબ હતી, એવું જોવા મળ્યું હતું કે ઘણી છોકરીઓ માસિક ધર્મ શરૂ થતાંની સાથે જ ઘણીવાર શાળાઓમાંથી બહાર નીકળી રહી હતી, કારણ કે શાળાઓમાં શૌચાલય અને પ્રાથમિક સંભાળ જેવી મૂળભૂત સુવિધાઓનો અભાવ હતો.

- કેટલાક વિસ્તારોમાં વિદ્યાર્થીઓને પાયાનું શિક્ષણ મેળવવા માટે 10-12 કિલોમીટર ચાલવું પડતું હતું.

રોગચાળા પછી 'ડિજિટલ ડિવાઇડ'

- શહેરી વિસ્તારો અને સમૃદ્ધ પરિવારોના વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકો ડિજિટલ શિક્ષણથી પરિચિત છે અને તુલનાત્મક રીતે ઊંચી આવકને કારણે પરિવારો સરળતાથી શિક્ષણ માટે ડિજિટલ ઉપકરણો ખરીદી શકે છે તેમજ વિવિધ ઈ-લર્નિંગ પ્લેટફોર્મ પરવડે છે.
- ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં અને ગરીબ પરિવારોમાં આ પરિસ્થિતિ લગભગ વિપરીત છે. મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં, પરિવારના માત્ર એક સભ્ય પાસે સ્માર્ટફોન હોય છે, આમ વિદ્યાર્થીઓને ઓનલાઇન વ્યાખ્યાનોમાં ભાગ લેવો ખૂબ મુશ્કેલ લાગી રહ્યો છે. જે લોકો સ્માર્ટફોન ખરીદી શકે છે તેમને નેટવર્કની સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.
- કેટલાક કિસ્સાઓમાં, શિક્ષકો પણ ઓનલાઇન શિક્ષણ તકનીકથી પરિચિત નથી.

પરિણામ

- વંચિતોમાં સૌથી વધુ પ્રભુત્વ:
  - 'આર્થિક રીતે નબળા વર્ગો' [EWS]/વંચિત જૂથો [DG] સાથે સંબંધિત બાળકો તેમનું શિક્ષણ પૂર્ણ ન કરવાના પરિણામો ભોગવી રહ્યા છે, તેમજ કેટલાક બાળકોને ઈન્ટરનેટ અને કમ્પ્યુટરની એક્સેસના અભાવને કારણે અભ્યાસ છોડવો પડે છે.
  - તે બાળકો બાળ મજૂરી અથવા બાળ તસ્કરી માટે પણ સંવેદનશીલ બન્યા છે.
- અયોગ્ય સ્પર્ધાને પ્રોત્સાહન આપવું:
  - ગરીબ બાળકો ઘણીવાર ઓનલાઇન ઉપલબ્ધ માહિતીથી વંચિત રહે છે અને આ રીતે કાયમ માટે પાછળ રહે છે, જે તેમના શૈક્ષણિક પ્રદર્શનને અસર કરે છે.
  - આમ, ઈન્ટરનેટનો ઉપયોગ કરવા સક્ષમ વિદ્યાર્થીઓ અને ઓછા વિશેષાધિકાર ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચેની અયોગ્ય સ્પર્ધાને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવે છે.
- શીખવાની ક્ષમતામાં અસમાનતા:
  - નીચા સામાજિક-આર્થિક વર્ગોના લોકો ઘણી વાર વંચિત રહે છે અને અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કરવા માટે લાંબા સમય સુધી બોજાડૂપ અભ્યાસમાંથી પસાર થવું પડે છે.
  - જ્યારે શ્રીમંત પરિવારોના વિદ્યાર્થીઓ સરળતાથી ઓનલાઇન શાળાકીય સામગ્રી મેળવી શકે છે.
- ગરીબોમાં ઉત્પાદકતામાં ઘટાડો:
  - મોટાભાગના અવિકસિત દેશો અથવા ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં મર્યાદિત સંશોધન ક્ષમતાઓ અને અપૂરતી તાલીમને કારણે, અડધા અધૂરા સ્નાતકોનો જન્મ થાય છે, કારણ કે તાલીમ ઉપકરણોના અભાવની સાથે આ વિસ્તારોમાં ઈન્ટરનેટ કનેક્ટિવિટી પણ મર્યાદિત છે.

- શિક્ષણના અધિકાર માટે બંધારણીય બેગવર્થઓ:
- > મૂળભૂત રીતે, ભારતીય બંધારણના 'ભાગ-4' ['રાજ્ય નીતિના નિર્દેશ સિદ્ધાંત 'હેઠળ કલમ 45 અને કલમ 39-(f)] રાજ્ય ભંડોળવાળા શિક્ષણ તેમજ સમાન અને સુલભ શિક્ષણની જોગવાઈ કરે છે.
- > 2002માં, 86મા બંધારણીય સુધારાએ બંધારણના ભાગ-3માં શિક્ષણના અધિકારને મૂળભૂત અધિકાર તરીકે સ્થાપિત કર્યો હતો.
- > તેમાં બંધારણમાં કલમ 21A નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જેના કારણે શિક્ષણનો અધિકાર 6-14 વર્ષની વયના બાળકો માટે મૂળભૂત અધિકાર બની ગયો હતો.
- > આ પછી રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ, 2009 નો સમય આવ્યો હતો.

સંબંધિત પહેલ

- > શિક્ષણ પર રાષ્ટ્રીય નીતિ, 2020
- > નોલેજ શેરિંગ માટે ડિજિટલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (DIKSHA)
- > પ્રધાનમંત્રી ઈ-વિદ્યા
- > સ્વયંપ્રભા ટીવી ચેનલ
- > 'સ્વયં' પોર્ટલ

ભારતમાં કોલસાની અછત કટોકટી (Coal Shortage Crisis in India)

- > Central Electricity Authority of Indiaના ડેટા અનુસાર, ભારત થર્મલ પ્લાન્ટ્સમાં કોલસાના ભંડારની અભૂતપૂર્વ અછતનો સામનો કરી રહ્યું છે, જેના કારણે વીજ સંકટ આવી શકે છે.
- > 5 ઓક્ટોબર સુધી, વીજ ઉત્પાદન માટે કોલસાનો ઉપયોગ કરતા કુલ 135 થર્મલ પ્લાન્ટમાંથી 106, અથવા લગભગ 80%, ક્યાં તો જટિલ અથવા સુપરક્રિટિકલ તબક્કામાં હતા. આ પાવર પ્લાન્ટ્સમાં માત્ર આગામી 6-7 દિવસો માટે જ સ્ટોક હતો.
- > હમણાં સુધી, કોલસાની અછતને કારણે પંજાબમાં ત્રણ, મહારાષ્ટ્રમાં 13, કેરળમાં 4 થર્મલ પાવર સ્ટેશન બંધ છે.
- > જોકે કેન્દ્રીય ઉર્જા મંત્રી આર.કે. સિંહે કહ્યું કે દિલ્હીમાં વીજળીની કોઈ અછત નથી. તેમણે એ પણ ખાતરી આપી કે આવનારા સમયમાં કોલસાનો પુરવઠો ચાલુ રહેશે.
- > કોલસા મંત્રાલયે એમ પણ કહ્યું કે ભારતમાં પૂરતા પ્રમાણમાં કોલસાનો ભંડાર છે. કોલસા મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, ઓછી ઈન્વેન્ટરીનો અર્થ એ નથી કે કોલસાનો સ્ટોક સતત ફરી ભરાઈ રહ્યો હોવાથી વીજ ઉત્પાદન બંધ થઈ જશે.

કોલસાની અછતના કારણ

- > ભારતમાં કોલસાની અછતનાં સંભવિત કારણોમાં શામેલ છે—
- > અતિશય વરસાદ, કોલસાની હિલચાલને અસર કરે છે.

- > આયાતી કોલસાથી ચાલતા પાવર પ્લાન્ટ ઉંચા ભાવને કારણે તેમની ક્ષમતાના અડધા કરતા પણ ઓછા ઉત્પાદન કરી રહ્યા છે.
- > વીજળીની માંગમાં વધારો થતાં અર્થતંત્ર COVID-19 રોગચાળામાંથી પુનઃપ્રાપ્ત થઈ રહ્યું છે.
- > કોલસા આધારિત થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સએ માંગમાં વધારાનું ઉચું પ્રમાણ પૂરું પાડ્યું છે. થર્મલ પાવરનો હિસ્સો 2019 માં 61.9% થી વધીને 66.4% થયો છે.
- > ઉંચી આંતરરાષ્ટ્રીય કોલસાની કિંમતો સાથે ધીમી આયાત આયાત ઘટાડા તરફ દોરી ગઈ છે.

વૈશ્વિક લઘુત્તમ કર સોદો

- > તાજેતરમાં ઓર્ગેનાઈઝેશન ફોર ઈકોનોમિક કોઓપરેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (OECD)એ જાહેરાત કરી છે કે 136 દેશો (ભારત સહિત) મોટી કંપનીઓને વૈશ્વિક લઘુત્તમ કર (GMT) દર 15 ટકા ચૂકવવાની ખાતરી કરવા સંમત થયા છે.
- > જે દેશો સમાધાન કરે છે તે વૈશ્વિક અર્થતંત્રના 90 ટકાથી વધુ નું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

અસર

- > લઘુત્તમ કર વેરા અને અન્ય જોગવાઈઓનો ઉદ્દેશ વિદેશી રોકાણને આકર્ષવા માટે સરકારો વચ્ચે દાયકાઓની કર સ્પર્ધાનો અંત લાવવાનો છે.
- > અર્થશાસ્ત્રીઓ અપેક્ષા રાખે છે કે આ સોદો બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓને તેમના હોમ હેડક્વાર્ટરમાં મૂડી પરત મોકલવા માટે પ્રોત્સાહિત કરશે, જે તે અર્થતંત્રોને વેગ આપશે.

GMT આવશ્યકતા

- ટેક્સ હેવન માટે નાણાકીય ડાયવર્સનને કાબૂમાં કરવું:
- > ડૂગ પેટન્ટ, સોફ્ટવેર અને બૌદ્ધિક સંપત્તિ પર રોયલ્ટી જેવા અમૂર્ત સ્ત્રોતોમાંથી આવક ઝડપથી ટેક્સ હેવનમાં ગઈ છે, જે કંપનીઓને તેમના દેશોમાં વધુ કર ચૂકવવાનું ટાળવાની મંજૂરી આપે છે.
- નાણાકીય સંસાધનો વધારવા:
- > કોવિડ-19 કટોકટીને પગલે બજેટમાં તણાવ સાથે, ઘણી સરકારો ઈચ્છે છે કે બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓના નફાને કરની આવક ઘટાડીને તેમના દેશોમાં સ્થળાંતર કરવાથી નિરૂત્સાહિત કરવામાં આવે.
- > OECDએ અનુમાન લગાવ્યું હતું કે લઘુત્તમ કર મારફતે વાર્ષિક વધારાની વૈશ્વિક કર આવકમાં 150 અબજ ડોલરનો નફો થશે.
- વૈશ્વિક કર સુધારણા:
- > બેઝ ઈરોશન એન્ડ પ્રોફિટ શિફ્ટિંગ (BEPS) પ્રોગ્રામની સ્થાપના પછી GMTની દરખાસ્ત વૈશ્વિક કરવેરા સુધારાઓ તરફનું બીજું સકારાત્મક પગલું છે.

- BEPS કર ટાળવાની વ્યૂહરચનાનો ઉલ્લેખ કરે છે જે કૃત્રિમ રીતે નફાને નીચા અથવા કર વિનાના સ્થળોએ ખસેડવા માટે કર નિયમોમાં ગાબડાં અને અસંગતતાનો લાભ લે છે. OECDએ તેની સાથે વ્યવહાર કરવા માટે 15 કાર્યકારી વસ્તુ ઓ બહાર પાડી છે.

સંબંધિત પડકારો

- નજીકની સાર્વભૌમત્વ:**
  - તે રાષ્ટ્રની કરનીતિ નક્કી કરવાના સાર્વભૌમ અધિકારને અસર કરે છે.
  - વૈશ્વિક લઘુત્તમ દર અનિવાર્યપણે એક સાધનથી દૂર જશે જેનો ઉપયોગ દેશો તેમને અનુકૂળ નીતિઓને આગળ વધારવા માટે કરે છે.
- યુસ્ત સમયરેખા:**
  - કરારને એટલા મર્યાદિત સમયમાં લાગુ કરવો મુશ્કેલ છે કે કરારને 2022માં જ લાગુ કરી શકાય છે.
- અસરકારકતાનો પ્રશ્ન:**
  - ઓફ્સફેમ જેવા જૂથોએ આ સોદાની ટીકા કરી છે કે તે ટેક્સ હેવન્સને સમાપ્ત કરશે નહીં.

આર્થિક સહકાર અને વિકાસ માટેનું સંગઠન

- OECD એ આર્થિક પ્રગતિ અને વિશ્વ વેપારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સ્થાપિત આંતરસરકારી આર્થિક સંગઠન છે.
- સ્થાપન: 1961
- મુખ્ય મથક: પેરિસ, ફ્રાન્સ
- કુલ સભ્યો: 36
- ભારત તેનો સભ્ય નથી, પરંતુ મુખ્ય આર્થિક ભાગીદાર છે.

નાણા મંત્રાલયે માસિક આર્થિક સમીક્ષા બહાર પાડી

- નાણાં મંત્રાલયે તાજેતરમાં 'સપ્ટેમ્બર 2021 માટે માસિક આર્થિક સમીક્ષા' જારી કરી છે. આ અહેવાલ મુજબ, ભારતીય અર્થતંત્ર કોવિડ-19 રોગચાળાની અસરોમાંથી ઝડપથી પુનઃપ્રાપ્તિના માર્ગ પર છે.

મુખ્ય તારણો

- આર્થિક સર્વેક્ષણના અહેવાલ મુજબ, કૃષિમાં સતત અને મજબૂત વૃદ્ધિ, ઉત્પાદન અને ઉદ્યોગમાં સુધારો, સેવા પ્રવૃત્તિ ફરી શરૂ કરવી અને આવક દર્શાવે છે કે ભારતીય અર્થતંત્ર સારી પ્રગતિ કરી રહ્યું છે.
- બાહ્ય ક્ષેત્ર ભારતમાં વૃદ્ધિ પુનઃસજીવન માટે ઉજ્જવળ સંભાવનાઓ આપી રહ્યું છે. નાણાકીય વર્ષ 2021-2022માં સતત છઠ્ઠા મહિને ભારતની વેપારી નિકાસ 30 અબજ ડોલરને વટાવી ગઈ છે.
- બાહ્ય દેવું-થી-GDP રેશિયો જૂન 2021 માં ઘટીને 20.2% થયો જે માર્ચ 2021 માં 21.1% હતો.

- સપ્ટેમ્બર 2021 દરમિયાન બેન્ક ક્રેડિટનો વૃદ્ધિ દર 6.7% હતો જે વર્ષ 2020 ના સમાન ગાળામાં 5.3% હતો.
- ઈ-વે બિલ, વીજ વપરાશમાં સતત સુધારો, રેલ નૂર પ્રવૃત્તિ, મજબૂત GST કલેક્શન, એર ફેઈટ અને પેસેન્જર ટ્રાફિક દ્વારા રિકવરી જોવા મળી છે.
- હાઈવે ટોલ કલેક્શન પણ 21 મહિનાની ઉંચી સપાટીએ પહોંચી ગયું છે.
- ડિજિટલ વ્યવહારો પણ વધ્યા છે.

નિષ્કર્ષ

- અહેવાલમાં તારણ કાઢવામાં આવ્યું છે કે વ્યૂહાત્મક સુધારા અને ઝડપી રોગપ્રતિકારક અભિયાનએ ભારતને પુનઃપ્રાપ્તિના માર્ગ પર મૂકી દીધું છે.

દેવું-થી-GDP ગુણોત્તર

- દેવું-થી-GDP ગુણોત્તર સરકારી દેવું અને તેના કુલ ઘરેલુ ઉત્પાદન (GDP) વચ્ચેનો ગુણોત્તર છે. ઓછું દેવું-થી-GDP ગુણોત્તર સૂચવે છે કે, અર્થતંત્ર વધુ દેવા વગર દેવું ચૂકવવા માટે પૂરતા પ્રમાણમાં માલ અને સેવાઓનું ઉત્પાદન અને વેચાણ કરી રહ્યું છે.

પાવર ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશનને મહારત્નનો દરજ્જો આપ્યો

- કેન્દ્ર સરકારે પાવર ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (PFC) ને 'મહારત્ન'નો દરજ્જો આપ્યો છે. PFC ભારતની 11મી સરકારી માલિકીની સંસ્થા બની છે જે મહારત્ન શ્રેણીમાં પ્રવેશ કરે છે.
- PFC હવે ONGC, સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (સેલ), ભેલ અને ઈન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન જેવી અન્ય કંપનીઓની હરોળમાં જોડાય છે.

કઈ કંપનીને મહારત્નનો દરજ્જો મળે છે?

- મહારત્નનો દરજ્જો એવી કંપનીને આપવામાં આવે છે કે જેણે સતત ત્રણ વર્ષ માટે રૂ. 5,000 કરોડથી વધુનો ચોખ્ખો નફો નોંધાવ્યો હોય અથવા સતત ત્રણ વર્ષ સુધી સરેરાશ રૂ. 25,000 કરોડનું ટર્નઓવર નોંધ્યું હોય. આ દરજ્જો મેળવવા માટે, કંપની પાસે ત્રણ વર્ષ માટે સરેરાશ 15,000 કરોડ રૂપિયાની વાર્ષિક નેટવર્થ હોવી જોઈએ. કંપની પાસે વૈશ્વિક પદચિહ્ન અથવા કામગીરી પણ હોવી જોઈએ.

HDFC બેંક, માસ્ટરકાર્ડ, USAID \$100 મિલિયન ક્રેડિટ સુવિધા માટે પ્રતિબદ્ધ છે

- HDFC બેંક, માસ્ટરકાર્ડ અને USAID એ નાના ઉદ્યોગોને ધિરાણ આપવાના ઉદ્દેશ્યથી ધિરાણ સુવિધાઓમાં \$100 મિલિયન પ્રતિબદ્ધ કર્યા છે.

- > નવી ધિરાણ સુવિધા નાના વ્યવસાયોને મદદ કરશે કે જેમને તેમની કામગીરી ટકાવી રાખવા અને વૃદ્ધિ કરવા માટે ધિરાણની જરૂર છે.
- > આ લોન સુવિધા ડિજિટાઇઝેશન દ્વારા પુનઃપ્રાપ્તિને પણ સક્ષમ કરશે.
- > તે મહિલાઓના નેતૃત્વવાળા વ્યવસાયોને ટેકો પૂરો પાડવા પર ભાર મૂકે છે. 50% ક્રેડિટ સુવિધાનો ઉપયોગ આવા વ્યવસાયોને ધિરાણ માટે કરવામાં આવશે.
- > HDFC બેંક તેના વ્યાપક રાષ્ટ્રવ્યાપી શાખા નેટવર્કનો ઉપયોગ કરીને આ લક્ષ્ય હાંસલ કરવાની યોજના ધરાવે છે.

NPCI એ કાર્ડ ટોકેનાઇઝેશન માટે દત્તક પ્લેટફોર્મ શરૂ કર્યું

- > નેશનલ પેમેન્ટ્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (NPCI)એ 20 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ NPCI ટોકેનાઇઝેશન સિસ્ટમ (NTS) શરૂ કરવાની જાહેરાત કરી હતી, જેથી વેપારીઓ સાથે કાર્ડની વિગતો સ્ટોર કરવાના વિકલ્પ તરીકે કાર્ડના ટોકેનાઇઝેશનને ટેકો મળી શકે.
- > NTS ગ્રાહકોની સલામતીને વધુ વધારવા તેમજ ગ્રાહકોને સીમલેસ શોપિંગનો અનુભવ પૂરો પાડવા માટે રૂપે કાર્ડના ટોકેનાઇઝેશનને ટેકો આપશે.
- > NTSની શરૂઆત સાથે, હસ્તગત કરતી બેંકો, વેપારીઓ, એગ્રીગેટર્સ અને અન્ય લોકો NPCI દ્વારા પોતાને પ્રમાણિત કરાવી શકે છે. આ બદલામાં તેમને ટોકન રિકવેસ્ટરની ભૂમિકા ભજવવામાં મદદ કરશે.
- > ટોકન વિનંતી કરનાર તમામ સાચવેલા કાર્ડ નંબર માટે ટોકન રેફરન્સ નંબર (ટોકન રેફરન્સ ઓન ફાઇલ (TROF) સાચવવામાં મદદ કરશે.
- > TROFનો ઉપયોગ કરીને, તમામ વ્યવસાયો ભવિષ્યના વ્યવહારો માટે તેમના RuPay ગ્રાહક આધાર જાળવી શકે છે જે તેમના સંબંધિત RuPay ગ્રાહકો દ્વારા શરૂ કરવામાં આવશે.

આ માર્ગદર્શિકા ક્યારે પૂરી થશે?

- > વેપારીઓએ 1 જાન્યુઆરી, 2022 સુધીમાં ટોકેનાઇઝેશન પૂર્ણ કરવું જરૂરી છે.

FPO ને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકાર અને નાબાર્ડે હસ્તાક્ષર કર્યા

- > નેશનલ બેન્ક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ (NABARD) એ લગભગ 10,000 ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનો (FPO) ને ધિરાણ ગેરંટી આપવા માટે 1000 કરોડ રૂપિયાનું ફંડ સમર્પિત કર્યું છે.

- > આ સમર્પિત ભંડોળ NABS પ્રોટેક્શન ટ્રસ્ટી પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (NTPL) ના ટ્રસ્ટીશીપ હેઠળ "ક્રેડિટ ગેરંટી ફંડ ટ્રસ્ટ ફોર FPO" (CGFTFPO) હેઠળ મૂકવામાં આવશે.
- > CGFTFPO ટ્રસ્ટ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના NABS પ્રોટેક્શન અને નાબાર્ડના અધિકારીઓ દ્વારા હસ્તાક્ષરિત છે અને મુંબઈમાં નોંધાયેલ છે.
- > NTPL એક પેટાકંપની છે અને તેની સંપૂર્ણ માલિકી નાબાર્ડની છે.

FPO યોજનાની રચના અને પ્રમોશન

- > કેન્દ્ર સરકારે ફેબ્રુઆરી 2021માં '10,000 FPOsનું ફોર્મ્યુલેશન અને પ્રમોશન' નામની નવી કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના શરૂ કરી હતી. ભારતમાં 10,000 નવા FPOને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક સ્પષ્ટ વ્યૂહરચના અને પ્રતિબદ્ધ સંસાધનો સાથે યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

FPO નો વિકાસ

- > કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, FPO ઉત્પાદન ક્લસ્ટરમાં વિકસાવવામાં આવશે. તે સભ્યો માટે બજારની પહોંચ સુધારવામાં પણ મદદ કરશે.

કૂડઓઇલના ઊંચા ભાવ

- > વૈશ્વિક રિકવરી મજબૂત થતાં કૂડ ઓઇલના ભાવ 2018 બાદની સર્વોચ્ચ સપાટીએ પહોંચી રહ્યા છે.
- > બ્રેન્ટ કૂડ ઓઇલ વધીને 85.89 ડોલર પ્રતિ બેરલ થયું હતું, જે ઓક્ટોબર 2018 પછીનો સૌથી ઊંચો ભાવ છે. યુએસ વેસ્ટ ટેક્સાસ ઈન્ટરમિડિયેટ (WTI) કૂડ ઓઇલના ભાવ ઓક્ટોબર 2014થી 83.40 ડોલર પ્રતિ બેરલ સુધી પહોંચી ગયા છે.
- > બીજી તરફ તીવ્ર વધારાની અછત વચ્ચે કુદરતી ગેસ અને કોલસાના ભાવ રેકોર્ડ ઊંચાઈએ પહોંચી રહ્યા છે.

તેલની કિંમત

- > સામાન્ય રીતે ઓર્ગેનાઇઝેશન ઓફ પેટ્રોલિયમ એક્સપોર્ટિંગકન્ટ્રીઝ (ઓપેક) કાર્ટેલ તરીકે કામ કરતું હતું અને અનુકૂળ બેન્ડમાં કિંમતો નક્કી કરતી હતી.
- > ઓપેકનું નેતૃત્વ સાઉદી અરેબિયા કરે છે, જે વિશ્વમાં કૂડ ઓઇલનો સૌથી મોટો નિકાસકાર છે (માત્ર વૈશ્વિક માંગના 10 ટકા નિકાસ કરે છે).
- > ઓપેકના કુલ 13 દેશો છે. ઈરાન, ઈરાક, કુવૈત, સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE), સાઉદી અરેબિયા, અલજીરિયા, લિબિયા, નાઈજીરિયા, ગેબન, ઈક્વેટોરિયલ ગિની, રિપબ્લિક ઓફ કોંગો, અંગોલા અને વેનેઝુએલા.
- > ઓપેક તેલઉત્પાદનમાં વધારો કરીને ભાવ ઘટાડી શકે છે અને ઉત્પાદનમાં કાપ મૂકીને ભાવ વધારી શકે છે.

- > વૈશ્વિક તેલની કિંમત મુખ્યત્વે સારી રીતે કાર્યરત સ્પર્ધાને બદલે વૈશ્વિક તેલ નિકાસકારો વચ્ચેની ભાગીદારી પર આધાર રાખે છે.
- > તેલના ઉત્પાદનમાં કાપ મૂકવો અથવા તેલના કૂવાઓને સંપૂર્ણપણે બંધ કરવો એ એક મુશ્કેલ નિર્ણય છે કારણ કે તે ફરીથી શરૂ કરવું અત્યંત ખર્ચાળ અને જટિલ છે.
- > વધુમાં, જો કોઈ દેશ ઉત્પાદનમાં કાપ મૂકે છે, તો જો અન્ય દેશો નિયમોનું પાલન નહીં કરે તો બજાર હિસ્સામાં નુકસાન થવાનું જોખમ છે.
- > તાજેતરમાં ઓપેક વૈશ્વિક કિંમતો અને પુરવઠાને ઓપેક+ તરીકે સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે રશિયા સાથે કામ કરી રહ્યું છે.
- > 2016માં, ઓપેકે અન્ય ટોચના નોન-ઓપેક ઓઈલ નિકાસકાર દેશો સાથે જોડાણ કરીને ઓપેક+ નામની વધુ શક્તિશાળી સંસ્થાની રચના કરી હતી.

ઊંચી કિંમતોનું કારણ

- **ઘીમું ઉત્પાદન:**
  - > વૈશ્વિક કૂડ ઓઈલના ભાવમાં તીવ્ર વધારો થયો હોવા છતાં તેલઉત્પાદક મોટા દેશો દ્વારા કૂડ ઓઈલના પુરવઠાને ધીમે ધીમે વેગ આપવામાં આવી રહ્યો છે.
  - > ઓપેક+ 2020માં કોવિડ-19ને કારણે વૈશ્વિક મુસાફરી પ્રતિબંધોને કારણે 2020માં પુરવઠામાં તીવ્ર ઘટાડો કરવા સંમત થયું હતું, પરંતુ ઉત્પાદન વધારવામાં સંસ્થા સુસ્ત રહી હતી, જ્યારે માંગમાં સુધારો થયો છે.
- **સપ્લાયસાઈડના મુદ્દાઓ:**
  - > રશિયા તરફથી અપેક્ષિત કુદરતી ગેસ પુરવઠાએ યુરોપમાં વિક્ષેપના ભય અને અમેરિકામાં સપ્લાય સાઈડના મુદ્દાઓ સહિત વાવાઝોડા ઈંડાને કારણે માંગમાં વધારો વચ્ચે ભવિષ્યમાં કુદરતી ગેસની અછતની સંભાવના ઉભી કરી છે.

ભારત પર અસર

- **ચાલુ ખાતાની ખાધ:**
  - > તેલના ભાવમાં વધારાને કારણે દેશનું આયાત બિલ વધશે, જે ચાલુ ખાતાની ખાધ (Current Account Deficit)ને વધુ વિસ્તૃત કરશે.
- **નાણાંનો કુગાવો:**
  - > કૂડ ઓઈલના વધતા ભાવને કારણે છેલ્લા કેટલાક મહિનાઓથી કુગાવાનું દબાણ વધુ વપ્રયું હતું.
- **રાજકોષીય સ્થિતિ:**
  - > જો તેલના ભાવમાં વધારો ચાલુ રહેશે તો સરકારને પેટ્રોલિયમ અને ડીઝલ પરના કરમાં ઘટાડો કરવાની ફરજ પડશે, જેના કારણે આવકમાં નુકસાન થઈ શકે છે. આનાથી Fiscal Balance ખોરવાઈ શકે છે.
  - > છેલ્લા બે વર્ષમાં ઓછી આર્થિક વૃદ્ધિને કારણે કરઆવકના અભાવને કારણે ભારત અનિશ્ચિત નાણાકીય સ્થિતિમાં છે.

- > આવકમાં ઘટાડો ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ (GST) ફેમવર્ક હેઠળ આવકમાં ઘટાડો કરવા માટે કેન્દ્રવિભાજિત કર આવક અને રાજ્ય સરકારોને વળતરમાં રાજ્યોના હિસ્સાને અસર કરશે.

■ આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ:

- > વધતી કિંમતોએ વિશ્વને અસર કરી છે, પરંતુ ભારત ખાસ કરીને નુકસાનમાં છે કારણ કે વૈશ્વિક કિંમતોમાં કોઈ પણ વધારો તેના આયાત બિલને અસર કરી શકે છે, કુગાવો વધારી શકે છે અને તેની વેપાર ખાધને વિસ્તૃત કરી શકે છે, જે તેની આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિને ધીમી કરશે.
- > ભારત અને અન્ય તેલ આયાતકારોએ ઓપેક+ ને તેલના પુરવઠાને ઝડપથી વેગ આપવા હાકલ કરી છે, જેમાં દલીલ કરવામાં આવી છે કે કૂડ ઓઈલના ઊંચા ભાવ વૈશ્વિક અર્થતંત્રના વિકાસ દરને નબળો પાડી શકે છે.
- **કુદરતી ગેસની કિંમત:**
  - > ગેસના ભાવમાં વધારાને કારણે પરિવહન બળતણ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાતા કોમ્પ્રેસ્ડ નેચરલ ગેસ (CNG) અને રાંધણ બળતણ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાતા પાઈપ નેચરલ ગેસ (PNG) બંનેના ભાવ પર વધુ દબાણ આવ્યું છે.

IMFની ભૂમિકાની સમીક્ષા

- > વર્લ્ડ બેંક ગ્રુપ અને ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડ (IMF)ની તાજેતરની 2021ની વાર્ષિક બેઠકોની પૃષ્ઠભૂમિમાં મુખ્ય નિષ્ણાતોએ IMFની ભૂમિકાની સમીક્ષા કરવાની જરૂરિયાત સૂચવી છે.
- > ઉભરતા બજારોના વૈશ્વિક ઉત્પાદન અથવા GDPમાં તેના હિસ્સામાં વધારો કરવાની સતત વૃત્તિ સાથે ક્વોટા સિસ્ટમની સમીક્ષા કરવાની જરૂર છે.
- > આ ઉપરાંત વર્લ્ડ બેંકે ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ રિપોર્ટ બંધ કર્યા બાદ ડેટા ની પ્રમાણિકતા જાળવવાની જરૂર છે.
- > બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી, વૈશ્વિક કટોકટીનો સામનો કરી રહેલા દેશોના પુનર્નિર્માણમાં મદદ કરવા માટે IMFની સ્થાપના વિશ્વ બેંક સાથે કરવામાં આવી હતી. બંને સંસ્થાઓ પર અમેરિકાના બ્રેટન વુડ્સ ખાતે યોજાયેલી કોન્ફરન્સમાં સંમતિ સમેટાઈ હતી, તેથી તેઓ બ્રેટન વુડ્સ ટ્વિન્સ (Bretton Woods Twins) તરીકે ઓળખાય છે.

IMF સુધારા જરૂરિયાત

- **ક્વોટા સુધારણા:**
  - > IMF ની ક્વોટા સિસ્ટમ લોન માટે નાણાં બનાવવા માટે બનાવવામાં આવી હતી.
  - > IMFના દરેક સભ્ય દેશ માટે ક્વોટા અથવા ફાળો નક્કી કરવામાં આવે છે, જે વૈશ્વિક અર્થતંત્રમાં દેશના સાપેક્ષ કદને પ્રતિબિંબિત કરે છે. દરેક સભ્યનો ક્વોટા તેની સાપેક્ષ મતદાન શક્તિ તેમજ ઉધાર લેવાની તેની ક્ષમતા નક્કી કરે છે.

- આમ, વિકસિત/સમૃદ્ધ દેશોને નિયમો બનાવવામાં અને તેમાં સુધારો કરવામાં વધુ પ્રતિનિધિત્વ કરવાની તક મળે છે.
- આ એક સમસ્યા તરફ દોરી જાય છે જ્યાં આર્થિક રીતે વિકસિત દેશોનું પ્રતિનિધિત્વ ઘટાડવામાં આવે છે કારણ કે તેમની મતદાન શક્તિ ઓછી થાય છે. દા.ત. બ્રિફ્સ દેશો.
- ક્વોટા સ્પેશિયલ ડ્રોઈંગ રાઈટ્સ (SDR) એ IMF એકાઉન્ટનું એક એકમ છે.
- SDR, IMFના સભ્યો મુક્ત પણે ઉપયોગી ચલણો પર સંભવિત દાવો ધરાવે છે. આ ચલણો માટે SDRની આપ-લે કરી શકાય છે.
- IMFના બોર્ડ ઓફ ગવર્નર્સ નિયમિત અંતરાલ (પાંચ વર્ષથી વધુ નહીં) પર ક્વોટાની સામાન્ય સમીક્ષા કરે છે.
- **અગાઉના ક્વોટા સુધારાઓ:**
  - IMFના ક્વોટા અને ગવર્નર્સ સુધારાઓનો મુસદ્દો 2010માં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો; જે આખરે 2016માં અમલમાં આવ્યો હતો.
  - આ સુધારાઓએ યુએસ અને યુરોપિયન દેશોમાંથી 6 ટકાથી વધુ ક્વોટા શેર ઉભરતા અને વિકાસશીલ દેશોમાં સ્થાનાંતરિત કર્યા હતા.
  - આ અંતર્ગત ભારતના વોટિંગ રાઈટ્સમાં 0.3 ટકાનો વધારો થયો છે જે 2.3 ટકાથી વધીને 2.6 ટકા અને ચીનનો વોટિંગ રાઈટ્સ 3.8 ટકાથી વધીને 6 ટકા થયો છે.
  - ભારત પાસે હાલમાં SDR ક્વોટાના 2.75 ટકા અને IMFમાં 2.63 ટકા મત છે.
  - આર્ટિકલ 4 પરામર્શનું પુનર્ગઠન: આર્ટિકલ 4 પરામર્શ હેઠળ, IMF સામાન્ય રીતે દર વર્ષે તેના સભ્યો સાથે દ્વિપક્ષીય ચર્ચા કરે છે અને તેના કર્મચારીઓ અહેવાલ તૈયાર કરે છે.
  - આર્ટિકલ 4 પરામર્શ એ સૌથી શક્તિશાળી સાધન/સાધન છે અને નવી તકનીકો અને જાહેર ડેટાની એક્સેસ સ્થાપિત કરીને તેને વધુ ઉપયોગી બનાવવા માટે તેનું પુનર્ગઠન અને ઝડપી બનાવવાની જરૂર છે.

સૂચિત સુધારાઓ

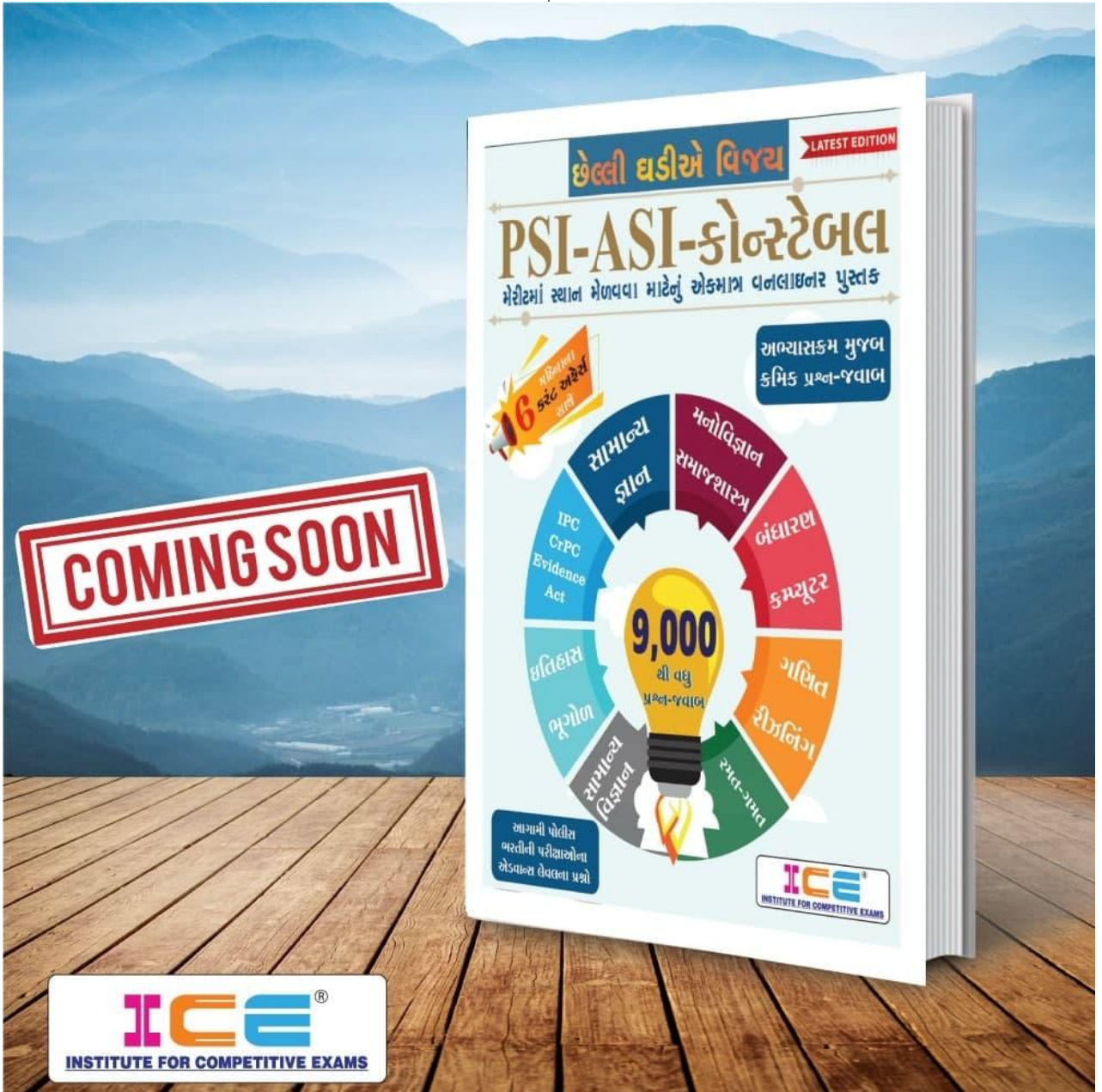
- **સુધારા ક્વોટા પ્રણાલી:**
  - ક્વોટા સુધારણા બદલાયેલી આર્થિક વાસ્તવિકતાઓને પ્રતિબિંબિત કરશે, ખાસ કરીને વિકાસશીલ દેશોની વધતી ક્ષમતાઓના સંદર્ભમાં.
  - ઉદાહરણ તરીકે, બ્રિફ્સ દેશોનો ક્વોટા વધવો જોઈએ અને યુરોપિયન યુનિયનના દેશોનો ક્વોટા ઘટાડવો જોઈએ.
  - તે જ સમયે, તે મહત્વનું છે કે નવા ક્વોટા ફોર્મ્યુલા ઉભરતા બજારો અને વિકાસશીલ અર્થતંત્રોની વાસ્તવિક આર્થિક તાકાતને વધુ સારી રીતે પ્રતિબિંબિત કરવા માટે, ખરીદ શક્તિ સમાનતા (Purchasing Power Parities- PPP), GDPને વધારે મહત્વ આપે છે.

- **પરચેઝિંગ પાવર પેરિટી (PPP):**
  - PPP એ મેક્રોઈકોનોમિક વિશ્લેષણ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતો લોકપ્રિય મેટ્રિક છે જે 'બાસ્કેટ ઓફ ગુડ્સ (Basket of Goods) અભિગમ દ્વારા વિવિધ દેશોની ચલણોની તુલના કરે છે.
  - PPP અર્થશાસ્ત્રીઓને દેશો વચ્ચે આર્થિક ઉત્પાદકતા અને જીવનધોરણની તુલના કરવાની મંજૂરી આપે છે.
  - કેટલાક દેશો PPP ને પ્રતિબિંબિત કરવા માટે તેમના GDP ડેટાને સમાયોજિત કરે છે.
- **ઓછી આવક ધરાવતા દેશોને મદદ કરવી:**
  - IMFએ ઓછી આવક ધરાવતા દેશો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ અને અન્ય વિકાસશીલ દેશોના બજારમાં નાણાં એકત્ર કરવાની પ્રવૃત્તિઓને ટેકો આપવો જોઈએ, કારણ કે તેના આર્ટિકલ 4 પરામર્શ અહેવાલનો ઉપયોગ ક્રેડિટ રેટિંગ એજન્સીઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે, જે ભારત જેવા દેશોની ભંડોળ એકત્ર કરવાની ક્ષમતાને અસર કરે છે.
  - ભારત સહિત મોટાભાગના એશિયન દેશો હવે તેમના વિદેશી વિનિમય ભંડારના દમ પર જાતે નાણાં એકત્ર કરી શકે છે અને કટોકટીની પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે ભૂતકાળની જેમ IMF પાસે જવાની જરૂર નથી.
- **મેનેજમેન્ટ રિફોર્મ્સ:**
  - IMFમાં મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમમાં સુધારો કરવો જોઈએ.
  - IMF અને વર્લ્ડ બેંક ગ્રુપ પાસે એક અનૌપચારિક સિસ્ટમ છે કે IMFના વડા યુરોપિયન હોવા જોઈએ અને વર્લ્ડ બેંકના વડા અમેરિકન હોવા જોઈએ.
  - તેના પર પુનર્વિચાર કરવાનો સમય આવી ગયો છે અને IMFએ ખરેખર તેના પર પુનર્વિચાર કરવો જોઈએ.

સાત નવા સંરક્ષણ જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (DPSUs)

- પ્રધાનમંત્રીએ રાષ્ટ્રને સમર્પિત સાત સંરક્ષણ જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (PSU) ઓર્ડનન્સ ફેક્ટરી બોર્ડ (OFB)ના પુનર્ગઠન દ્વારા બનાવ્યા હતા.
- 'આત્મનિર્ભર ભારત' (Self-Reliant India) હેઠળ ભારતનું લક્ષ્ય આત્મનિર્ભરતાની સ્થિતિ પ્રદાન કરીને દેશને એક મોટી લશ્કરી શક્તિ બનાવવાનો છે.
- **સંરક્ષણ ક્ષેત્રમાં આત્મનિર્ભરતા**
  - સુધારેલી FDI મર્યાદા: ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ સંરક્ષણ નિર્માણમાં પ્રત્યક્ષ વિદેશી રોકાણ (FDI)ની મર્યાદા 49 ટકાથી વધારીને 74 ટકા કરવામાં આવી છે.
  - સંરક્ષણ ઔદ્યોગિક કોરિડોર: સરકારે ઉત્તર પ્રદેશ અને તમિલનાડુમાં બે-બે સંરક્ષણ ઔદ્યોગિક કોરિડોર સ્થાપવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.

- > પ્રોજેક્ટ મેનેજમેન્ટ યુનિટ (PMU): સરકાર સમયબદ્ધ રીતે સંરક્ષણ ખરીદી શરૂ કરીને અને પ્રોજેક્ટ મેનેજમેન્ટ યુનિટની સ્થાપના (કરાર વ્યવસ્થાપન હેતુઓ માટે) દ્વારા ઝડપી નિર્ણય લેશે તેવી અપેક્ષા છે.
- > સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા (DAP) 2020નું અનાવરણ કરવામાં આવ્યું છે.
- > સંરક્ષણ આયાત વિધેયકમાં ઘટાડો: સરકાર આયાત માટે પ્રતિબંધિત શસ્ત્રો/પ્લેટફોર્મની સૂચિને સૂચિત કરશે અને આ રીતે આવો માલ ફક્ત સ્થાનિક બજારમાંથી જ ખરીદી શકાય છે.
- > ઘરેલું મૂડી પ્રાપ્તિ માટે અલગ બજેટ આપવામાં આવશે.

યાની નિકાસમાં ઘટાડો

- > તાજેતરમાં ભારતે 2020ના સમાન ગાળામાં 2021ના પ્રથમ સાત મહિનામાં (જાન્યુઆરી-જુલાઈ)માં લગભગ 14.4 ટકાનો ઘટાડો નોંધાવ્યો છે.
- > **પરિચય**
જાન્યુઆરીથી જુલાઈ 2021 દરમિયાન કુલ 100.78 મિલિયન કિલો યાની નિકાસ કરવામાં આવી હતી, જ્યારે 2020ના સમાન ગાળામાં 117.56 મિલિયન કિલો હતી.
- > CIS (કોમનવેલ્થ ઓફ ઈન્ડિપેન્ડન્ટ નેશન્સ) બ્લોક 24.14 મિલિયન કિલો સાથે યાનો સૌથી મોટો આયાતકાર રહ્યો છે, જે ગયા વર્ષે સમાન ગાળામાં 30.53 મિલિયન કિલોની આયાત કરે છે.

- > આ ઘટાડામાં અપવાદો ફક્ત USA અને UAE છે જ્યાં 2021ના આ સમયગાળા દરમિયાન નિકાસમાં વધારો થયો છે.

ઘટાડાનું કારણ

■ ઇરાન પર અમેરિકાના પ્રતિબંધો:

- > યાનો ભારતનો સૌથી મોટો આયાતકાર ઇરાન હાલમાં અમેરિકાના પ્રતિબંધોને કારણે ઓછી આયાત કરે છે.

■ કન્ટેનરની ઉપલબ્ધતા નથી:

- > યાની નિકાસમાં ઘટાડાના અન્ય મુખ્ય કારણો શિપિંગ કન્ટેનરની ઉપલબ્ધતા નથી જે કોવિડ-19 પછી ખૂબ ખર્ચાળ બની ગયા છે.

■ ઓછી કિંમતની જાતોની ઉપલબ્ધતા:

- > વૈશ્વિક બજારમાં ઓછી કિંમતની જાતો ઉપલબ્ધ હોવાને કારણે અને પરંપરાગત રીતે મજબૂત આયાતકાર દેશોમાં વેપાર પ્રતિબંધોને કારણે યાની નિકાસમાં ઘટાડો થયો છે.

■ અન્ય દેશોમાં યાની ઓછી કિંમત:

- > કેન્યા અને શ્રીલંકાની યાની ખૂબ જ ઓછી કિંમતોને કારણે ભારતીય યા નિકાસ ક્ષેત્રને છેલ્લા બે-ત્રણ વર્ષમાં નુકસાન થયું છે.
- > કેન્યાની યાની સરેરાશ હરાજની કિંમત ભારતીય સરેરાશ હરાજ કિંમત કરતા ઘણી ઓછી છે.

■ ઘરેલું વપરાશ:

- > 2018માં યા બોર્ડ દ્વારા પ્રકાશિત 'સારાંશ ઓફ સ્ટડી ઓન ડોમેસ્ટિક કન્ઝમ્પશન ઓફ ટી' અનુસાર ભારતમાં ઉત્પાદિત લગભગ 80 ટકા યાનો ઉપયોગ ઘરેલું વપરાશ તરીકે થાય છે.

■ પાકિસ્તાનને નિકાસ બંધ કરવી:

- > ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે વધતા તણાવને કારણે ભારતે છેલ્લા ત્રણ વર્ષથી પાકિસ્તાનને યાની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.

■ રોગચાળાથી પ્રભાવિત અર્થતંત્ર:

- > કોરોનાવાયરસથી પ્રભાવિત અર્થતંત્રમાં ઘણી ચીજવસ્તુ ઓના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો જોવા મળ્યો છે જેના કારણે ભારતીય અર્થતંત્રમાં અસંતુલન જોવા મળ્યું છે. તેણે અન્ય ઘણા મહત્વપૂર્ણ કારણો ઉપરાંત ભારતની યાની નિકાસને અસર કરી છે.

RBI એ AIFIs માટે લઘુત્તમ 11.5% મૂડીનો પ્રસ્તાવ મૂકે છે

- > ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ ચાર અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થાઓ (All India Financial Institutions - AIFI) માટે લઘુત્તમ મૂડીકરણ 11.5% કરવાની દરખાસ્ત કરી છે.

- > તણાવના સમયગાળામાં AIFIsની સ્થિતિસ્થાપકતા વધારવા માટે બેસલ III ફેમવર્ક અનુસાર આ લઘુત્તમ મૂડીની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.
- > નાણાકીય વર્ષ 2022થી નેશનલ હાઉસિંગ બેંક, એક્ઝિમ બેંક, સ્મોલ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા અને નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ પર કડક મૂડીના ધોરણો લાગુ થશે.
- > RBIના જણાવ્યા અનુસાર, આ સંસ્થાઓમાં 1 એપ્રિલ, 2022થી ઓછામાં ઓછી કુલ મૂડી 9% અને લઘુત્તમ મૂડી બફર 2.5% હોવી જોઈએ.
- > આ સંસ્થાઓમાં લઘુત્તમ કોમન ઈક્વિટી ટાયર 1 (CET1) 5.5%ની મૂડી હશે, બીજી બાજુ લઘુત્તમ ટાયર 1 મૂડીની જરૂરિયાત 7% સૂચવવામાં આવી છે.
- > આ સંસ્થાઓએ માર્કેટ રિસ્ક અને ક્રેડિટ રિસ્ક માટે કેપિટલ ચાર્જ માપવા માટે પ્રમાણિત અભિગમ અપનાવવાની જરૂર છે.

RBIએ શા માટે નવા નિયમોનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો?

- > RBIએ સખત મૂડીના ધોરણોની દરખાસ્ત કરી કારણ કે જેમ જેમ ભારતીય અર્થતંત્ર વધી રહ્યું છે, એઆઈએફઆઈને તેઓ સેવાઓ પ્રદાન કરતા આર્થિક ક્ષેત્રોમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ ધિરાણના પ્રવાહને પ્રોત્સાહન આપવા માટે એક અગ્રણી સંસ્થા તરીકે ગણવામાં આવે છે. આમ, બેસેલ III મૂડી માળખું AIFIને પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યું છે.

ગિફ્ટ સિટીમાં વીમા વ્યવસાયો માટે ઉદાર વ્યવસ્થા: IFSCA

- > તાજેતરમાં, ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સિયલ સર્વિસીસ સેન્ટર ઓથોરિટી (IFSCA)એ ગુજરાત ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ ટેક સિટી (Gujarat International Finance Tec City- GIFT City)માં વિવિધ આંતરરાષ્ટ્રીય અને ભારતીય વીમા વ્યવસાયોની રચનાને સરળ બનાવવા માટે નવી ઉદાર નિયમનકારી શાસનની જાહેરાત કરી હતી.
- > આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્ર (IFSC) વીમા કચેરી અને IFSC વીમા વચેટિયા કચેરીની સ્થાપના માટેના નિયમો ઓક્ટોબર, 2021 પહેલાં IFSCA દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવ્યા હતા.

પરિચય

- વીમા વ્યવસાયો સ્થાપિત કરી શકે તેવી સંસ્થાઓ:
  - > બિન-વીમા કંપનીઓ IFSCમાં જાહેર કંપનીઓને પણ સામેલ કરી શકે છે અને વીમા અથવા પુનઃવીમા વ્યવસાય કરી શકે છે.
  - > વીમો એ નાણાકીય નુકસાનથી રક્ષણનું સાધન છે. તે જોખમ વ્યવસ્થાપનનું એક સ્વરૂપ છે, જેનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે આકસ્મિક અથવા અનિશ્ચિત નુકસાનના જોખમને રોકવા માટે થાય છે.

- > વીમાકંપનીઓ પુનઃવીમા (Reinsurance) દ્વારા તેમના જોખમ પોર્ટફોલિયોના ભાગોને વીમા દાવાના પરિણામે મોટી જવાબદારીની ચુકવણી ઘટાડવા માટે કોઈ પ્રકારના કરાર દ્વારા અન્ય પક્ષોને ટ્રાન્સફર કરે છે.
- > એ જ રીતે ભારતીય વીમા કંપનીઓ વીમા વચેટિયા કચેરીઓ (Insurance Intermediaries Offices) તરીકે વીમો અથવા પુનઃવીમાનો વ્યવસાય કરવા માટે પેટાકંપનીઓ સ્થાપી શકે છે.
- > વિદેશી મધ્યવર્તી સંસ્થાઓ (Foreign Intermediaries)ને વીમા બ્રોકરો અને કોર્પોરેટ એજન્ટો જેવા વીમા નિયમન અને વિકાસ સત્તામંડળ ઓફ ઈન્ડિયા (Insurance Regulatory and Development Authority of India- IRDAI) દ્વારા નોંધાયેલા વચેટિયાઓ સાથે IIO સ્થાપવાની પણ મંજૂરી આપવામાં આવશે.
- **પેઇડ અપ કેપિટલ ની જરૂરિયાત (Paid Up Capital Requirement):**
  - > શાખા તરીકે કંપનીએ મૂડી એકત્ર કરવાની જરૂર નથી અને પેટાકંપનીઓના સંદર્ભમાં, નવી વીમા અથવા રિઇન્શ્યોરન્સ કંપનીઓને રૂ. 100 કરોડ સુધીનો વીમો અને રિઇન્શ્યોરન્સ માટે રૂ. 200 કરોડની પેઇડ-અપ મૂડી (વીમા કાયદા મુજબ), 1938)ની જરૂર પડશે.
  - > નવા નિયમોમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે વીમા વચેટિયા ઓફિસમાં શાખાની સ્થાપના કરનારા વિદેશી વીમાકંપની અથવા વિદેશી પુનઃવીમાદાતાને કોઈ સ્થાનિક/ઘરેલું મૂડીની જરૂર પડશે નહીં. ઘરના અધિકારક્ષેત્રમાં 1.5 મિલિયન અમેરિકન ડોલરની નિશ્ચિત મૂડી જાળવી શકાય છે.
  - > વધુમાં, IFSCમાં વીમા વચેટિયા ઓફિસ માટે સ્થાનિક/ઘરેલું રિફાઇનિંગ ક્ષમતા (કોઈની લોન ચૂકવવાની ક્ષમતા) નથી.
  - > ગૃહ અધિકારક્ષેત્રમાં નિશ્ચિત મૂડી શુદ્ધિકરણ ક્ષમતા માર્જિન જાળવવું પડશે.
  - > સોલ્વન્સી કેપિટલ એ વીમા અને પુનઃવીમા કંપનીઓએ રાખવાની જરૂર છે તે કુલ રકમ છે.

RBIએ NBFC IPO ફંડિંગ મર્યાદા નક્કી કરી

- > ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ 22 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્સ કંપનીઓ (Non-Banking Finance Companies-NBFC)ના સ્કેલ-આધારિત નિયમનની જાહેરાત કરી.
- > RBIના નિયમનમાં ઉદાર લેનાર દીઠ IPO ભંડોળની ટોચમર્યાદા અને લઘુત્તમ નેટ માલિકીના ભંડોળમાં ફેરફાર, મૂડીની જરૂરિયાતો અને નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સના વર્ગીકરણનો સમાવેશ થાય છે.

- > નવા ફેમવર્ક હેઠળ, RBIએ પ્રારંભિક પબ્લિક આફરિંગ (Initial Public Offering (IPO)ના સબસ્ક્રિપ્શન માટે ધિરાણ લેનારા દીઠ રૂ. 1 કરોડની મર્યાદા નક્કી કરી છે.
- > એકંદરે, માર્ગદર્શિકા 1 ઓક્ટોબર, 2022થી લાગુ થશે, જ્યારે IPO ભંડોળ મર્યાદા સંબંધિત માર્ગદર્શિકા એપ્રિલ 1, 2022થી પ્રભાવી થશે.

બદલાવ

- > નવા માળખા હેઠળ, નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્શિયલ કંપનીઓ (NBFC)નું નિયમનકારી માળખું કઠ, પ્રવૃત્તિ અને અનુભવેલા જોખમના આધારે ટોચનું સ્તર, ઉપલું સ્તર, મધ્યમ સ્તર અને પાયાનું સ્તર જેવા ચાર સ્તરોનો સમાવેશ કરશે.

RBIનું ચર્ચા પત્ર (RBI's Discussion Paper)

- > RBIએ જાન્યુઆરી 2021માં આ વિષય પર એક ચર્ચા પત્ર પણ બહાર પાડ્યો હતો અને તેના પર જાહેર ટિપ્પણીઓ કરી હતી. આ ચર્ચા પત્રમાં RBIએ ઉલ્લેખ કર્યો છે કે વ્યક્તિગત NBFCનું IPO ધિરાણ ચકાસણી હેઠળ આવ્યું છે. IPO ધિરાણ માટે બેંકો માટે 10 લાખ રૂપિયાની મર્યાદા છે જ્યારે NBFC માટે આવી કોઈ મર્યાદા નથી.

છટ્ટી વાર્ષિક બેઠક: AIIB

- > તાજેતરમાં કેન્દ્રીય નાણાં પ્રધાને એશિયન ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઇન્વેસ્ટમેન્ટ બેંક (Asian Infrastructure Investment Bank -AIIB)ના બોર્ડ ઓફ ગવર્નર્સની છટ્ટી વાર્ષિક બેઠકમાં ભાગ લીધો હતો.

ભારતનો પદ્મ

- **કોવિડ મદદ:**
  - > કોવિડ-19ને નિયંત્રિત કરવા અને તેનો સામનો કરવાના પ્રયાસો માટે ભારત સહિત સભ્ય દેશોને નાણાકીય સહાય પૂરી પાડવામાં AIIBની ઝડપી કાર્યવાહીની પ્રશંસા કરવામાં આવી હતી.
- **બહુપક્ષીય બેંકિંગ:**
  - > કોવિડ-19 કટોકટી અને આગામી આબોહવા કટોકટીને પહોંચી વળવા માટે દેશોના પ્રયાસોના પૂરક તરીકે બહુપક્ષીય બેંકો (Multilateral Banks)ના મહત્વ પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- **બેંક પાસેથી અપેદાઓ:**
  - > સામાજિક માળખાના ક્ષેત્રમાં સંપત્તિના નિર્માણ અને વિકાસમાં રોકાણની તકો શોધવાની જરૂર છે.
  - > સમાવેશી અને હરિયાળા વિકાસ માટે ખાનગી ક્ષેત્રમાંથી મૂડી એકત્ર કરવાની પ્રક્રિયાને વધુ વેગ આપવા.
  - > જવાબદારી, પારદર્શિતા અને કામગીરી અને રોકાણની ગુણવત્તા સુનિશ્ચિત કરવા માટે રેસિડેન્ટ બોર્ડ અને પ્રાદેશિક કચેરીની સ્થાપના.

AIB નો પક્ષ**■ ભારત માટે સૂચનો:**

> તેણે ભૌતિક માળખાગત સુવિધાઓ અને આરોગ્ય સંભાળ પ્રણાલીઓ જેવા સામાજિક માળખા વચ્ચે સંતુલન જાળવવું જોઈએ.

■ ભારતમાં ભાવિ પ્રયાસો:

> તે આગામી વર્ષોમાં ભારતમાં સામાજિક અને આબોહવા-સ્થિતિસ્થાપક બંને માળખાગત સુવિધાઓ માટે નાણાં પૂરા પાડશે.

> તે જળવાયુ પરિવર્તનનો સામનો કરવા માટે પેરિસ સમજૂતીના લક્ષ્યો સાથે તેની ક્રિયાઓને સુસંગત કરશે.

ભારત અને AIB

> ભારત 2016માં સ્થાપિત AIBના 57 સ્થાપક સભ્યોમાંનું એક છે.

> AIBમાં ચીન (26.06%) પછી ભારત બીજા ક્રમનો સૌથી મોટો શેરહોલ્ડર (7.62 ટકા વોટિંગ શેર સાથે) છે.

> ભારતને AIB પાસેથી 4.35 અબજ ડોલરની લોન મળી છે જે કોઈ પણ દેશને મળેલી સૌથી વધુ લોનની રકમ છે.

AIBએ અત્યાર સુધીમાં 24 દેશોમાં 87 પ્રોજેક્ટ્સને નાણાં આપવા માટે 19.6 અબજ ડોલરની લોનને મંજૂરી આપી છે.

> તુર્કી 1.95 અબજ ડોલર સાથે દેવાની પ્રાપ્તિમાં બીજા ક્રમે છે.

> AIBએ ભારતમાં ઉર્જા, પરિવહન અને પાણી જેવા ક્ષેત્રો ઉપરાંત બેંગલુરુ મેટ્રો રેલ પ્રોજેક્ટ (335 મિલિયન અમેરિકન ડોલર), ગુજરાતમાં ગ્રામીણ માર્ગ પ્રોજેક્ટ (329 મિલિયન અમેરિકન ડોલર) અને મુંબઈ શહેરી પરિવહન પ્રોજેક્ટના ત્રીજા તબક્કા (500 મિલિયન અમેરિકન ડોલર)ના ધિરાણને મંજૂરી આપી છે.

> ભારતે આધુનિક માળખાગત સુવિધાઓ વિકસાવવાની જરૂર છે અને બેંકના પ્રસ્તાવોના આધારે સરકારે ખાતરી આપી હતી કે જળવાયુ પરિવર્તનને પહોંચી વળવા માટે માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સને પ્રાથમિકતા આપવામાં આવે.

> તાજેતરમાં યોજાયેલી વર્ચ્યુઅલ બેઠકમાં ભારતે જણાવ્યું હતું કે, કોવિડ-19 કટોકટી દરમિયાન AIB Recovery Response દ્વારા સામાજિક માળખાગત સુવિધાઓ વિકસાવવા માટે નવા નાણાં સંસાધનો પ્રદાન કરશે તેવી અપેક્ષા છે.

> તેનો અર્થ એ છે કે ભારતે તાજેતરમાં ચીન સાથેના વેપાર અને રોકાણમાં ઘટાડો કર્યો હોવા છતાં ભારતનો ચીનની આગેવાની હેઠળની એશિયન ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઈન્વેસ્ટમેન્ટ બેંક સાથેનો સહકાર બદલવાનો અથવા ઘટાડવાનો કોઈ ઈરાદો નથી.

કૃષિ ઉડાન 2.0

> તાજેતરમાં કેન્દ્રીય નાગરિક ઉડયન મંત્રીએ હવાઈ માર્ગે કૃષિ પેદાશોની હેરફેરને સરળ બનાવવા માટે કૃષિ ઉડાન 2.0 (Krishi UDAN 2.0)નો શુભારંભ કર્યો હતો.

> તેનો ઉદ્દેશ કૃષિ પેદાશો અને હવાઈ પરિવહનના વધુ સારા સંકલન અને અનુકૂલન દ્વારા ઉત્પાદનોના યોગ્ય ભાવમાં ફાળો આપવાનો અને વિવિધ અને ગતિશીલ સંજોગોમાં કૃષિ-ભાવ શૃંખલામાં સ્થિરતા અને લવચીકતા લાવવાનો છે.

> અગાઉ ઉડાન દિવસ (21 ઓક્ટોબર) પહેલાં નાગરિક ઉડયન મંત્રાલયે ઉદ્દાણ યોજના હેઠળ પૂર્વોત્તર ભારતની હવાઈ કનેક્ટિવિટી વધારીને છ નવા માર્ગોને મંજૂરી આપી હતી.

મુખ્ય લક્ષણો**■ ફી મુક્તિ:**

> લેન્ડિંગ, પાર્કિંગ, ટર્મિનલ નેવિગેશન અને રૂટ નેવિગેશન સુવિધા ફી (Route Navigation Facilities Charges-RNFC)માં સંપૂર્ણ છૂટછાટ આપીને હવાઈ પરિવહન દ્વારા કૃષિ ઉત્પાદનોની સુવિધા અને પ્રોત્સાહન આપવું.

■ હબ અને સ્પોક મોડેલ:

> હબ અને સ્પોક મોડેલ અને ફેઈટ ગ્રીડ્સના વિકાસને સરળ બનાવીને એરપોર્ટની અંદર અને બહાર માલપરિવહન માટે માળખાગત સુવિધાઓને મજબૂત બનાવવી.

> હબ અને સ્પોક મોડેલ વિતરણ પદ્ધતિનો સંદર્ભ આપે છે જેમાં કેન્દ્રીકૃત 'હબ' હોય છે.

■ સંસાધન પૂલિંગ:

> કન્વર્જન્સ મિકેનિઝમની સ્થાપના દ્વારા સંસાધન પૂલિંગ એટલે કે અન્ય સરકારી વિભાગો અને નિયમનકારી સંસ્થાઓ સાથે જોડાણ.

> તે કૃષિ ઉત્પાદનોના હવાઈ પરિવહનને વધારવા માટે માલ વાહકો, એરલાઈન્સ અને અન્ય હિસ્સેદારોને પ્રોત્સાહન અને છૂટછાટ પ્રદાન કરશે.

■ ઇ-કૌશલ:

> કૃષિ પેદાશોના પરિવહન અંગે તમામ હિસ્સેદારોને માહિતી પ્રસારની સુવિધા માટે ઈ-કુશાલ (એગ્રિકલ્ચરલ ઉડાન ફોર સસ્ટેનેબલ હોલિસ્ટિક એગ્રી-લોજિસ્ટિક્સ) નામનું ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ પણ વિકસાવવામાં આવશે.

> મંત્રાલયે ઈ-કુશલને રાષ્ટ્રીય કૃષિ બજાર (e-NAM) સાથે જોડવાનો પ્રસ્તાવ પણ મૂક્યો છે.

સંબંધિત લાભો**■ કૃષિ વિકાસના નવા માર્ગો:**

> આ યોજના કૃષિ ક્ષેત્રના વિકાસ માટે નવા માર્ગો ખોલશે અને કૃષિ પેદાશોના પુરવઠા શૃંખલા, લોજિસ્ટિક્સ અને પરિવહનમાં અવરોધો દૂર કરીને ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાના લક્ષ્યને હાંસલ કરવામાં મદદ કરશે.

- ખોરાકનો કચરો ઘટાડવો:
  - > તેનાથી દેશમાં કૃષિ ખાદ્ય કચરાના બગાડની સમસ્યા હલ કરવામાં મદદ મળશે.
- અન્ય ખેડૂતો સંબંધિત પહેલ**
  - > પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના (PMKSY)
  - > ગ્રીન ઈન્ડિયા મિશન
  - > સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ (SHC)
  - > પરંપરાગત કૃષિ વિકાસ યોજના (PKVY)
  - > બારાની વિસ્તાર વિકાસ (RAD)
  - > કૃષિ વનીકરણ પર પેટા મિશન (SMAF)
  - > ઉત્તર પૂર્વીય ક્ષેત્ર માટે ઓર્ગેનિક વેલ્યુ ચેઇનના વિકાસ માટેમિશન (MOVCDNER)
  - > કૃષિ અને ઉડ્ડયનનું સમન્વય
- બે પ્રદેશો(A2A - કૃષિથી ઉડ્ડયન)વચ્ચે ત્રણ પ્રાથમિક કારણોસર સમન્વય શક્ય છે:
  - > ભવિષ્યમાં વિમાન માટે જૈવિક બળતણનો ઉત્ક્રાંતિવાદી સંભવિત ઉપયોગ.
  - > કૃષિ ક્ષેત્રમાં ડ્રોનનો ઉપયોગ.
  - > કૃષિ ઉદન જેવી યોજનાઓ દ્વારા કૃષિ ઉત્પાદનોનું સંકલન અને ઉચ્ચ મૂલ્ય પ્રાપ્ત કરવું.

- > આ લોન કરાર મિઝોરમના રાજધાની આઈઝોલમાં શહેરી ગતિશીલતામાં સુધારો કરવા પ્રોજેક્ટની તૈયારી અને ડિઝાઇન પ્રવૃત્તિઓને સમર્થન આપશે.
- > PRF એઈઝોલમાં ઉચ્ચ અગ્રતા ધરાવતા શહેરી પરિવહન રોકાણોને ઓળખીને શહેરી ગતિશીલતા સુધારવા માટે લાંબા ગાળાના ઉકેલોના વિકાસને સમર્થન આપે છે.

વ્યાપક ગતિશીલતા યોજના (Comprehensive Mobility

Plan – CMP)

- > PRF હેઠળ આઈઝોલ માટે વ્યાપક ગતિશીલતા યોજના (Comprehensive Mobility Plan–CMP) વિકસાવવામાં આવશે. આ યોજના શહેરી પરિવહન વિકાસ વ્યૂહરચના દર્શાવે છે. તે શહેરી વિકાસ આયોજન પહેલને સુમેળ કરવામાં પણ મદદ કરે છે.

ભારતે ADB અને AIIB પાસેથી રસીની લોન માટે અરજી કરી

ઈન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ્સ બેંક અને HDFC હોમ લોન આપવા માટે સમજૂતી પત્ર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા

- > ઈન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ્સ બેંક (IPPB) અને HDFC બેંકે પેમેન્ટ બેંકના લગભગ 4.7 કરોડ ગ્રાહકોને હોમ લોન આપવા માટે એક સમજૂતી પત્ર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- > IPPB, જે તેની 650 શાખાઓના રાષ્ટ્રવ્યાપી નેટવર્ક અને 1,36,000 બેંકિંગ એક્સેસ પોઈન્ટ અથવા પોસ્ટ ઓફિસનો લાભ લે છે, તેનો હેતુ ભારતમાં તેના ગ્રાહકોને HDFC હોમ લોન પ્રોડક્ટ્સ ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે.
- > IPPB પોસ્ટમેન અને ગ્રામીણ ડાક સેવકો જેવા લગભગ 1,90,000 બેંકિંગ સેવા પ્રદાતાઓ દ્વારા હાઉસિંગ લોન ઓફર કરશે.
- > આ સમજૂતી મેમોરેન્ડમ હેઠળ; HDFC તમામ હોમ લોન માટે ક્રેડિટ, ટેકનિકલ અને કાનૂની મૂલ્યાંકન તેમજ પ્રોસેસિંગ અને વિતરણનું સંચાલન કરશે, જ્યારે IPPB લોનના સોર્સિંગને સંભાળશે.

ભારત-ADB મિઝોરમમાં શહેરી ગતિશીલતાને ટેકો આપવા માટે PRF લોન પર હસ્તાક્ષર કરશે

- > ભારત સરકાર અને એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB) એ 26 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ \$4.5 મિલિયન Project Readiness Financing – PRF લોન પર હસ્તાક્ષર કર્યા.

- > ભારતે COVID-19 રસી ખરીદવા માટે એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB) પાસેથી \$2 બિલિયન અને એશિયન ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઇન્વેસ્ટમેન્ટ બેંક (AIIB) પાસેથી 700 મિલિયન ડોલરની લોન માટે અરજી કરી છે.
- > ભારતે લોન માટે અરજી કરી કારણ કે તે પાત્ર વસ્તીના રસીકરણ દરને વધારવા માંગે છે.
- > આ એપ્લિકેશન બહુપક્ષીય નાણાકીય સંસ્થાઓ (ADB અને AIIB)ના ભારતના સભ્યપદનો લાભ લેવા માટે કરવામાં આવી છે.
- > આ નાણાકીય સંસ્થાઓ ટૂંક સમયમાં ભારતની લોન વિનંતી પર પ્રક્રિયા કરે તેવી અપેક્ષા છે.
- > આ લોનની રકમનો ઉપયોગ પ્રાપ્તિ માટે કરવામાં આવશે જેનો ઉપયોગ ભારતના 19 રાજ્યોમાં ઓછામાં ઓછા 317 મિલિયન લોકોને રસી આપવા માટે 667 મિલિયન COVID-19 રસી ખરીદવા માટે કરવામાં આવશે.
- > ભારત સરકાર રસી પ્રોજેક્ટ માટે લગભગ \$58 મિલિયનનું રોકાણ કરશે.

રસી પ્રોજેક્ટ (Vaccine Project)

- > આ પ્રોજેક્ટ કોવિડ-19 સામે સુરક્ષિત અને અસરકારક રસીની પ્રાપ્તિમાં મદદ કરશે. તેનો અમલ એશિયા-પેસિફિક વેક્સિન એક્સેસ ફેસિલિટી હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો.

Asia Pacific Vaccine Access Facility (APVAX)

- > ADBની એશિયા પેસિફિક વેક્સિન એક્સેસ ફેસિલિટી એ \$9 બિલિયનની રસીની પહેલ છે. આ પહેલ તેના વિકાસશીલ સભ્ય દેશોને કોવિડ-19 રસી મેળવવામાં સમાન સહાય પૂરી પાડે છે.

- **એશિયન ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઇન્વેસ્ટમેન્ટ બેન્ક (AIIB):**
- > AIIB એ એશિયામાં આર્થિક અને સામાજિક પરિણામોને સુધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે સ્થપાયેલી બહુપક્ષીય વિકાસ બેંક છે. આ બેંકમાં 103 સભ્યો છે. તે 25 ડિસેમ્બર 2015ના રોજ કામ કરવાનું શરૂ કર્યું.

સ્વામી કોષ

- > તાજેતરમાં મુંબઈએ સ્વામી (એફોર્ડેબલ એન્ડ મિડલ ઇન્કમ ગ્રુપ હાઉસિંગ) ફંડ માટેની વિશેષ વિન્ડો હેઠળ રહેણાંક પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ કરવા માટે કરવામાં આવેલા રોકાણોને સંપૂર્ણપણે પાછા ખેંચવાની જાહેરાત કરી છે.
- > આ હેઠળ સાત પ્રોજેક્ટ્સમાં 1,500થી વધુ ઘરો પૂર્ણ થઈ ચૂક્યા છે અને દર વર્ષે ઓછામાં ઓછા 10,000 મકાનો પૂર્ણ કરવાનું લક્ષ્ય છે.

પરિચય

- > તે SEBI (સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા)માં નોંધાયેલા કેટેગરી-2 AIF (વૈકલ્પિક રોકાણ ભંડોળ) દેવાભંડોળ તરીકે 2019માં સ્થાપિત સરકાર સમર્થિત ભંડોળ છે.
- > 2019માં રિયલ એસ્ટેટ સેક્ટરને લિક્વિડિટી પ્રેશર અને કેશ ટ્રેપની સ્થિતિનો સામનો કરવો પડ્યો હતો, જેના કારણે સરકારને આ યોજના શરૂ કરવા માટે પ્રેરિત કરવું મુશ્કેલ બની ગયું હતું.
- > લિક્વિડિટી પ્રેશર અથવા કેશ ટ્રેપ એવી પરિસ્થિતિ છે જ્યાં વ્યાજદર એટલા ઓછા હોય છે કે રોકાણકારો રોકાણ કરવાને બદલે બચત કરવાનું પસંદ કરે છે.
- > SBI (સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા) CAP વેન્ચર્સ ફંડના ઇન્વેસ્ટમેન્ટ મેનેજર છે જે SBI કેપિટલ માર્કેટ્સ અને SBIની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની છે.
- > ભારત સરકારના સચિવ, આર્થિક બાબતોના વિભાગ અને નાણાં મંત્રાલયને આ ભંડોળના પ્રાયોજક તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યા છે.

લાયકાતના માપદંડ

- > SWAMIH પાસેથી છેલ્લા માઈલના ભંડોળની માંગ કરતા રિયલ એસ્ટેટ પ્રોજેક્ટ્સ રિયલ એસ્ટેટ (રેગ્યુલેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ) એક્ટ (રેરા) હેઠળ નોંધાયેલા હોવા જોઈએ જે અપૂરતા ભંડોળને કારણે બંધ પડી રહ્યા છે.
- > આ દરેક પ્રોજેક્ટ પૂર્ણ થવાની ખૂબ નજીક હોવો જોઈએ.
- > તેમણે 'એફોર્ડેબલ એન્ડ મિડલ ઇન્કમ પ્રોજેક્ટ' કેટેગરી (હાઉસિંગ પ્રોજેક્ટ્સ કે જ્યાં હાઉસિંગ યુનિટ્સ નું કદ 200 ચોરસ મીટરથી વધુ ન હોય) હેઠળ પણ આવવું જોઈએ.
- > નેટ-વર્થ પોઝિટિવ પ્રોજેક્ટ્સ પણ માલિકના ભંડોળ માટે પાત્ર છે. નેટવર્થ પોઝિટિવ પ્રોજેક્ટ્સ એવા છે જેના માટે સંપત્તિનું મૂલ્ય જવાબદારી કરતાં વધુ છે.

ઉદ્દેશ

- > અટકેલા હાઉસિંગ પ્રોજેક્ટ્સને પૂર્ણ કરવા અને ઘર ખરીદદારોને એપાર્ટમેન્ટ્સની ડિલિવરી સુનિશ્ચિત કરવા માટે ભંડોળ પૂરું પાડવું.

માલિક ભંડોળનું મહત્વ

- > તે સ્થાવર મિલકત ક્ષેત્રમાં પ્રવાહિતાને અનલોક કરવામાં મદદ કરે છે અને સિમેન્ટ અને સ્ટીલ જેવા મુખ્ય ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપે છે.

શ્રેણીઓ

- **શ્રેણી- I:**
- > આ ભંડોળ એવા વ્યવસાયોમાં રોકાણ કરવામાં આવે છે જેમાં સ્ટાર્ટઅપ્સ, નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગો જેવા આર્થિક વિકાસની ક્ષમતા હોય છે.
- > સરકાર આ ઉપક્રમોમાં રોકાણને પ્રોત્સાહન આપે છે કારણ કે ઉચ્ચ ઉત્પાદન અને રોજગાર ઉત્પાદનની દ્રષ્ટિએ અર્થતંત્ર પર તેમની સકારાત્મક અસર પડે છે.
- > ઉદાહરણોમાં ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ફંડ્સ, એન્જલ ફંડ્સ, વેન્ચર કેપિટલ ફંડ્સ અને સોશિયલ વેન્ચર ફંડ્સનો સમાવેશ થાય છે.
- **શ્રેણી-II:**
- > આ કેટેગરીમાં 'ઈક્વિટી સિક્યોરિટીઝ' અને 'ડેટ સિક્યોરિટીઝ'માં રોકાણ કરાયેલા ભંડોળનો સમાવેશ થાય છે. જે ભંડોળ અનુક્રમે કેટેગરી-1 અને 3 હેઠળ પહેલેથી જ નથી તે પણ આવરી લેવામાં આવ્યું છે.
- > શ્રેણી-II AIFS માટે કરવામાં આવેલ કોઈપણ રોકાણ માટે સરકાર દ્વારા કોઈ છૂટ આપવામાં આવતી નથી.
- > આ ઉદાહરણોમાં રિયલ એસ્ટેટ ફંડ્સ, ડેટ ફંડ્સ, પ્રાઈવેટ ઇક્વિટી ફંડ્સનો સમાવેશ થાય છે.

■ શ્રેણી-III:

- > આ એવા ભંડોળ છે જે ટૂંકા સમયમાં પાછા આવે છે.
- > આ ભંડોળ તેમના લક્ષ્યો હાંસલ કરવા માટે જટિલ અને વિવિધ વ્યવસાયિક વ્યૂહરચનાઓનો ઉપયોગ કરે છે. ખાસ કરીને આ ભંડોળ માટે સરકાર દ્વારા કોઈ છૂટ કે પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું નથી.
- > ઉદાહરણોમાં 'હેજ ફંડ્સ', પબ્લિક ઇક્વિટી ફંડ્સમાં ખાનગી રોકાણ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

REERA

- **શરૂઆત:**
- > રિયલ એસ્ટેટ (રેગ્યુલેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ) એક્ટ (REERA), 2016 એ સંસદ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો કાયદો છે જે 1 મે, 2017થી સંપૂર્ણપણે અમલમાં આવ્યો હતો.
- > અસરકારક અધિકારક્ષેત્રના નિયમન માટે રાજ્યમાં નિયમનકારી (REERA)નો અમલ અસરકારક છે.

■ લક્ષ્ય:

- > તે ઘર ખરીદદારોને સુરક્ષિત રાખવામાં તેમજ સ્થાવર મિલકતના વેચાણ/ખરીદીમાં કાર્યક્ષમતા અને પારદર્શિતા લાવીને રિયલ એસ્ટેટ ક્ષેત્રમાં રોકાણવધારવામાં મદદ કરે છે.

વડાપ્રધાનની આર્થિક સલાહકાર પરિષદ (PM Economic Advisory Council) ની પુનઃરચના કરવામાં આવી હતી

- > ભારત સરકારે 27 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ વડાપ્રધાન માટે સાત સભ્યોની આર્થિક સલાહકાર પરિષદ (EAC)ની પુનઃરચના કરી.
- > સપ્ટેમ્બર 2021માં તેની મુદત પૂરી થયા બાદ નવા EACની રચના કરવામાં આવી હતી.
- > બે વર્ષના સમયગાળા માટે તેનું પુનર્ગઠન કરવામાં આવ્યું છે.

અંશકાલિક સભ્ય

- > RBIના ભૂતપૂર્વ ડેપ્યુટી ગવર્નર રાકેશ મોહન, NCAERના ડિરેક્ટર જનરલ પૂનમ ગુપ્તા અને IIM-અમદાવાદના પ્રોફેસર ટી.ટી. રામ મોહનને નવા પાર્ટ-ટાઇમ સભ્ય તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. અન્ય પાર્ટ-ટાઇમ સભ્યો છે દેબરોય, નીલકંઠ મિશ્રા, સાજિદ ચેનોય.

કાઉન્સિલના અધ્યક્ષ

- > બિબેક દેબરોય આ કાઉન્સિલના અધ્યક્ષ તરીકે ચાલુ રહેશે.

કાઉન્સિલની જવાબદારીઓ

- > આ કાઉન્સિલને કોઈપણ મુદ્દાનું વિશ્લેષણ કરવાની જવાબદારી સોંપવામાં આવે છે, આર્થિક અથવા અન્યથા, જેનો વડાપ્રધાન દ્વારા ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે.
- > આ કાઉન્સિલ વ્યાપક આર્થિક મહત્વના મુદ્દાઓને પણ સંબોધિત કરશે અને તેના પર તેના મંતવ્યો વડાપ્રધાન સમક્ષ રજૂ કરશે.
- > આ જવાબદારીઓ કાં તો સુઓ મોટુ અથવા વડાપ્રધાન અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિના સંદર્ભમાં હોઈ શકે છે.

EAC-PM

- > EAC-PM એક સ્વતંત્ર સંસ્થા છે, જે સરકારને આર્થિક અને નીતિ વિષયક બાબતો પર સલાહ આપે છે. તેની રચના બે વર્ષના સમયગાળા માટે સપ્ટેમ્બર 2017માં પ્રથમ વખત કરવામાં આવી હતી.

બિબેક દેબરોય

- > બિબેક દેબરોય 2015થી 2019 સુધી નીતિ આયોગના સભ્ય હતા. તેઓ દિલ્હી સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમિક્સ એન્ડ પ્રેસિડેન્સી કોલેજ, કોલકાતાના ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થી છે. તેમને 2015માં પદ્મશ્રીથી નવાજવામાં આવ્યા હતા.

એસેટ પુનઃનિર્માણ કંપનીઓ પર RBI સમિતિ

- > ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI)ની સમિતિએ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપનીઓ (ARC)ની કામગીરીને સુવ્યવસ્થિત કરવા વ્યાપક સૂચનો કર્યા છે.

સૂચનો

- > તણાવગ્રસ્ત મિલકતોના વેચાણ માટે ઓનલાઇન પ્લેટફોર્મ:
- > તણાવગ્રસ્ત મિલકતોના વેચાણમાં પારદર્શિતા અને પ્રક્રિયાઓની એકરૂપતાની જરૂરિયાતને સ્વીકારતા સમિતિનું માનવું છે કે આવી મિલકતોના વેચાણ માટે ઓનલાઇન પ્લેટફોર્મ બનાવી શકાય છે.

■ 'સરફેસી એક્ટ'ના અવકાશનું વિસ્તરણ:

- > સરફેસી એક્ટની કલમ 5ના અવકાશને વિસ્તૃત કરી શકાય છે જેથી ARCને માત્ર બેંકો અને 'નાણાકીય સંસ્થાઓ' પાસેથી જ નહીં, પરંતુ રિઝર્વ બેંક દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવેલી સંસ્થાઓ પાસેથી પણ પુનર્નિર્માણના હેતુ માટે 'નાણાકીય સંપત્તિ' હસ્તગત કરવાની મંજૂરી મળી શકે.

- > આ સૂચિત સત્તાઓ હેઠળ RBI ARCને વૈકલ્પિક રોકાણ ભંડોળ (AIFs), ફોરેન પોર્ટફોલિયો ઇન્વેસ્ટર (FPIs), એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપની (AMCs) સહિત તમામ નિયંત્રિત કંપનીઓ પાસેથી નાણાકીય સંપત્તિ હસ્તગત કરવાની મંજૂરી આપવા પર પણ વિચાર કરી શકે છે.

■ વધારાના સંસાધનો પૂરા પાડવા:

- > ARCને SEBI દ્વારા નોંધાયેલ વૈકલ્પિક રોકાણ ભંડોળને પ્રાયોજિત કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ જેથી તેમના દ્વારા ખરીદવામાં આવેલી ખરાબ લોનના પુનર્ગઠનને સરળ બનાવવા માટે સંસાધનો એકત્ર કરી શકાય.

■ IBCનો ઉપયોગ:

- > ARCને આ હેતુ માટે ઇન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડ (IBC) ફેમવર્કનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ, જે તણાવગ્રસ્ત/દબાવગ્રસ્ત સંપત્તિના નિરાકરણ માટે ARCને મુખ્ય માધ્યમ તરીકે ડિઝાઇન કરે છે.

■ ARCને વેચાણ માટે 'મોટી લોન':

- > બે વર્ષથી વધુ સમયથી ડિફોલ્ટ થયેલી 'મોટી લોન' અને લોન બેંકો દ્વારા ARCને વેચાણ માટે આપી શકાય છે. અનામત ભાવની અંતિમ મંજૂરી ઉચ્ચ સ્તરીય સમિતિ દ્વારા આપવી જોઈએ.

- > તણાવગ્રસ્ત સંપત્તિના વેચાણ માટે યોજાયેલી હરાજીમાં વાસ્તવિક મૂલ્યની ખાતરી કરવામાં અનામત કિંમત મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે.

■ દેવાની એકત્રીકરણની ખાતરી કરવા માટે:

- > સમિતિએ ભલામણ કરી છે કે જો 66 ટકા ધિરાણકર્તાઓ (ભાવના આધારે) ARC દ્વારા દરખાસ્ત સ્વીકારવાનો નિર્ણય લે છે, તો તે બાકીના ધિરાણકર્તાઓ પર બંધનકર્તા હોઈ શકે છે અને બહુમતી ધિરાણકર્તાઓ (66%) દ્વારા મંજૂરીના 60 દિવસની અંદર તેનો અમલ થવો જોઈએ.
- > કુલ લોનનો અર્થ કુલ મૂળધન અને વ્યાજ છે જે ઉધાર લેનાર દ્વારા લોન સેટલમેન્ટ કરારના અમલ સમયે લેણદારોને બાકી છે.
- > જો ધિરાણકર્તા સંમત થવામાં નિષ્ફળ જાય છે, તો તે બાકી લોન પર 100% જોગવાઈને આધિન રહેશે.
- > લોનની જોગવાઈ: પ્રોવિઝનિંગ બુકિંગનો અર્થ એ છે કે બેંક લોન પરના નુકસાનને અકાળે માન્યતા આપે છે.

■ NARCL માટે:

- > જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો (PSB)ની બેલેન્સ શીટને સંતુલિત કરવા માટે ભારત દ્વારા પ્રસ્તાવિત નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ (NARCL)ના સંદર્ભમાં RBIએ બજાર મારફતે વાસ્તવિક મૂલ્ય શોધના ઉદ્દેશોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે NARCL અને ખાનગી ARC મિકેનિઝમ વચ્ચે ન્યાયી સ્પર્ધા સુનિશ્ચિત કરવી જોઈએ.

અપેક્ષિત લાભો

■ તણાવગ્રસ્ત દેવામાંથી છૂટકારો મેળવવો:

- > સમિતિ દ્વારા રજૂ કરાયેલા સૂચનોનો ઉદ્દેશ બેંકોને ડિફોલ્ટના પ્રારંભિક તબક્કે તણાવગ્રસ્ત લોનથી છૂટકારો મેળવવા અને અનિચ્છનીય લઘુમતી ધિરાણકર્તાઓને વેચાણમાં જોડાવા માટે પ્રેરિત કરવા સક્ષમ બનાવવાનો છે. માપદંડો વેચાયેલી મોટી મૂલ્યલોન માટે મૂલ્યાંકનકારોની નિમણૂક કરવાનો પણ પ્રયાસ કરે છે.

■ ARCને સંસાધનો એકત્ર કરવામાં મદદ:

- > ભલામણો સમયસર છે અને ARCને સુરક્ષા રસીદોમાં રોકાણ માટે લાયક બજારના સહભાગીઓની વિવિધ કેટેગરીનું શોષણ કરીને સંસાધનો એકત્રિત કરવામાં મદદ કરશે.
- > બેંકોને બે વર્ષની જોગવાઈ (લોનની સમયસર ચુકવણી) ની શરત સાથે NPA (નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ)ના વેચાણને ઝડપી બનાવવા માટે પણ પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવ્યા છે.

ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ દ્વારા સ્થાનિક વ્યવસાયોને સશક્ત બનાવવા માટે MoU

- > ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય (MoRD), ભારત સરકાર અને Flipkart એ દીનદયાળ અંત્યોદય યોજના - રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન (DAY-NRLM) માટે સમજૂતી કરાર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- > ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ વચ્ચેના MoU સ્થાનિક વ્યવસાયો અને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) ને ઈ-કોમર્સના દાયરામાં લાવીને સશક્તિકરણ કરવામાં મદદ કરશે.
- > આ ભાગીદારી DAY-NRLMના સ્વ-રોજગાર અને ઉદ્યોગસાહસિકતા માટે ગ્રામીણ સમુદાયોની ક્ષમતાઓને મજબૂત કરવાના ઉદ્દેશ્યને અનુરૂપ છે.
- > આમ, તે વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના આત્મનિર્ભર ભારતના વિઝનને વધુ પ્રોત્સાહન આપે છે.

DAY-NRLM કાર્યક્રમ

- > NRLM એ ગરીબી નાબૂદીનો પ્રોજેક્ટ છે, જેનો અમલ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે. આ પ્રોજેક્ટ ગ્રામીણ ભારતમાં ગરીબોના સ્વ-રોજગાર અને સંગઠનને પ્રોત્સાહન આપવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે ગરીબોને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) માં સંગઠિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે અને તેમને સ્વ-રોજગાર માટે સક્ષમ બનાવે છે.

ફ્લિપકાર્ટ સક્ષમ પ્રોગ્રામ

- > ફ્લિપકાર્ટ સમર્થ પ્રોગ્રામ વર્ષ 2019માં એક ટકાઉ અને સમાવિષ્ટ પ્લેટફોર્મ તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જે ઘરના સમુદાયો અને વ્યવસાયોને તકો અને આજીવિકા પ્રદાન કરીને સશક્ત બનાવે છે. તે હાલમાં ભારતમાં 950,000થી વધુ કારીગરો, વણકરો અને કારીગરોની આજીવિકાને ટેકો આપે છે.

RBIનું સુધારેલું PCA ફ્રેમવર્ક

- > રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ તેની ટ્રિગર સૂચિમાંથી નફાકારકતા પરિમાણોને બાકાત રાખવા માટે 3 નવેમ્બર, 2021ના રોજ તેના પ્રોમ્પ્ટ કરેક્ટિવ એક્શન (Prompt Corrective Action - PCA) ફ્રેમવર્કમાં સુધારો કર્યો હતો.
- > મૂડી, સંપત્તિની ગુણવત્તા અને નફાકારકતા તેના 2017 ફ્રેમવર્કમાં દેખરેખના મુખ્ય ક્ષેત્રો હતા.

- > રાઉન્ડ કેપિટલ, એસેટ ક્વોલિટી અને લીવરેજ તાજેતરના સુધારામાં મુખ્ય ક્ષેત્રો હશે.
- > RBIએ કુલ મૂડી પર્યાપ્તતા ગુણોત્તરમાં ઘટાડાનું સ્તર પણ સુધાર્યું છે.

PCA નો હેતુ શું છે?

- > PCA ફેમવર્ક સમયસર સુપરવાઈઝરી હસ્તક્ષેપને સક્ષમ કરવા માટે ડિઝાઈન કરવામાં આવ્યું છે. દેખરેખ હેઠળની સંસ્થાએ તેની નાણાકીય સ્થિતિ પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે સમયમર્યાદામાં ઉપચારાત્મક પગલાં અમલમાં મૂકવાની જરૂર છે.

PCA ફેમવર્ક શું છે?

- > PCA ફેમવર્ક ડિસેમ્બર 2002માં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તે અસરકારક બજાર શિસ્ત માટે એક સાધન તરીકે સેવા આપે છે. નાણાકીય સ્થિરતા અને વિકાસ પરિષદના કાર્યકારી જૂથની ભલામણો પર એપ્રિલ 2017માં આ નિયમોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. આ માળખા હેઠળ, RBI નબળા નાણાકીય માપદંડ ધરાવતી બેંકો પર નજર રાખે છે. તેનો હેતુ ભારતના બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સ (NPA) ની સમસ્યાઓની તપાસ કરવાનો છે. તે બેંક કટોકટીની સ્થિતિમાં રેગ્યુલેટર, રોકાણકારો અને થાપણદારોને ચેતવણી આપવામાં મદદ કરે છે.
- > PCA ફેમવર્ક માત્ર કોમર્શિયલ બેંકોને જ લાગુ પડે છે. સહકારી બેંકો અને નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્શિયલ કંપનીઓ (NBFCs) આ હેઠળ આવરી લેવામાં આવતી નથી.

ઓડિશાએ ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે સંપૂર્ણ ટેક્સ મુક્તિની જાહેરાત કરી

- > ઓડિશા સરકારે રાજ્યમાં ઇલેક્ટ્રિક વાહનો (EVs) પર મોટર વાહન કર અને નોંધણી ફીની સંપૂર્ણ માફીની જાહેરાત કરી છે.
- > ઇલેક્ટ્રિક વાહનોને ઝડપથી અપનાવવા પ્રોત્સાહિત કરવા માટે આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.
- > આ છૂટ ઓડિશા મોટર વ્હીકલ ટેક્સેશન એક્ટ હેઠળ આપવામાં આવી છે અને તે 2025 સુધી લાગુ રહેશે.
- > રાજ્ય સરકારે ઓડિશા ઇલેક્ટ્રિક વ્હીકલ પોલિસી મુજબ ઇલેક્ટ્રિક વાહનોના ઉત્પાદકો, ખરીદદારો, બેટરીઓ અને ચાર્જિંગ સ્ટેશનો માટે કેટલાક પ્રોત્સાહનો પણ પ્રસ્તાવિત કર્યા છે.
- > સરકારે બેટરી સંચાલિત વાહનો માટે મોટર વાહન કર અને નોંધણી ફીમાં 100% રિબેટની જાહેરાત કરી છે.

સૂચિત સબસિડી

- > રાજ્યના પરિવહન મંત્રાલયે ટુ વ્હીલર્સ, થ્રી વ્હીલર્સ અને ફોર વ્હીલર્સ પર સબસિડીમાં 15% વધારો કરવાની દરખાસ્ત કરી

છે. સંબંધિત વાહનો પર મહત્તમ રકમ રૂ. 5,000, રૂ. 12,000 અને રૂ. 100,000થી વધુ ન હોવી જોઈએ. મંત્રાલયે રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓને ઇલેક્ટ્રિક વાહનો પર વ્યાજમુક્ત લોન આપવાનો પણ પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે. તે આવા વાહનોને ભાડે આપવા માટે સરકારી વિભાગો અને PSUsને પ્રોત્સાહન આપવાનો પણ પ્રસ્તાવ મૂકે છે.

આરોગ્ય વ્યવસ્થાને મજબૂત કરવા વિશ્વ બેંકની લોન: મેઘાલય

- > તાજેતરમાં ભારત અને વિશ્વ બેંકે મેઘાલય હેલ્થ સિસ્ટમ સ્ટ્રેન્જિંગ પ્રોજેક્ટ માટે 40 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

વર્લ્ડ બેંક

પરિચય:

- > 1944માં અમેરિકાના ન્યૂ હેમ્પશાયરમાં બ્રેટન વુડ્સ કોન્ફરન્સ દરમિયાન ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD) અને ઇન્ટરનેશનલ મોનેટરી ફંડ (IMF) ની સ્થાપના એક સાથે કરવામાં આવી હતી.
- > ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD)ને વર્લ્ડ બેંક તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- > વિશ્વ બેંક જૂથ એ ટકાઉ ઉકેલો માટે કામ કરતી પાંચ સંસ્થાઓની અનન્ય વૈશ્વિક ભાગીદારી છે જે ગરીબી ઘટાડે છે અને વિકાસશીલ દેશોમાં સહિયારી સમૃદ્ધિનું નિર્માણ કરે છે.

સભ્ય:

- > 189 દેશો તેના સભ્યો છે.
- > ભારત સભ્ય રાષ્ટ્ર પણ છે.
- > મુખ્ય અહેવાલો:
- > ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ (તાજેતરમાં પ્રકાશિત કરવાનું બંધ કર્યું).
- > હ્યુમન કેપિટલ ઈન્ડેક્સ.
- > વર્લ્ડ ડેવલપમેન્ટ રિપોર્ટ.

પાંચ મુખ્ય સંસ્થાઓ:

- > ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD)
- > ઇન્ટરનેશનલ ડેવલપમેન્ટ એસોસિએશન (IDA)
- > ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (IFC)
- > બહુપક્ષીય રોકાણ ગેરંટી એજન્સી (MIGA)
- > ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર ફોર સેટલમેન્ટ ઓફ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ડિસ્પ્યુટ્સ (ICSID)
- > ભારત તેનો સભ્ય નથી.

ફિનટેક માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના કરવામાં આવશે

- > વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને કૌશલ્ય વિકાસ મંત્રી સી.એન. અશ્વથ નારાયણના જણાવ્યા અનુસાર, કર્ણાટક સરકાર રાજ્યમાં ફિનટેક અથવા ફાઇનાન્સિયલ ટેકનોલોજી માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના કરશે.
- > મેંગલુરુ ટેકનોવાન્ઝા (Mangaluru Technovanza) ના ઉદ્ઘાટન સત્રને સંબોધિત કરતી વખતે આ પગલાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- > કર્ણાટક ડિજિટલ ઈકોનોમી મિશન (KDEM) દ્વારા મેંગલુરુ ટેકનોવાન્ઝાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના માટે સરકાર 12 કરોડ રૂપિયા ફાળવશે.

મેંગલુરુમાં સ્ટાર્ટ-અપ્સ

- > રાજ્ય સરકાર મેંગલુરુ ક્ષેત્રમાં સ્ટાર્ટ-અપ્સને પણ પ્રોત્સાહન આપશે. આ હેતુ માટે, બિયોન્ડ બેંગલુરુ પહેલ (Beyond Bengaluru Initiative) હેઠળ અને ટાયર III શહેરોમાં ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપવાની સરકારની નીતિ હેઠળ પ્રોત્સાહનો પ્રદાન કરવામાં આવશે. આ પ્રોત્સાહનો કંપનીઓને બેંગલુરુની બહાર તેમના એકમો સ્થાપવા આકર્ષિત કરશે.

ટેલિકોમ નીતિ

- > ટેલિકોમ અને ઈન્ટરનેટ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સને ટેકો આપવા માટે સરકાર રાજ્યમાં ટેલિકોમ પોલિસી પણ લોન્ચ કરશે. આ નીતિ હેઠળ, તેમના પ્રોજેક્ટ્સ માટે સિંગલ વિન્ડો ક્લિયરન્સ વિન્ડો પ્રદાન કરવામાં આવશે.

KDEM- Beyond Bengaluru Initiative

- > Karnataka Digital Economy Mission (KDEM) - Beyond Bengaluru Initiative IT અને IT-સક્ષમ સેવાઓ ક્ષેત્રને માર્ગદર્શન આપવા તેમજ કર્ણાટકના ટાયર-II શહેરોમાં રોજગાર પેદા કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

PM મોદીએ રોકાણકારો માટે RBIની બે પહેલ શરૂ કરી

- > વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ નવેમ્બર 12, 2021ના રોજ રોકાણકારો માટે ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) ની બે ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ શરૂ કરી.
- > આ બે પહેલ છે - RBI Retail Direct Scheme અને Reserve Bank – Integrated Ombudsman Scheme.
- > આ યોજનાઓની શરૂઆત સાથે, ભારતે રિટેલ રોકાણકારો માટે સરકારી બોન્ડ માર્કેટ ખોલ્યું છે.

આયોજનનું મહત્વ

- > RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ નાના રોકાણકારો માટે સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં રોકાણ કરવા માટે સુરક્ષિત માધ્યમ તરીકે કામ કરશે.

- > આ બંને ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ મૂડીબજારોની એક્સેસને વધુ સરળ અને સુરક્ષિત બનાવવા માટે રોકાણના માર્ગોને વિસ્તૃત કરવામાં મદદ કરશે.

RBI Retail Direct Scheme

- > આ યોજના હેઠળ, છૂટક રોકાણકારને સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં પ્રવેશ મળશે. તે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો દ્વારા જારી કરવામાં આવતી સિક્યોરિટીઝમાં સીધા રોકાણ માટે નવી તક પૂરી પાડે છે. રોકાણકારો RBIમાં સરકારી સિક્યોરિટીઝ એકાઉન્ટ સરળતાથી અને મફતમાં ખોલી શકશે.

Reserve Bank – Integrated Ombudsman Scheme:

- > આ સ્કીમ RBIને રેગ્યુલેટેડ એકમો સામેની ગ્રાહકોની ફરિયાદોના નિરાકરણ માટે ફરિયાદ નિવારણ પદ્ધતિને સુધારવામાં મદદ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે. આ યોજના ‘એક રાષ્ટ્ર-એક લોકપાલ’ ના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે જેમાં ગ્રાહકો તેમની ફરિયાદો નોંધવા માટે “એક પોર્ટલ, એક ઈમેલ અને એક સરનામું” નો સમાવેશ કરે છે.

RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ

- > તાજેતરમાં, વડાપ્રધાને રિટેલ રોકાણકારો માટે સરકારી બોન્ડ માર્કેટ (Government bond market) ખોલવા માટે ‘રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) - રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ’ (Reserve Bank of India (RBI)- Retail Direct Scheme) શરૂ કરી છે.

ઉદ્દેશ્ય

- > આ પગલાનો ઉદ્દેશ્ય સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં વૈવિધ્ય લાવવાનો છે જેમાં બેંકો, વીમા કંપનીઓ, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ જેવા સંસ્થાકીય રોકાણકારોનું પ્રભુત્વ છે.
- > જ્યારે વિદેશી પોર્ટફોલિયો રોકાણકારોને સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં તેમના એકંદર બજાર હિસ્સાના આશરે 2-3% રોકાણ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

ક્ષેત્ર/વિસ્તાર

- > તે કેન્દ્ર સરકારની સિક્યોરિટીઝ, ટ્રેઝરી બિલ્સ, રાજ્ય વિકાસ લોન અને સાર્વભૌમ ગોલ્ડ બોન્ડમાં રોકાણ માટે Portal Avenue પ્રદાન કરે છે.
- > તેઓ પ્રાથમિક તેમજ ગૌણ બજાર, સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં રોકાણ કરી શકે છે.
- > Negotiated Dealing System-Order Matching Segment-NDS-OM એ સેકન્ડરી માર્કેટમાં સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં ટ્રેડિંગ માટે RBIની સ્કીન આધારિત, અનામી ઈલેક્ટ્રોનિક ઓર્ડર મેચિંગ સિસ્ટમ (Anonymous Electronic Order Matching System) છે.

सरकारी सुरक्षा (Government Security)

- > सरकारी सिक्कोरिटीઝ એ કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારો દ્વારા જારી કરાયેલ એક વેપારી સાધન છે.
- > તેઓ સરકારની દેવાની જવાબદારી સ્વીકારે છે. આવી સિક્કોરિટીઝ ટૂંકા ગાળાની હોય છે (સામાન્ય રીતે પાકતી મુદતના એક વર્ષથી ઓછી); આ સિક્કોરિટીઝને ટ્રેઝરી બિલ કહેવામાં આવે છે) અને હાલમાં તે ત્રણ સ્વરૂપોમાં જારી કરવામાં આવે છે, એટલે કે 91 દિવસ, 182 દિવસ અને 364 દિવસ) અથવા લાંબા ગાળાની (સામાન્ય રીતે એક સાથે આ સિક્કોરિટીઝ એક વર્ષ કે તેથી વધુની પાકતી મુદતને સરકારી બોન્ડ અથવા ડેટેડ સિક્કોરિટી કહેવામાં આવે છે).
- > ભારતમાં, કેન્દ્ર સરકાર ટ્રેઝરી બિલ્સ અને બોન્ડ્સ અથવા ડેટેડ સિક્કોરિટીઝ બંને જારી કરે છે, જ્યારે રાજ્ય સરકારો માત્ર બોન્ડ્સ અથવા ડેટેડ સિક્કોરિટીઝ જારી કરે છે, જેને સ્ટેટ ડેવલપમેન્ટ લોન્સ (SDLs) કહેવાય છે.
- > સરકારી સિક્કોરિટીઝમાં વ્યવહારીક રીતે ડિફોલ્ટનું કોઈ જોખમ હોતું નથી, તેથી તેને જોખમ-મુક્ત ગિલ્ટ-એજ્ડ સાધનો પણ કહેવામાં આવે છે.
- > ગિલ્ટ-એજ્ડ સિક્કોરિટીઝ એ ઉચ્ચ સ્તરીય રોકાણ બોન્ડ છે જે સરકારો અને મોટા કોર્પોરેશનો દ્વારા ભંડોળ ઉઘાર લેવાના સાધન તરીકે જારી કરવામાં આવે છે.

ચાલુ ખાતાની વધતી ખાધ

- > બ્રિટિશ બ્રોકરેજ ફર્મ બાર્ક્લેઝ દ્વારા તાજેતરમાં બહાર પાડવામાં આવેલા અહેવાલ મુજબ, ભારતની વેપાર ખાધ (Trade Deficit) જુલાઈ 2021થી સતત વધી રહી છે. આ ચાલુ ખાતાની ખાધ (Current Account Deficit-CAD)નું કારણ ફૂડ ઓઈલના ભાવમાં વધારાને કારણે કોમોડિટીના ભાવમાં થયેલો વધારો છે.
- > માર્ચ 2021 સુધીમાં CAD \$45 બિલિયન અથવા GDPના 1.4% સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા હતી. તેનાથી નબળા આર્થિક રિકવરી પર દબાણ આવશે.
- > વ્યાખ્યા: ચાલુ ખાતાની ખાધ ત્યારે થાય છે જ્યારે દેશ દ્વારા આયાત કરાયેલ માલ અને સેવાઓનું કુલ મૂલ્ય તે નિકાસ કરે છે તે માલ અને સેવાઓના કુલ મૂલ્ય કરતાં વધી જાય છે.
- > માલની નિકાસ અને આયાત સંતુલનને 'વ્યાપાર સંતુલન' (Trade Balance) કહે છે. ટ્રેડ બેલેન્સ એ 'કરન્ટ એકાઉન્ટ બેલેન્સ'નો એક ભાગ છે.

ભારતના કરન્ટ એકાઉન્ટ ડેફિસિટના પરિબળો

- **તેલની ઊંચી આયાત:**
  - > ભારતમાં લગભગ 85% તેલની માંગ આયાત દ્વારા પૂરી થાય છે.
  - > આના કારણે, એવો અંદાજ છે કે વૈશ્વિક ફૂડ ઓઈલના ભાવમાં પ્રતિ બેરલ \$10નો વધારો વેપાર ખાધને \$12 બિલિયન અથવા Gross Domestic Product-GDP ના 35 બેસિસ પોઈન્ટ્સ (Basis Points-bps) વધારશે.
- **મોટા જથ્થામાં સોનાની આયાત:**
  - > વિદેશી ટૂંકિયામણમાં ઘટાડો કરતું બીજું પરિબળ એ છે કે મોટી માત્રામાં સોનાની આયાત.
  - > સ્થાનિક માંગમાં સુધારો અને ચાલી રહેલી તહેવારોની સિઝનને પગલે સોનાની આયાત વધી રહી છે.
  - > વર્લ્ડ ગોલ્ડ કાઉન્સિલ અનુસાર આ વર્ષે સોનાની માંગ વર્ષ 2020ના સ્તરને વટાવી જશે અને આશા વ્યક્ત કરવામાં આવી રહી છે કે વધતી સંપત્તિ અને આવકના પ્રવાહને જોતાં સોનાની માંગ વધુ રહેશે.
- **સેવાઓની સકારાત્મક બાજુ:**
  - > અહેવાલ જણાવે છે કે માસિક સેવાઓ સરપ્લસ 2019માં સરેરાશ \$6.6 બિલિયનથી વધીને વર્ષ 2020માં \$7 બિલિયન અને 2021ના પ્રથમ નવ મહિનામાં \$8 બિલિયન થઈ ગઈ છે.
- **એકંદર અસર:**
  - > અહેવાલમાં કોઈપણ ડાઉનસાઈડના ઉદભવને નકારવામાં આવ્યો છે અને જણાવે છે કે ઉચ્ચ સ્તરના વિદેશી વિનિમય અનામતો મેક્રો સ્થિરતા (Macro Stability) અથવા ચૂકવણીના સંતુલન માટે કોઈ મોટું જોખમ ઊભું કરતું નથી.
  - > જો કે, માંગમાં સુધારો કરવાના એકંદર/સંયોજન તરીકે ખાધનું વધતું વલણ થોડા સમય માટે ચાલુ રહી શકે છે અને કોમોડિટીના વધતા ભાવ સાથે વેપાર ખાધ ઝડપથી વધશે.

મૂડી ખાતું

- > તે દેશનો મૂડી ખર્ચ અને આવક દર્શાવે છે.
- > તે અર્થતંત્રમાં ખાનગી અને જાહેર રોકાણના ચોખ્ખા પ્રવાહનો સારાંશ આપે છે.
- > External Commercial Borrowing, Foreign Direct Investment, Foreign Portfolio Investment વગેરે. ખાતાનો મૂડી ભાગ છે.
- **ભૂલ અને ચૂક:**
  - > કેટલીકવાર ચૂકવણીની સંતુલન સ્થિતિની ઉપલબ્ધતા ન હોવાને કારણે આ અસંતુલનને BOPમાં ભૂલો અને ચૂક (Errors and Omissions) તરીકે બતાવવામાં આવે છે. આ તમામ પ્રકારના આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવહારોને ચોક્કસ રીતે રેકોર્ડ કરવામાં દેશની અસમર્થતા દર્શાવે છે.

■ ફોરેન એક્સચેન્જ રિઝર્વમાં ફેરફાર:

- > રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) દ્વારા રાખવામાં આવેલી વિદેશી ચલણ સંપત્તિમાં ફેરફાર અને સ્પેશિયલ ડ્રોઈંગ રાઈટ્સ (SDRs) માં ફેરફારનો સમાવેશ થાય છે.
- > એકંદરે BoP ખાતામાં સરપ્લસ અથવા ખાધ હોઈ શકે છે. જો ખાધ હોય તો તે ખાતામાંથી નાણાં લઈને વિદેશી વિનિમય (Forex) પૂરો કરી શકાય છે.
- > જો ફોરેક્સ ખાતાની અનામતો ઘટી રહી હોય તો આ સ્થિતિને BoP કટોકટી કહેવામાં આવે છે.

શેરડી, કપાસ, શણના ખેડૂતો માટે પ્રોત્સાહન મંજૂર

- > Cabinet Committee on Economic Affairs-CCEA એ કપાસ, શેરડી અને શણના ખેડૂતોને ટેકો આપવા માટે ઘણા પગલાંને મંજૂરી આપી છે.
- > CCEAએ પેટ્રોલ સાથે ભેળવવા માટે શેરડીના રસમાંથી કાઢવામાં આવતા ઈથેનોલની કિંમતમાં વધારો કર્યો છે.
- > પેટ્રોલ સાથે ઈથેનોલનું મિશ્રણ 2022 સુધીમાં 10% અને 2025 સુધીમાં 20% સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા છે.
- > CCEA એ C-હેવી મોલાસીસમાંથી કાઢવામાં આવતા ઈથેનોલના દરમાં પણ વધારો કર્યો છે.
- > ઓઈલ માર્કેટિંગ કંપનીઓ સરકાર દ્વારા નક્કી કરાયેલા દરે ડિસ્ટિલરી અને સુગર મિલો પાસેથી ઈથેનોલ ખરીદે છે.
- > ઈથેનોલ બ્લેન્ડિંગ પ્રોગ્રામે ક્લૂડ ઓઈલની આયાત પરની નિર્ભરતામાં ઘટાડો કર્યો છે.

CCA ને ભાવ સપોર્ટ

- > CCEA એ કોટન કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા (CCI) માટે રૂ. 17,408.85 કરોડના પ્રતિબદ્ધ ભાવ સપોર્ટ (committed price support)ને પણ મંજૂરી આપી હતી. છેલ્લા સાત વર્ષમાં ખેડૂતો પાસેથી લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ (MSP) પર પાકની ખરીદીમાં થયેલા નુકસાનના વળતરના રૂપમાં ભાવ સહાય આપવામાં આવશે.

પેકેજિંગમાં જ્યુટ માટે માપદંડ

- > CCEA એ પેકેજિંગમાં જ્યુટના ફરજિયાત ઉપયોગ માટે આરક્ષણ ધોરણોને મંજૂરી આપી છે. આ મંજૂરી પછી, શણની થેલીઓમાં 100% અનાજ અને 20% ખાંડ પેક કરવી જરૂરી છે.

RBI ગવર્નરે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી

- > રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI)ના ગવર્નર, શક્તિકાંત દાસે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી અને રોકાણકારોને ડિજિટલ ચલણની સંભવિત મુશ્કેલીઓ વિશે ચેતવણી આપી.
- > macro economic અને નાણાકીય સ્થિરતાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, ક્રિપ્ટોકરન્સી એ ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે.
- > ગવર્નરની ટિપ્પણી એવા સમયે આવી છે જ્યારે ક્રિપ્ટોકરન્સીએ ભારતીય રોકાણકારોમાં લોકપ્રિયતા મેળવી છે.
- > કેન્દ્ર સરકારે પણ હજુ સુધી ક્રિપ્ટોકરન્સી પર કોઈ કાયદો બનાવ્યો નથી. હાલમાં તે નિષ્ણાતો સાથે પરામર્શમાં છે. ચર્ચાના ઘણા રાઉન્ડ પછી, સરકાર ભારતમાં ક્રિપ્ટોકરન્સી ટ્રેડિંગ પર વ્યાપકપણે મર્યાદા નક્કી કરવા માંગે છે.

ક્રિપ્ટોકરન્સી સાથે પડકારો

- > IMF મુજબ, ક્રિપ્ટો એસેટ્સની ઝડપી વૃદ્ધિ અને વધતી જતી લોકપ્રિયતા નાણાકીય સ્થિરતાના પડકારો ઉભી કરે છે.
- > આવી વિકેન્દ્રિત કરન્સી અસ્થિરતા પેદા કરી શકે છે કારણ કે તે અત્યંત અસ્થિર છે. તેઓ ઈક્વિટી અથવા કોમોડિટી અથવા વિનિમય દરો કરતાં વધુ અસ્થિર છે.
- > તેની ટ્રાન્ઝેક્શન કિંમત ડિજિટલ કરન્સીની સરખામણીમાં ઘણી મોંઘી છે.
- > આ અહેવાલ મુજબ, આવા વ્યવહારો મૂડી પ્રવાહને અસ્થિર બનાવે છે. તે ક્રિપ્ટો એસેટ્સની જોગવાઈથી સંખ્યાબંધ ઓપરેશનલ અને નાણાકીય અખંડિતતાના જોખમો પણ બનાવે છે.

ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ પર મોરેટોરિયમ સંબંધિત CBIC માર્ગદર્શિકા

- > તાજેતરમાં, 'સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ઇનડાયરેક્ટ ટેક્સિસ એન્ડ કસ્ટમ્સ' (CBIC) એ 'ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ' ટેક્સના ફિલ્ડ ઓફિસરો દ્વારા ટેક્સ ક્રેડિટને બ્લોક કરવા અંગે માર્ગદર્શિકા જારી કરીને જણાવ્યું હતું કે આવી અવરોધ 'સામગ્રી પુરાવા' પર આધારિત નથી. તે આધારિત હોવી જોઈએ. આધાર પર, અને માત્ર 'શંકા' પર નહીં.

ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ

- > તે એવા કરનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ખરીદી સમયે વ્યવસાય દ્વારા ચૂકવવામાં આવે છે અને જ્યારે તે વેચાણ કરે છે ત્યારે તેની કર જવાબદારી ઘટાડવા માટે તેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

- > આનો અર્થ એ છે કે ઈનપુટ પર પહેલાથી જ ચૂકવવામાં આવેલ ટેક્સ ઘટાડી શકાય છે અને આઉટપુટ પર ટેક્સ ચૂકવતી વખતે બાકીની રકમ ચૂકવવામાં આવે છે.
- > અપવાદ: 'કમ્પોઝિશન સ્કીમ' હેઠળ આવરી લેવાયેલા વ્યવસાયો ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ મેળવી શકતા નથી. ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટનો દાવો વ્યક્તિગત ઉપયોગ માટે અથવા તો મુક્તિ પ્રાપ્ત માલ માટે પણ કરી શકાતો નથી.
- > 'કમ્પોઝિશન સ્કીમ' એ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ હેઠળની એક સ્કીમ છે, જે જટિલ ઔપચારિકતાઓમાંથી છૂટકારો મેળવવા માટે પસંદ કરી શકાય છે. જેનું ટર્નઓવર રૂ. 1.5 કરોડથી ઓછું હોય તે કોઈપણ કરદાતા તેને પસંદ કરી શકે છે.

ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ'નો દાવો કરવા માટેની

જોગવાઈઓ

- > CGST (સેન્ટ્રલ GST) નિયમો, 2017ના સુધારેલા નિયમ 36(4) એ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે માલના સપ્લાયર દરેક બિલ દ્વારા સપ્લાયની વિગતો ઓનલાઈન અપડેટ કરે અને અપલોડ કરે ત્યારે જ ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ મેળવી શકાય છે.

નવી માર્ગદર્શિકા

- > તે અમુક ચોક્કસ સંજોગોને નિર્ધારિત કરે છે જેમાં વરિષ્ઠ કર અધિકારી દ્વારા આવા ITCને અવરોધિત કરી શકાય છે.
- > આમાં કોઈપણ ઈન્વોઈસ અથવા કોઈપણ માન્ય દસ્તાવેજ વિના ક્રેડિટ મેળવવી અથવા ખરીદદારો દ્વારા ઈન્વોઈસ પર ક્રેડિટ મેળવવાનો સમાવેશ થાય છે જેના પર વિક્રેતાઓ દ્વારા GST ચૂકવવામાં આવ્યો નથી.
- > કમિશનર અથવા તેમના દ્વારા અધિકૃત કોઈપણ અધિકારી, મદદનીશ કમિશનરના હોદ્દાથી નીચેના ન હોય, તેમણે કેસની તમામ હકીકતોને ધ્યાનમાં લઈને તેમની વિવેકબુદ્ધિથી ITCને અવરોધિત કરવા અંગે નિર્ણય લેવો જોઈએ.
- > સરકારે ડિસેમ્બર 2019માં GST નિયમોમાં નિયમ 86A દાખલ કર્યો હતો, જેમાં કરદાતાઓના ઇલેક્ટ્રોનિક ક્રેડિટ લેજરમાં ઉપલબ્ધ ITCને અવરોધિત કરવાની જોગવાઈ હતી, તેમ છતાં સત્તાધિકારી પાસે એવું માનવાનાં મજબૂત કારણો હતા કે ITCનો છેતરપિંડીથી લાભ લેવામાં આવ્યો હતો.
- > નિર્ણય 86A ના પેટા-નિયમ (1) હેઠળની શરતો અનુસાર ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટની છેતરપિંડી કરવાના સંદર્ભમાં ઉપલબ્ધ અથવા એકત્રિત કરવામાં આવેલા ભૌતિક પુરાવા પર આધારિત હશે.
- > આ માર્ગદર્શિકામાં કમિશનરો, જોઈન્ટ કમિશનરો અને આસિસ્ટન્ટ કમિશનરો વચ્ચે ટેક્સ ક્રેડિટ બ્લોક કરવા પર સત્તાના વિભાજન માટે નાણાકીય મર્યાદાની ભલામણ કરવામાં આવી છે.

- > ડેપ્યુટી અથવા આસિસ્ટન્ટ કમિશનર રૂ. 1 કરોડ સુધીના ITCને, રૂ. 1 કરોડથી વધુ પરંતુ રૂ. 5 કરોડથી ઓછા અને પ્રિન્સિપલ કમિશનર અથવા રૂ. 5 કરોડથી વધુના કમિશનરને બ્લોક કરી શકે છે.
- > જો કોઈ અધિકારી ITCને યોગ્ય પ્રક્રિયા હેઠળ અવરોધિત કરે છે, તો કરદાતાને GST પોર્ટલ પરની કાર્યવાહી વિશે જાણ કરવામાં આવશે અને તેને બ્લોક કરનાર અધિકારીની વિગતો સાથે.

HARBINGER 2021 Innovation for Transformation: RBIની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોન

- > રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) ડિજિટલ પેમેન્ટ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને 'HARBINGER 2021 - Innovation for Transformation' શીર્ષક સાથે તેની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોનનું આયોજન કરવા તૈયાર છે.

- > ગ્લોબલ હેકથોનનું આયોજન 'Smarter Digital Payments'ની થીમ હેઠળ કરવામાં આવશે.

- તે જોશે કે સહભાગીઓ ઉકેલો ઓળખશે અને વિકસાવશે જેનો ઉપયોગ આ માટે થઈ શકે છે:

- > ડિજિટલ પેમેન્ટને સેવાથી વંચિત લોકો માટે સુલભ બનાવવું
- > ચુકવણીની સરળતા અને વપરાશકર્તા અનુભવને વધારવો
- > ડિજિટલ પેમેન્ટની સુરક્ષાને મજબૂત બનાવવી

ગ્રાહક સુરક્ષા પ્રોત્સાહન

- > આ હેકથોન પેમેન્ટ અને સેટલમેન્ટ સિસ્ટમમાં નવીન વિચારોને આમંત્રિત કરી રહી છે.
- > આ હેકથોન માટે રજીસ્ટ્રેશન 15 નવેમ્બર 2021 સુધી કરી શકાશે.

ઈનામની રકમ

- > આ હેકથોનના સહભાગીઓને ઉદ્યોગના નિષ્ણાતો દ્વારા માર્ગદર્શન આપવાની અને તેમના નવીન ઉકેલો દર્શાવવાની તક મળશે. તેમના ઉકેલોનું વિખ્યાત જ્યુરી દ્વારા વિશ્લેષણ કરવામાં આવશે. તેઓ દરેક કેટેગરીમાં ઈનામો જીતશે. વિજેતાને 40 લાખ રૂપિયા અને ઉપવિજેતાને 20 લાખ રૂપિયા મળશે.

સેવાની નિકાસમાં વધારો

- > તાજેતરમાં વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે જાહેરાત કરી હતી કે તે 2030 સુધીમાં US\$ 1 ટ્રિલિયનના સેવા નિકાસ લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવાની યોજના પર કામ કરી રહી છે.

- આ લક્ષ્યાંક છેલ્લા નાણાકીય વર્ષ (FY 2020)માં ભારત દ્વારા કરવામાં આવેલી નિકાસ કરતાં લગભગ પાંચ ગણો છે.

સેવાઓ નિકાસ પ્રોત્સાહન યોજનાઓ

■ સેવા ક્ષેત્રનું વૈવિધ્યકરણ:

- કોર ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી અને IT-સક્ષમ સેવાઓ (ITeS)ની બહાર ઉચ્ચ વૃદ્ધિના ક્ષેત્રોમાં તકોને વેગ આપવાની જરૂર છે.

■ ઉદાહરણ:

- ભારતીય વકીલોને સ્થાનિક કાનૂની સેવા ક્ષેત્રની રજૂઆતથી ફાયદો થશે કારણ કે તેમને યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકા જેવા દેશોમાં વિશાળ તકો મળશે.
- વધુમાં, ઉચ્ચ શિક્ષણ, હોસ્પિટાલિટી અને મેડિકલ ટુરિઝમ જેવા સંભવિત ક્ષેત્રો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની જરૂર છે.

■ સેવાઓમાં FTA :

- સરકાર સેવા ક્ષેત્રને ટેકો આપવા માટે મુખ્ય અર્થતંત્રો (યુકે, EU, ઓસ્ટ્રેલિયા અને સંયુક્ત આરબ અમીરાત સહિત) સાથે મુક્ત વેપાર કરારો (FTAs) દ્વારા બજાર ઍક્સેસ તકોનું સક્રિયપણે વિશ્લેષણ કરી રહી છે.

■ ફાઈન ટ્યુનિંગ SEIS સ્કીમ:

- સરકાર એવા પ્રોગ્રામ પર કામ કરી રહી છે જે સર્વિસ એક્સપોર્ટ્સ ફ્રોમ ઇન્ડિયા સ્કીમ (SEIS) ને તેના વર્તમાન સ્વરૂપમાં બદલી શકે છે.
- સરકારના મતે સર્વિસ ઇન્ડસ્ટ્રીને સરકારી સબસિડી જેવી સબસિડીથી દૂર રહેવાની જરૂર છે.
- તેનાથી કંપનીઓને સ્પર્ધાત્મકતા વધારવા પ્રોત્સાહિત થશે.
- ઉપરાંત, સબસિડીની રકમ તે લોકો માટે વાપરી શકાય છે જેમને તેની વધુ જરૂર છે.

■ ભારત યોજનામાંથી સેવા નિકાસ:

- તે ભારતની વિદેશી વેપાર નીતિ 2015-2020 હેઠળ 5 વર્ષ માટે એપ્રિલ 2015માં રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- અગાઉ, આ યોજનાને નાણાકીય વર્ષ 2009-2014 માટે સર્વિસ ફ્રોમ ઇન્ડિયા સ્કીમ (SFIS સ્કીમ) તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું.
- આ યોજના હેઠળ, સરકાર 'ડ્યુટી-ફ્રેડિટ સ્કિપ' ના રૂપમાં મેળવેલા ચોખ્ખા વિદેશી ટૂંકિયામણ પર 3-5% નું પ્રોત્સાહન આપે છે. આ સ્કિપનો ઉપયોગ આયાતી માલ પર મૂળભૂત અને વધારાની કસ્ટમ ડ્યુટીની ચુકવણી માટે કરી શકાય છે.

નોટબંધી (Demonetisation) ની પાંચમી વર્ષગાંઠ: આર્થિક અસર

- 8 નવેમ્બર, 2021 એ ભારતમાં નોટબંધી/ડિમોનેટાઈઝેશનની પાંચમી વર્ષગાંઠ હતી. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 2016માં નોટબંધીની જાહેરાત કરી હતી.

નોટબંધી શું છે?

- ડિમોનેટાઈઝેશન એ કાનૂની ચલણ તરીકે ચલણની સ્થિતિને પાછી ખેંચવાની ક્રિયા છે. જ્યારે કોઈ દેશની રાષ્ટ્રીય ચલણ બદલવામાં આવે ત્યારે આવું થાય છે. આ હેઠળ, ચલણના વર્તમાન સ્વરૂપ અથવા સ્વરૂપોને ચલણમાંથી દૂર કરવામાં આવે છે અને નવી નોટો અથવા સિક્કાઓ સાથે બદલવામાં આવે છે.

નોટબંધીના ઉદ્દેશ્યો શું છે?

- ડિમોનેટાઈઝેશન નીચેના હેતુ માટે કરવામાં આવે છે:
- ગેરકાયદેસર વ્યવહારો માટે ઉચ્ચ મૂલ્યની નોટોના ઉપયોગને નિરુત્સાહ કરવો. તે કાળા નાણાના ઉપયોગને રોકે છે.
- વાણિજ્યિક વ્યવહારોના ડિજિટાઈઝેશનને પ્રોત્સાહિત કરવા અને અર્થતંત્રને ઔપચારિક બનાવવું. આમ, તે સરકારની કર આવકમાં વધારો કરે છે.

ડિમોનેટાઈઝેશનની અસરો

- 4 નવેમ્બર 2016ના રોજ લોકો પાસે ચલણ આશરે રૂ. 17.97 લાખ કરોડ હતું, જે નોટબંધી પછી જાન્યુઆરી 2017માં ઘટીને રૂ. 7.8 લાખ કરોડ થઈ ગયું હતું.
- નોટબંધીને કારણે અર્થતંત્રમાં તરલતાની તંગી સર્જાઈ. નોટબંધી પછી, માંગમાં ઘટાડો થયો, વ્યવસાયોએ કટોકટીનો સામનો કરવો પડ્યો અને ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP) વૃદ્ધિ ધીમી પડીને 1.5% થઈ ગઈ.

તકનીકી કાપડની વધતી નિકાસ

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રીએ ત્રણ વર્ષમાં તકનીકી વસ્ત્રો (Technical Textile)ની નિકાસમાં હાલના 2 અબજ અમેરિકન ડોલરથી 10 અબજ અમેરિકન ડોલરનો લક્ષ્યાંક પાંચ ગણો નક્કી કર્યો છે.

તકનીકી કાપડ દૃશ્ય

- ભારતમાં ટેકનિકલ ટેક્સટાઈલ્સના વિકાસે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં વેગ પકડ્યો છે, જે હાલમાં વાર્ષિક 8 ટકાના દરે વધી રહ્યો છે.
- આગામી પાંચ વર્ષ દરમિયાન આ વૃદ્ધિને 15-20 ટકાની રેન્જમાં લાવવાનો લક્ષ્યાંક છે.
- વર્તમાન વિશ્વ બજારની કિંમત 250 અબજ અમેરિકન ડોલર (18 લાખ કરોડ રૂપિયા) છે અને તેમાં ભારતનો હિસ્સો 19 અબજ ડોલર છે.

- > ભારત 40 અબજ અમેરિકન ડોલર સાથે આ બજારમાં (8% હિસ્સો) મહત્વાકાંક્ષી ભાગીદાર છે.
- > સૌથી મોટા ભાગીદારો યુએસએ, પશ્ચિમ યુરોપ, ચીન અને જાપાન (20-40%) છે.

પડકારો

■ જાગૃતિનો અભાવ:

- > તકનીકી કાપડના ફાયદાની દ્રષ્ટિએ દેશની મોટાભાગની વસ્તીમાં હજી પણ જાગૃતિનો અભાવ છે.
- > કુશળ કાર્યબળનો વિકાસ:
- > તકનીકી કાપડને હાલમાં ઘરેલું ઉદ્યોગમાં ગેરહાજર કામદારો પાસેથી વિવિધ અને ઉચ્ચ સ્તરની કુશળતાની જરૂર છે.

■ R&Dનો અભાવ:

- > ભારતીય ટેક ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગ જે મુખ્ય મુદ્દાઓનો સામનો કરી રહ્યો છે તે છે ઉત્પાદન વૈવિધ્યીકરણનો અભાવ.

■ તકનીકી કાપડની આયાત:

- > ભારત ચીન અને ટેકનિકલ કાપડમાંથી અમેરિકા અને યુરોપમાંથી હાઈટેક ઉપકરણો સાથે સસ્તા ઉત્પાદનોનો મહત્વપૂર્ણ જથ્થો આયાત કરે છે. આ દર્શાવે છે કે ભારતીય ટેક ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગમાં હાઈટેક ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનના સ્કેલ અને ક્ષમતાનો અભાવ છે.

તકી

■ ઉત્પાદન ક્ષેત્રમાં વૃદ્ધિ:

- > ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે ઓટોમોબાઇલ્સ, બાંધકામ, ઉકુચન વગેરે જેવા વિવિધ ઉત્પાદન ઉદ્યોગોમાં થાય છે.
- > ઉત્પાદન ક્ષેત્ર નાણાકીય અર્થતંત્ર માટે વૃદ્ધિનો આધારસ્તંભ રહ્યું છે, જેમાં ઘણા ઉદ્યોગોએ છેલ્લા દાયકામાં બે આંકડાની વૃદ્ધિ નોંધાવી છે.
- > આગામી દાયકામાં ઓટોમોબાઇલ ક્ષેત્રમાં 12 ટકાના દરે વૃદ્ધિ થવાની સંભાવના છે અને 2025માં અંદાજિત 75 મિલિયન વાહનોનું ઉત્પાદન થવાની સંભાવના છે.

■ આરોગ્ય સંભાળ અને સ્વચ્છતાનું વધતું મહત્વ:

- > દેશમાં પ્રદૂષણ અને રોગોનું જોખમ સતત વધી રહ્યું છે ત્યારે લોકો ધીમે ધીમે સ્વચ્છ અને તંદુરસ્ત જીવનશૈલી તરફ આગળ વધી રહ્યા છે, જેમાં વાઈપ્સ, ફેસ માસ્ક, ડાયપર્સ, ડેન્ટલ ફ્લોસ, ઈયરબ્લ્સ, સેનિટરી નેપકિન્સ વગેરે જેવા ઉત્પાદનોનો ઉપયોગ સામેલ છે.
- > વિવિધ ટેકનિકલ કાપડને લગતા ઉત્પાદનોનો ઉપયોગ વિવિધ સ્વરૂપોમાં થાય છે.

■ રમતો પર એકાગ્રતા વધારવી:

- > ટેકનિકલ કાપડનો વપરાશ રમતગમતના સાધનો, કૃત્રિમ ટર્ફ અને કમ્પોઝિટ, સ્પોર્ટ્સ ટેક્સટાઇલ્સ અને સક્રિય કપડાં, સ્પોર્ટ્સ શૂઝ વગેરેના રૂપમાં થાય છે.

- > ફિટનેસ વધારવા અને રમતગમતનું આયોજન તકનીકી કાપડ માટે એક મહાન તક પ્રદાન કરે છે.

■ સંરક્ષણ અને સુરક્ષા ખર્ચમાં વધારો:

- > સંરક્ષણ અને સુરક્ષા પર સરકારના વધતા ધ્યાનને કારણે બુલેટપ્રૂફ જેકેટ, ઊંચાઈ (High Altitudes) વસ્ત્રો, ગ્લોવ્ઝ, શૂઝ વગેરે જેવા તકનીકી કાપડ ઉપકરણોની માંગ વધી છે.

ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ સંબંધિત પહેલ

■ નેશનલ ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ મિશન:

- > ભારતને ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સમાં વૈશ્વિક નેતા તરીકે સ્થાન આપવા માટે ફેબ્રુઆરી 2020માં કુલ 194 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

■ ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગ માટે ઉત્પાદન-લિંક્ડ પ્રોત્સાહનો (PLI) યોજના:

- > તેનો ઉદ્દેશ ઉચ્ચ મૂલ્યના માનવનિર્મિત રેસાઓ (Man-Made Fibre-MMF)થી બનેલા કાપડ, વસ્ત્રો અને તકનીકી કાપડના ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

■ ટેકનિકલ કપડાં માટે નોમેન્ક્લેચર (HSN) કોડની સુસંગત સિસ્ટમ:

- > 2019માં, ભારત સરકારે ઉત્પાદકોને નાણાકીય સહાય અને અન્ય પ્રોત્સાહનો પ્રદાન કરીને આયાત અને નિકાસ ડેટા પર નજર રાખવામાં મદદ કરવા માટે તકનીકી કાપડ ક્ષેત્રમાં 207 ઉત્પાદનોને નામકરણની હાર્મોનાઇઝ્ડ સિસ્ટમ (Harmonised System of Nomenclature-HSN) કોડ પૂરો પાડ્યો હતો.

■ ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ 100 ટકા FDI:

- > ભારત સરકાર ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ 100 ટકા ફોરેન ડાયરેક્ટ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ (FDI)ને મંજૂરી આપે છે. આંતરરાષ્ટ્રીય ટેક ટેક્સટાઇલ ઉત્પાદકો જેવા કે અહલસ્ટ્રોમ, જહોન્સન એન્ડ જહોન્સન વગેરેએ ભારતમાં કામગીરી શરૂ કરી દીધી છે.

■ ટેકનોટેક્સ ઇન્ડિયા:

- > આ એક મોટો કાર્યક્રમ છે જે ભારતીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ સંઘ (ફિક્કી/FICCI)ના સહયોગથી કાપડ મંત્રાલય દ્વારા આયોજિત કરવામાં આવ્યો છે અને વૈશ્વિક તકનીકી કાપડ મૂલ્ય શૃંખલાના હિસ્સેદારોની ભાગીદારી સાથે પ્રદર્શનો, પરિષદો અને સેમિનારોનું આયોજન કરે છે.

■ સુધારેલી ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન ફંડ સ્કીમ (ATUFS):

- > તેનો ઉદ્દેશ નિકાસમાં સુધારો કરવાનો અને કાપડ ઉદ્યોગ ક્ષેત્રમાં રોકાણને આડકતરી રીતે પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- > ATUFS હેઠળ ટેકનિકલ એડવાઈઝરી મોનિટરિંગ કમિટી (TAMC)ના માર્ગદર્શન હેઠળ ટેક્સટાઇલ અને ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ પ્રોડક્ટ્સના ઉત્પાદન સાથે સંબંધિત સંસ્થાઓને ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન અને CIS ઓફર કરવામાં આવે છે.

આસામ કેબિનેટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો (Industrial Relation Rules)ને મંજૂરી આપી

- > 4 નવેમ્બર, 2021 ના રોજ, આસામ કેબિનેટે નોકરીદાતાઓ અને કર્મચારીઓના અધિકારોનું રક્ષણ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે “ઔદ્યોગિક સંબંધો નિયમો, 2021” ને મંજૂરી આપી.
- > ઔદ્યોગિક સંબંધોને લગતા ત્રણ કેન્દ્રીય શ્રમ સંહિતાની જોગવાઈઓને એકીકૃત કરવા, સરળ બનાવવા અને તર્કસંગત બનાવવા માટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો બનાવવામાં આવ્યા છે.
- > કેબિનેટે સ્થળાંતર કામદારોને સૂકા રાશનના સ્વરૂપમાં રાહત આપવા માટે “આસામ સ્થળાંતર કામદારોની ખાદ્ય સુરક્ષા યોજના” (Assam Migrant Workers’ Food Security Scheme) ને પણ મંજૂરી આપી. આ યોજના હેઠળ ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ સ્થળાંતર કામદારોના ડેટા અને અન્ય સંસાધનોનો ઉપયોગ તેમને રાશન વિતરણ કરવા માટે કરવામાં આવશે.

સંરક્ષિત વિસ્તારોમાં જમીનનું ટ્રાન્સફર

- > આસામ કેબિનેટે કામરૂપ (મેટ્રો) અને કામરૂપ (ગ્રામીણ) ના ડેપ્યુટી કમિશનરોને રાજ્ય સરકારની પૂર્વ મંજૂરી વિના સંરક્ષિત વિસ્તારો અથવા બ્લોકસમાં જમીન ટ્રાન્સફર કરવાની મંજૂરી આપવા માટે અધિકૃત કર્યા છે. જમીન નીતિ 2019ના પેરા 17.5ની જોગવાઈ દૂર કરવામાં આવશે. આ જોગવાઈ અનુસાર, મહેસૂલ વિભાગ અથવા ડેપ્યુટી કમિશનર મૂળ જમીન વિહોણા લોકોને તેમની અરજી મળ્યા બાદ જમીન ફાળવશે.

દિલ્હીએ રાજ્ય ECRP 2021-22 હેઠળ ૩. 1544 કરોડ મંજૂર કર્યા

- > કોવિડ-19 સામેની લડાઈમાં, દિલ્હી કેબિનેટે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આરોગ્ય પ્રણાલી સુધારવા માટે રૂ. 1544 કરોડના બજેટને મંજૂરી આપી છે.
- > મુખ્યમંત્રી અરવિંદ કેજરીવાલની અધ્યક્ષતામાં દિલ્હી કેબિનેટે ‘ઇમરજન્સી કોવિડ રિસ્પોન્સ પેકેજ (ECRP)’ને મંજૂરી આપી છે.

■ આ બજેટનો ઉપયોગ આ માટે કરવામાં આવશે:

- > પરીક્ષણ અને પ્રયોગશાળાઓ વધારવા માટે

- > પુરવઠો ખરીદવા માટે
- > વધારાના માનવ સંસાધનોને એકત્ર કરવા
- > હોસ્પિટલોમાં આરોગ્ય સુવિધાઓ વધારવી
- > કોવિડ સંભાળ કેન્દ્રોનું સંચાલન કરવું
- > આ પગલાથી દિલ્હીમાં સંસાધનોના સંચાલનમાં વધારો થશે.

બજેટનું વિતરણ

- > કુલ ફાળવેલ બજેટમાંથી, રૂ. 415 કરોડનો ઉપયોગ કોવિડ-19 પરીક્ષણ અને પ્રયોગશાળાઓને મજબૂત કરવા માટે કરવામાં આવશે. રૂ. 445 કરોડનો ઉપયોગ પુરવઠાની પ્રાપ્તિ માટે કરવામાં આવશે, રૂ. 280 કરોડ આરોગ્ય સુવિધાઓ અને હોસ્પિટલોને સુધારવામાં મદદ કરશે, જ્યારે રૂ. 125 કરોડ ખર્ચવામાં આવ્યા છે. કોવિડ સંભાળ કેન્દ્રોના સંચાલનમાં મદદ કરવા માટે ફાળવવામાં આવે છે.

આરોગ્ય માળખામાં સુધારો

- > દિલ્હી સરકાર ઝડપથી હોસ્પિટલોના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું વિસ્તરણ કરી રહી છે. દિલ્હીની 7 હોસ્પિટલોમાં 6836 ICU બેડ ઉમેરવામાં આવશે. આ રીતે, દિલ્હીમાં ICU બેડની ક્ષમતા હવે 17,000 થઈ જશે.

ઇન્ડિયા ઈન્ડસ્ટ્રિયલ લેન્ડબેંક (IILB)

- > IILB એ GIS આધારિત પોર્ટલ છે જેના પર તમામ ઔદ્યોગિક માળખાગત સુવિધાઓ સંબંધિત માહિતી (વન-સ્ટોપ રિપોઝિટરી) – કનેક્ટિવિટી, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (ઈન્ફ્રા), કુદરતી સંસાધનો અને વિસ્તારો, પ્લોટ સ્તરની માહિતી, પદ્ધતિ અને ખાલી પ્લોટ પર સંપર્ક વિગતો પૂરી પાડવામાં આવી છે.
- > તે દૂરના સ્થળોએ બેસીને જમીન શોધતા રોકાણકારો માટે ‘નિર્ણય સહકાર પ્રણાલી’ તરીકે કામ કરે છે.
- > હાલમાં IILB પાસે ૫ લાખ હેક્ટર જમીનના વિસ્તારમાં લગભગ 44000 ઔદ્યોગિક ઉદ્યાનો છે.
- > સિસ્ટમને 17 રાજ્યોની ઉદ્યોગ આધારિત GIS સિસ્ટમ સાથે સંકલિત કરવામાં આવી છે જેથી આ પોર્ટલ પરની માહિતી વાસ્તવિક સમયના આધારે અપડેટ થશે.
- > ડિસેમ્બર 2021 સુધીમાં તમામ ભારત સ્તરે એકીકરણ પ્રાપ્ત થશે.
- > તે ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ (DPIIT) હેઠળ કાર્ય કરશે.

બિટકોઈન હાર્ડવેર વોલેટ (Bitcoin Hardware Wallet)

- સ્ક્વેર (Square)ના હાર્ડવેર પ્રમુખ જેસી ડોરોગુસકર (Jesse Dorogusker) તાજેતરમાં જાહેરાત કરી હતી કે કંપની ક્રિપ્ટોકોઈન બિટકોઈન માટે હાર્ડવેર વોલેટ અને સર્વિસ લોન્ચ કરવા જઈ રહી છે. ક્રિપ્ટો સિક્કાને મુખ્ય પ્રવાહમાં લાવવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.

વોલેટના ફાયદા:

- હાર્ડવેર વોલેટ સમગ્ર સાયબર સ્પેસમાં અત્યંત સુરક્ષિત છે કારણ કે તે હાર્ડવેર ઉપકરણ છે. વોલેટ કી અથવા એક્સેસને બાકીના ઈન્ટરનેટથી અલગ કરે છે. આમ, તે ઓનલાઈન હુમલાઓથી સુરક્ષિત છે.

આ વોલેટ કેવી રીતે કામ કરે છે?

- વપરાશકર્તાઓએ ફક્ત ઉપકરણને સિસ્ટમમાં પ્લગ કરવું પડશે અને તેના પિન કોડથી તેને અનલોક કરવું પડશે. આ સાથે, વપરાશકર્તાઓ સિસ્ટમ પર ના વ્યવહારો સાથે આગળ વધી શકે છે. વ્યવહાર થયા પછી, તે ઉપકરણની સ્ક્રીન પર પુષ્ટિ થાય છે. ડિવાઈસ પર સંગ્રહિત અનન્ય ડિજિટલ હસ્તાક્ષર (unique digital signature) વિના બ્લોકચેનને એક્સેસ કરી શકાતું નથી.

રાષ્ટ્રીય સંપત્તિ પુનર્નિર્માણ કંપની (National Asset Reconstruction Company)

- નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની (NARC) રજિસ્ટ્રાર ઓફ કંપનીઝ (RoC), મુંબઈમાં નોંધાયેલી કાનૂની સંસ્થા બની ગઈ છે.
- NARCને બેંક બેંક તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. બેંકિંગ સિસ્ટમ તણાવગ્રસ્ત સંપત્તિ માટે આ એક સ્ટોપ સોલ્યુશન માનવામાં આવે છે.
- પ્રથમ તબક્કા હેઠળ NARCમાં ટ્રાન્સફર માટે 89,000 કરોડ રૂપિયાના 22 તણાવગ્રસ્ત ખાતાઓની ઓળખ કરવામાં આવી છે.
- આ સાથે આ નવી બેંક બેંકમાં 2 લાખ કરોડ રૂપિયાના બેંક લોન એકાઉન્ટ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે.
- SBI 20,000 કરોડ રૂપિયાની બેંક લોન ટ્રાન્સફર કરે તેવી સંભાવના છે.
- PNB લગભગ 8,000 કરોડ રૂપિયાની તણાવગ્રસ્ત સંપત્તિ ટ્રાન્સફર કરશે, જ્યારે,
- યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા લગભગ 7800 કરોડ રૂપિયાના NPA ટ્રાન્સફર કરશે.

ભારતનો પહેલો ક્રિપ્ટોગેમ બગીચો

- તાજેતરમાં ઉત્તરાખંડના દહેરાદૂનના ચક્રતા શહેરમાં ભારતના પ્રથમ ક્રિપ્ટોગેમિક ગાર્ડન (Cryptogamic Garden)નું ઉદઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ બગીચામાં લગભગ 50 પ્રજાતિના લાઈકેન, ફર્ન અને કાવક બતાવવામાં આવશે (તેમનું સામૂહિક સ્વરૂપ ક્રિપ્ટોગેમ તરીકે ઓળખાય છે).

ચલણ નોંધ:

- પ્લાન્ટ સમુદાયને બે પેટા સમુદાયોમાં વિભાજિત કરી શકાય છે— ક્રિપ્ટોગેમ (Cryptogams) અને ફેનોગેમ (Phanerogam).
- ક્રિપ્ટોગેમમાં બીજ વિનાના છોડ અને વનસ્પતિ જેવા જીવો નો સમાવેશ થાય છે, જ્યારે ફેનોગેમમાં બીજવાળા છોડ હોય છે.
- ફેનોગેમને વધુ બે વર્ગોમાં વિભાજિત કરવામાં આવે છે એટલે કે જીમ્નોસ્પર્મ અને એન્જિયોસ્પર્મ.
- આ ઉદ્યાન/બગીચાના સ્થાનિક પરિભળો:
- આ પાર્ક ચક્રતાના દેવબનમાં 9,000 ફૂટની ઊંચાઈ પર સ્થિત છે.
- આ પ્રદેશની પસંદગી તેના નીચા પ્રદૂષણના સ્તર અને ભેજવાળી આબોહવાની પરિસ્થિતિઓને કારણે કરવામાં આવી છે જે આ પ્રજાતિઓના વિકાસ માટે અનુકૂળ છે.
- આ ઉપરાંત દેવબનમાં દેવદાર અને ઓકના પ્રાચીન ગાઢ જંગલો છે જે ક્રિપ્ટોગેમિક પ્રજાતિઓ માટે કુદરતી રહેઠાણ બનાવે છે.

ક્રિપ્ટોગેમના અન્ય પ્રકારો:

- લાયકેન: લાયકેન એક મિશ્ર જીવ છે જે બે જુદા જુદા જીવો, ફૂગ અને શેવાળ વચ્ચે પરસ્પર કલ્યાણ સહઅસ્તિત્વ ધરાવે છે.
- ફૂગ: તે સામાન્ય રીતે બહુકોષીય યુકેરિઓટિક સજીવોનો સમુદાય છે જેનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ

- તાજેતરમાં રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI)એ RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ યોજનાની જાહેરાત કરી છે.
- ફેબ્રુઆરી 2021માં રિઝર્વ બેંકે રિટેલ રોકાણકારોને સરકારી સિક્યોરિટીઝ (GvSec)માં સીધા રોકાણની સુવિધા માટે સેન્ટ્રલ બેંક પાસે ગિલ્ટ સિક્યોરિટીઝ એકાઉન્ટ ખોલવાની મંજૂરી આપવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.

RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ:

- આ યોજના વ્યક્તિગત રિટેલ રોકાણકારોને ભારતીય રિઝર્વ બેંક સાથે 'રિટેલ ડાયરેક્ટ ગિલ્ટ એકાઉન્ટ' (RDG એકાઉન્ટ) ખોલવા અને નિયંત્રિત કરવાની સુવિધા આપશે.
- રિટેલ રોકાણકાર એક બિન-વ્યાવસાયિક રોકાણકાર છે જે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ અને એક્સચેન્જ ટ્રેડેડ ફંડ્સ (ભતા) વગેરે સહિત સિક્યોરિટીઝ અથવા ફંડ્સ ખરીદે છે અને વેચે છે.

- > ગિલ્ટ ખાતાની તુલના બેંક ખાતા સાથે કરી શકાય છે, પરંતુ આ ખાતામાં નાણાંને બદલે ટ્રેઝરી બિલ અથવા સરકારી સિક્યોરિટીઝ ડેબિટ અથવા ક્રેડિટ કરવામાં આવે છે.
- > ગિલ્ટ ખાતાઓ યોજનાના હેતુ માટે પૂરા પાડવામાં આવેલા ઓનલાઇન પોર્ટલ મારફતે ખોલી શકાય છે.
- > ઓનલાઇન પોર્ટલ સરકારી સિક્યોરિટીઝ અને “વાટાઘાટો કરેલી ડીલિંગ સિસ્ટમ-ઓર્ડર મેચિંગ સિસ્ટમ” (NDS-OM)ના પ્રાથમિક ઇશ્યુઅર તરીકે નોંધાયેલા વપરાશકર્તાઓને એક્સેસ પ્રદાન કરશે.
- > રિઝર્વ બેંકે ઓગસ્ટ 2005માં ‘વાટાઘાટો ડીલિંગ સિસ્ટમ-ઓર્ડર મેચિંગ સિસ્ટમ’ શરૂ કરી હતી. તે સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં વ્યવહારો માટે ઇલેક્ટ્રોનિક, સ્કીન આધારિત, ઓર્ડર ઓપરેટિંગ ટ્રેડિંગ સિસ્ટમ છે.
- > વ્યક્તિગત રોકાણકારો માટે સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં રોકાણને સરળ બનાવવા માટે આ એક સ્ટોપ સોલ્યુશન છે.
- > રિઝર્વ બેંક વાણિજ્યિક બેંકો અને મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ (ડમોકેટાઇઝ)થી આગળ સરકારી લોન સિક્યોરિટીઝની માલિકીનું લોકશાહીકરણ કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે.

વર્તમાન સરકારી સિક્યોરિટીઝ (G-Sec) બજાર:

- > સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં સંસ્થાકીય રોકાણકારોનું પ્રભુત્વ છે જે બેન્કો, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ અને વીમા કંપનીઓ જેવા મોટા બજારોને નિયંત્રિત કરે છે.
- > આ સંસ્થાઓ ૫ કરોડ રૂપિયા કે તેથી વધુના કદનો વેપાર કરે છે.
- > તેથી નાના કદમાં વેપાર કરવા માગતા નાના રોકાણકારો માટે સેકન્ડરી માર્કેટમાં લિક્વિડિટીનો અભાવ જોવા મળે છે.
- > પ્રાથમિક બજારો એ છે જ્યાં સિક્યોરિટીઝ બનાવવામાં આવે છે, જ્યારે ગૌણ બજાર એ છે જ્યાં તે સિક્યોરિટીઝનો રોકાણકારો દ્વારા વેપાર કરવામાં આવે છે.
- > તેમના માટે તેમના રોકાણમાંથી બહાર નીકળવાનો કોઈ સરળ રસ્તો નથી. આમ, ડાયરેક્ટ ગવર્નમેન્ટ સિક્યોરિટીઝનો વેપાર હાલ રિટેલ રોકાણકારોમાં લોકપ્રિય નથી.

નફો

- > એક્સેસની સરળતામાં સુધારો:
- > આનાથી નાના રોકાણકારો માટે G-Sec ટ્રેડિંગ સરળ બનશે, તેનાથી G-Secમાં રિટેલ ભાગીદારી વધશે અને એક્સેસની સરળતામાં સુધારો થશે.
- > સરકારી ધિરાણ સુવિધા:
- > આ પગલાથી વર્ષ 2021-22માં સરકારી ધિરાણ કાર્યક્રમ ને સરળ રીતે પૂર્ણ કરવામાં સરળતા રહેશે, જેમાં પરિપક્વતા (સિક્યોરિટીઝ કે જે પરિપક્વતા સુધી માલિકી માટે ખરીદવામાં આવે છે) માટે ફરજિયાત હોલ્ડમાં છૂટછાટ આપવામાં આવશે.
- > ઘરેલું બચતનું ધિરાણ:
- > G-Sec બજારમાં સીધી રિટેલ ભાગીદારીને મંજૂરી આપવાથી સ્થાનિક બચતના વિશાળ પૂલના ધિરાણને વેગ મળશે અને તે ભારતના રોકાણ બજારમાં ગેમ ચેન્જર બની શકે છે.

- > સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં રિટેલ રોકાણ વધારવા માટે લેવામાં આવેલા અન્ય પગલાં:
- > બિન-સ્પર્ધાત્મક પ્રાથમિક હરાજમાં હરાજ.
- > બિન-સ્પર્ધાત્મક બિડિંગનો અર્થ એ છે કે વ્યક્તિ કિંમત ટાંક્યા વિના ડેટા ગવર્નમેન્ટ સિક્યોરિટીઝની બિન-સ્પર્ધાત્મક હરાજમાં ભાગ લઈ શકે છે.
- > શેરબજારો રિટેલ બિડ માટે સર્વિસ ગ્રૂપ (એગ્રીગેટર) અને પેટાકંપનીઓ તરીકે કામ કરે છે.
- > ગૌણ બજારમાં એક વિશિષ્ટ રિટેલ ક્ષેત્રને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

વિદેશી કાર્ડ યુક્તવણી નેટવર્ક કંપનીઓ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો

- > તાજેતરમાં રિઝર્વ બેંક ઈન્ડિયા (RBI)એ ત્રણ વિદેશી કાર્ડ પેમેન્ટ નેટવર્ક કંપનીઓ – માસ્ટરકાર્ડ, અમેરિકન એક્સપ્રેસ અને ડિનર્સ ક્લબને ભારતમાં ડેટા કલેક્શનના મુદ્દે નવા ગ્રાહકો બનાવવા પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.
- > RBIના આ નિર્ણયથી એક્સિસ બેંક, યસ બેન્ક અને ઈન્ડસઈન બેન્ક સહિત ખાનગી ક્ષેત્રની પાંચ બેન્કો પર અસર પડશે.
- > પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન બિલમાં 'ડેટા લોકલાઈઝેશન' સંબંધિત જોગવાઈઓ પણ છે.
- > **યુક્તવણી કંપનીઓ દ્વારા પાલન ન કરવાનું કારણ**
- > ઊંચી કિંમત:
- > હાલમાં દેશની બહાર ભારતીય ટ્રાન્ઝેક્શન ડેટાનો સંગ્રહ અને પ્રક્રિયા કરતી વિઝા અને માસ્ટરકાર્ડ જેવી પેમેન્ટ કંપનીઓએ કહ્યું છે કે તેમની સિસ્ટમ્સ કેન્દ્રીકૃત છે અને તેમણે આશંકા વ્યક્ત કરી છે કે તેમને ભારતમાં ડેટા સ્ટોરેજ ટ્રાન્સફર કરવા માટે લાખો ડોલર ખર્ચ કરવા પડશે.
- > અન્ય દેશોમાં સ્થાનિકીકરણની માંગ:
- > એકવાર ભારતમાં આ સિસ્ટમ લાગુ થઈ જાય પછી અન્ય દેશોમાંથી પણ આવી જ માંગણીઓ કરી શકાય છે, જે તેમની યોજનાઓને અવરોધશે.
- > સ્પષ્ટતાનો અભાવ :
- > જોકે નાણાં મંત્રાલયે ડેટા ટ્રાન્સફરના ધોરણોમાં થોડી છૂટછાટ સૂચવી હતી, પરંતુ રિઝર્વ બેંકે એમ કહીને ફેરફારો કરવાનો ઈનકાર કર્યો હતો કે ડિજિટલ વ્યવહારોના વધતા ઉપયોગને ધ્યાનમાં રાખીને યુક્તવણી પ્રણાલીઓ પર નજર રાખવાની જરૂર છે.

વિશેષ પશુધન વિસ્તાર પેકેજ

- > તાજેતરમાં આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિ (Cabinet Committee on Economic Affairs) CCEA)એ વિશેષ પશુધન વિસ્તાર પેકેજના અમલીકરણને મંજૂરી આપી દીધી છે.

પેકેજ વિશે

- ઉદ્દેશો: પશુધન ક્ષેત્રમાં વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવું અને આ ક્ષેત્રમાં રોકાયેલા 10 કરોડ ખેડૂતો માટે પશુપાલન (Animal Husbandry)ને વધુ ફાયદાકારક બનાવવું.
- કુલ રકમ: આ ક્ષેત્રમાં આશરે 55,000 કરોડ રૂપિયાના બાહ્ય રોકાણનો લાભ લેવા માટે કેન્દ્ર સરકાર આગામી પાંચ વર્ષમાં પશુધન વિકાસ પાછળ 9,800 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરશે.
- જેમાં રાજ્ય સરકારો, રાજ્ય સહકારી મંડળીઓ, નાણાકીય સંસ્થાઓ, બાહ્ય ધિરાણ એજન્સીઓ અને અન્ય હિસ્સેદારો દ્વારા રોકાણનો સમાવેશ થાય છે.

યોજનાઓનું વિલિનીકરણ

- વર્ષ 2021-22થી શરૂ કરીને આ પેકેજ આગામી પાંચ વર્ષ માટે પશુપાલન અને ડેરી વિભાગની યોજનાઓના વિવિધ ઘટકોને સુધારવા અને ફરીથી ગોઠવવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે.
- વિભાગની તમામ યોજનાઓને ત્રણ વ્યાપક કેટેગરીમાં મર્જ કરવામાં આવશે:
- વિકાસ કાર્યક્રમ: આમાં Rashtriya Gokul Mission, ડેરી વિકાસ માટેનો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ (National Programme for Dairy Development), રાષ્ટ્રીય પશુધન મિશન (National Livestock Mission) અને પશુધન વસ્તી ગણતરી અને સંકલિત નમૂના સર્વેક્ષણ (Livestock Census and Integrated Sample Survey) પેટા યોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે.
- રોગ નિયંત્રણ કાર્યક્રમ: તેનું નામ બદલીને પશુધન આરોગ્ય અને રોગ નિયંત્રણ (Livestock Health and Disease Control) રાખવામાં આવ્યું છે, જેમાં હાલની પશુધન આરોગ્ય અને રોગ નિયંત્રણ યોજના અને રાષ્ટ્રીય પ્રાણી રોગ નિયંત્રણ કાર્યક્રમ (National Animal Disease Control Programme)નો સમાવેશ થાય છે.
- ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ ફંડ: Animal Husbandry Infrastructure Development fund અને Dairy Infrastructure Development Fund નું મર્જર કરવામાં આવ્યું છે અને ડેરી પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલી ડેરી કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ (Dairy Cooperative) અને Farmer Producer Organization ને ટેકો આપતી હાલની યોજનાને પણ આ ત્રીજી કેટેગરીમાં સામેલ કરવામાં આવી છે.

કર્ષ વસ્તુઓ પરિવહન કરવામાં આવશે?

- પ્રભાવ
- રાષ્ટ્રીય ગોકુલ મિશન સ્વદેશી જાતિઓના વિકાસ અને સંરક્ષણમાં મદદ કરશે અને ગ્રામીણ ગરીબોની આર્થિક સ્થિતિ સુધારવામાં પણ ફાળો આપશે.
- નેશનલ ડેરી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (NPDD) યોજનાનો ઉદ્દેશ આશરે 8900 મિલક કુલર સ્થાપવાનો છે, જેનાથી 8 લાખથી વધુ દૂધ ઉત્પાદકોને લાભ થશે અને દરરોજ 20 લાખ લિટર દૂધની ખરીદી થશે.

- NPDD હેઠળ જાપાન ઈન્ટરનેશનલ કોઓપરેશન એજન્સી (JICA) તરફથી 4500 ગામોમાં મજબૂત રીતે નવા માળ ખાગત સુવિધાઓનું નિર્માણ કરવા માટે નાણાકીય સહાય ઉપલબ્ધ થશે.

નેશનલ પશુધન મિશન (NLM)

- NLM નાણાકીય વર્ષ 2014-15માં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને પશુધન ઉત્પાદન પ્રણાલીઓ અને તમામ હિસ્સેદારોની ક્ષમતા નિર્માણમાં માત્રાત્મક અને ગુણાત્મક સુધારો સુનિશ્ચિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
- આ યોજના એપ્રિલ 2019થી શ્વેત ક્રાંતિ-રાષ્ટ્રીય પશુધન વિકાસ યોજનાની પેટા યોજના તરીકે અમલમાં મૂકવામાં આવી રહી છે.
- આ મિશન નીચેના ચાર પેટા મિશનમાં ગોઠવવામાં આવ્યું છે:
- પશુધન વિકાસ પર પેટા મિશન.
- પૂર્વોત્તર ક્ષેત્રમાં ડુક્કર વિકાસ પર પેટા મિશન.
- ઘાસચારા વિકાસ પર પેટા મિશન.
- કૌશલ્ય વિકાસ, ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર અને વિસ્તરણ પર પેટા મિશન.

પશુપાલન વિભાગ અને ડેરી યોજનાઓનું પુનર્ગઠન

- પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીની અધ્યક્ષતામાં આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિએ ભારત સરકાર દ્વારા યોજનાઓના અનેક ઘટકોમાં સુધારો અને પુનર્ગઠન કરીને અનેક પ્રવૃત્તિઓ સાથે વિશેષ પશુધન ક્ષેત્ર પેકેજ (special livestock sector package)ના અમલીકરણને મંજૂરી આપી હતી.
- આ પેકેજ 2021-22થી આગામી 5 વર્ષ માટે લાગુ કરવામાં આવશે.
- તે પશુધન ક્ષેત્રના વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવામાં અને પ્રદેશના 10 કરોડ ખેડૂતો માટે પશુપાલનને વધુ ફાયદાકારક બનાવવામાં પણ મદદ કરશે.

નેશનલ ગોકુલ મિશન (Rashtriya Gokul Mission)

- આ યોજના સ્વદેશી જાતિઓના વિકાસ અને સંરક્ષણમાં મદદ કરશે. તે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ગરીબોની આર્થિક સ્થિતિ સુધારવામાં પણ ફાળો આપશે.

ડેરી ડેવલપમેન્ટ માટે રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ (NPDD) યોજના

- NPDD યોજનાનો ઉદ્દેશ 8 લાખ દૂધ ઉત્પાદકોને લાભ પહોંચાડવા માટે 8900 જથ્થાબંધ દૂધ કુલર સ્થાપિત કરવાનો છે. આ યોજના હેઠળ 20 LLPD દૂધની વધારાની ખરીદી કરવામાં આવશે. આ માટે જાપાન ઈન્ટરનેશનલ કોઓપરેશન એજન્સી (JICA) પાસેથી નાણાકીય સહાયનો લાભ મળશે.

રાષ્ટ્રીય પશુધન મિશન (National Livestock Mission)

- રાષ્ટ્રીય પશુધન મિશનની શરૂઆત નાણાકીય વર્ષ 2014-15માં કરવામાં આવી હતી. તે તમામ હિસ્સેદારો માટે પશુધન ઉત્પાદન પ્રણાલીઓ અને ક્ષમતા નિર્માણમાં માત્રાત્મક અને ગુણાત્મક સુધારો સુનિશ્ચિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

- > તેને એપ્રિલ 2019થી 'રાષ્ટ્રીય પશુધન વિકાસ યોજના' નામની શ્વેત ક્રાંતિ માટેની પેટા યોજના તરીકે અમલમાં મૂકવામાં આવી રહી છે.

ભારતમાં કાપડ ઉદ્યોગ

- > તાજેતરમાં કેન્દ્રીય કાપડ મંત્રીએ કાપડ ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કાપડ મંત્રાલય (Ministry of Textile) દ્વારા કરવામાં આવેલી પહેલોની ઊંડાણપૂર્વક સમીક્ષા કરી હતી.

કાપડ અને વસ્ત્ર ઉદ્યોગ

- > કાપડ અને વસ્ત્ર ઉદ્યોગ એ શ્રમ સઘન ક્ષેત્ર છે જે ભારતમાં 45 મિલિયન લોકોને રોજગારી પૂરી પાડે છે, રોજગારની દ્રષ્ટિએ આ ક્ષેત્ર કૃષિ ક્ષેત્ર પછી બીજા ક્રમે છે.
- > ભારતનું કાપડ ક્ષેત્ર ભારતીય અર્થતંત્રના સૌથી જૂના ઉદ્યોગોમાંનું એક છે અને પરંપરાગત કુશળતા, વારસો અને સંસ્કૃતિનો ભંડાર અને વાહક છે.
- > તેને બે ભાગમાં વહેંચી શકાય છે:
- > અસંગઠિત ક્ષેત્ર નાના પાયે છે જે પરંપરાગત સાધનો અને પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરે છે. તેમાં હેન્ડલૂમ, હેન્ડીક્રાફ્ટ અને રેશમ ઉત્પાદનનો સમાવેશ થાય છે.
- > સંગઠિત ક્ષેત્ર આધુનિક મશીનરી અને તકનીકોનો ઉપયોગ કરે છે અને તેમાં કાંતવું, વસ્ત્રો અને કાપડનો સમાવેશ થાય છે.

ટેક્સટાઈલ ઉદ્યોગનું મહત્વ

- > તે ભારતીય કુલ ઘરેલું ઉત્પાદન (GDP)માં 2.3 ટકા, ઔદ્યોગિક ઉત્પાદનમાં 7 ટકા, ભારતની નિકાસ આવકના 12 ટકા અને કુલ રોજગારના 21 ટકાથી વધુ ફાળો આપે છે.
- > ભારત ટેકનિકલ ટેક્સટાઈલ્સ (Technical Textile)નું છઠ્ઠું સૌથી મોટું ઉત્પાદક (વિશ્વમાં કપાસ અને શણનું સૌથી મોટું ઉત્પાદક) છે, જેમાં વૈશ્વિક હિસ્સો 6 ટકા છે.
- > ટેકનિકલ કાપડ કાર્યાત્મક કાપડ છે જે ઓટોમોબાઈલ્સ, સિવિલ એન્જિનિયરિંગ અને બાંધકામ, કૃષિ, આરોગ્ય સંભાળ, ઔદ્યોગિક સુરક્ષા, વ્યક્તિગત સલામતી વગેરે સહિતના વિવિધ ઉદ્યોગોમાં એપ્લિકેશન છે.
- > વિશ્વમાં હાથથી વણેલા કાપડમાં 95 ટકા હિસ્સો સાથે ભારત વિશ્વમાં રેશમનું બીજું સૌથી મોટું ઉત્પાદક પણ છે.

ભારતીય કાપડ ઉદ્યોગના પડકારો

- > અત્યંત ખંડિત: ભારતીય કાપડ ઉદ્યોગ ખૂબ જ ખંડિત છે અને મુખ્યત્વે અસંગઠિત ક્ષેત્ર અને નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગોનું પ્રભુત્વ ધરાવે છે.
- > જૂની તકનીક: નવીનતમ તકનીકની પહોંચ એ ભારતીય કાપડ ઉદ્યોગ (ખાસ કરીને નાના ઉદ્યોગોમાં) સમક્ષ એક મોટો પડકાર છે અને આવી પરિસ્થિતિમાં તે અત્યંત સ્પર્ધાત્મક બજારમાં વૈશ્વિક ધોરણોને પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે.
- > કર માળખાના મુદ્દાઓ: માલ અને સેવા કર (નકત) જેવા કર માળખાઓ કાપડ ઉદ્યોગને સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારોમાં ખર્ચાળ અને સ્પર્ધાત્મક બનાવે છે.

- > સ્થિર નિકાસ: આ ક્ષેત્રની નિકાસ સ્થિર રહી છે અને છેલ્લા 40 વર્ષથી 40 અબજ ડોલરના સ્તરે રહી છે.
- > વ્યાપનો અભાવ: ભારતમાં ગારમેન્ટ યુનિટનું સરેરાશ કદ 100 મશીનો છે જે બાંગ્લાદેશ કરતા ઘણું ઓછું છે, જ્યાં ફેક્ટરી દીઠ સરેરાશ ઓછામાં ઓછા 500 મશીનો હોય છે.
- > વિદેશી રોકાણનો અભાવ: ઉપરના પડકારોને કારણે વિદેશી રોકાણકારો ટેક્સટાઈલ ઉદ્યોગમાં રોકાણ કરવા માટે બહુ ઉત્સાહિત નથી જે નોંધપાત્ર ચિંતાનો વિષય છે.
- > જોકે છેલ્લા પાંચ વર્ષ દરમિયાન આ ક્ષેત્રમાં રોકાણમાં ઉછાળો જોવા મળ્યો છે, પરંતુ ઉદ્યોગે એપ્રિલ 2000થી ડિસેમ્બર 2019 સુધી વિદેશી સીધા રોકાણ (FDI)માં માત્ર 3.41 અબજ અમેરિકન ડોલર આકર્ષ્યા છે.

એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર સિસ્ટમ

- > તાજેતરમાં આઈ મોટી બેન્કો 'એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર' (AA) નેટવર્કમાં જોડાઈ છે, જે ગ્રાહકોને તેમના નાણાકીય ડેટાને સરળતાથી એક્સેસ અને શેર કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.

ભારતનું વિદેશી મુદ્રા ભંડાર 633.558 અબજ ડોલર પર પહોંચી ગયું છે

- > 27 ઓગસ્ટ, 2021ના રોજ પૂરા થયેલા સપ્તાહ દરમિયાન ભારતનું વિદેશી મુદ્રા ભંડાર \$ 16.663 અબજ ડોલર વધીને \$ 633.558 અબજ ડોલર થયું છે. વિશ્વમાં સૌથી વધુ વિદેશી મુદ્રા ભંડાર ધરાવતા દેશોની યાદીમાં ભારત ચોથા ક્રમે છે.
- > આ યાદીમાં ચીન સૌથી પ્રથમ સ્થાને છે.

કોમન સર્વિસ સેન્ટર (CSC)

- > તાજેતરમાં, ગ્રામીણ વિસતારોમાં Passport Seva Kendra kiosksના સંચાલન અને પ્રબંધન માટે સામાન્ય સેવા કેન્દ્રો/કોમન સર્વિસ સેન્ટર્સ (Common Services Centres -CSC)ને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

CSC અને ડિજિટલ ઈન્ડિયા :

- > ડિજિટલ ઈન્ડિયા એ ભારતનો એક મોટો કાર્યક્રમ છે જેનો ઉદ્દેશ ભારતને ડિજિટલ રીતે સશક્ત કરવું અને જ્ઞાન આધારિત અર્થતંત્રમાં પરિવર્તિત કરવાનો છે.
- > CSC ડિજિટલ ઈન્ડિયા પ્રોગ્રામના ત્રણ વિઝન ક્ષેત્રોને સક્ષમ બનાવે છે.
- > દરેક નાગરિક માટે ઉપયોગિતા તરીકે માળખું :
- > માંગ પર શાસન અને સેવાઓ :
- > નાગરિકોનું ડિજિટલ સશક્તિકરણ.

ક્રિપ્ટો ફાઇનાન્સ

- એક દાયકામાં બિટકોઈન અને અન્ય ક્રિપ્ટોકરન્સીના વિકાસે રૂપિયાની વ્યાખ્યા બદલી નાખી છે અને વૈકલ્પિક નાણાકીય સેવાઓ (AFS)ની સમાંતર વિશ્વ બનાવ્યું છે.
- આ પ્રકારના વિકાસે ક્રિપ્ટો વ્યવસાયોને પરંપરાગત બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશવાની મંજૂરી આપી છે.
- AFSએ એક શબ્દ છે જેનો ઉપયોગ ઘણી વાર બેંકોની બહાર કામ કરતા પ્રદાતાઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી નાણાકીય સેવાઓની શ્રેણી અને સંઘ દ્વારા વીમા હેઠળની કઠોરતાનું વર્ણન કરવા માટે થાય છે.

બેંકો લાભ

- રોકાણકારો ડિજિટલ ચલણના તેમના લોઈલિંગ પર વ્યાજ મેળવી શકે છે, ઘણી વખત બેંકોમાં રોકડ થાપણો પર અથવા લોન ચૂકવવા માટે કોલેટરલ તરીકે ક્રિપ્ટો સાથે ઉધાર લે છે.
- કારણ : કાયદા મુજબ બેંકોએ રોકડ અનામત રાખવી જરૂરી છે જેથી કુલ લોનમાંથી કેટલીક લોન બેંક લોનમાં રૂપાંતરિત થાય તો પણ ગ્રાહકો તેમના નાણાં ઉપાડી શકે તે સુનિશ્ચિત કરી શકાય છે, જ્યારે ક્રિપ્ટો બેંકો પાસે આવો કોઈ ભંડાર નથી અને તેઓ જે સંસ્થાઓ ઉધાર આપે છે તે જોખમી પ્રવૃત્તિઓનો ભોગ બને છે.
- જોખમ : કેન્દ્રિય બેંકના સમર્થિત ડિપોઝિટ વીમા નિગમ દ્વારા આવી થાપણોની ખાતરી આપવામાં આવતી નથી. સાયબર હુમલા, બજારની પ્રતિકૂળતા સ્થિતિ અથવા અન્ય ઓપરેશનલ અથવા તકનીકી મુશ્કેલીઓને કારણે ઉપાડ અથવા ટ્રાન્સફર અસ્થાયી અથવા કાયમી ધોરણે પ્રતિબંધિત હોઈ શકે છે.

સ્ટેબલકોઈન

- સ્ટેબલકોઈન એ ક્રિપ્ટોકરન્સી છે જે સામાન્ય રીત ડોલર સાથે જોડાયેલી હોય છે. તે બ્લોકચેન વ્યવહારો માટે ડિજિટલ રીતે સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નાણાંનું સ્થિર મૂલ્ય પ્રદાન કરવા માટે છે, પરંતુ ખાનગી સંસ્થાઓ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવે છે.
- ક્રિપ્ટોકરન્સી અસ્થિર પ્રકૃતિની હોય છે, જે તેને ચુકવણી અથવા લોન જેવા વ્યવહારો માટે ઓછી વ્યવહારો માટે ઓછી વ્યવહારું બનાવે છે. તેથી સ્ટેબલકોઈનનું મહત્વ વધે છે.
- સ્ટેબલકોઈન ઈશ્યુઅરએ સરકારી સંસ્થાઓ જેવા ભંડારોની જાળવણી અને દેખરેખ રાખવી જોઈએ, પરંતુ તેઓ ખરેખર ડોલરના ટેકાનો દાવો કરે છે તેની કોઈ ખાતરી નથી.

વિકેન્દ્રિત ફાઇનાન્સ

- વિકેન્દ્રિત ફાઇનાન્સ અથવા DeFi વૈકલ્પિક ફાઇનાન્સ ઈકોસિસ્ટમનો ઉલ્લેખ કરે છે, જ્યાં ગ્રાહક સૈદ્ધાંતિક રીતે પરંપરાગત નાણાકીય સંસ્થાઓ અન નિયમનકારી માળખાઓમાંથી અલગ અને સ્વતંત્ર રીતે ક્રિપ્ટોકરન્સી, ટ્રેડિંગ, ધિરાણ, સ્થાનાંતરિત કરવાનું કામ કરે છે.

- DeFiનો હેતુ કમ્પ્યુટર કોડનો ઉપયોગ કરીને નાણાકીય વ્યવહારોની પ્રક્રિયામાં વ્યેટિયાઓને દૂર કરવાનો છે. પ્લેટફોર્મ તેના વિકાસકર્તાઓ અને બેંકરોથી સ્વતંત્ર બનવા માટે સમય જતા માળખું બનાવવામાં આવ્યું છે અને આખરે વપરાશકર્તાઓના સમુદાય દ્વારા સંચાલિત થાય છે.

ક્રિપ્ટો ફાઇનાન્સનું મહત્વ

- નાણાકીય સમાવેશ : ઈનોવેટર્સ દલીલ કરે છે કે ક્રિપ્ટો નાણાકીય સમાવેશ પ્રોત્સાહન આપે છે. આ ગ્રાહકોને બેંકોથી વિપરીત તેમના હોલિંગ્સ પર અસામાન્ય રીતે ઊંચું વળતર મેળવવા માટે સક્ષમ કરી શકે છે.

ઝડપી અને કરકસરયુક્ત વ્યવહારો

- ક્રિપ્ટો ફાઇનાન્સ પરંપરાગત સંસ્થાઓ દ્વારા લાંબા સમયથી બાકાત લોકોને ઝડપી, સસ્તા અને નિર્ણય વિનાના વ્યવહારોમાં જોડવાવની તક આપે છે.
- ક્રિપ્ટો તેના દેવાને ટેકો આપે છે, તેથી સેવાઓને તે ઘણી વાર કોઈ કેડિટ ચેકની જરૂર હોતી નથી, જો કે તે અમુક ટેક્સ રિપોર્ટિંગ અને છેતરપિંડી વિરોધી હેતુઓ માટે ગ્રાહકોની ઓળખ માહિતી લે છે.
- આ હેઠળ, વપરાશકર્તાની વ્યક્તિગત ઓળખ સામાન્ય રીતે શેર કરવામાં આવતી નથી, કારણ કે તેઓ તેમના ક્રિપ્ટોના મૂલ્ય દ્વારા સંપૂર્ણપણે નક્કી કરવામાં આવે છે.

કન્વેક્ટિવ વપરાશ અને ઉત્પાદન : SDG 12

- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDG) 12ની દ્રષ્ટિએ વિશ્વમાં ભારતની પ્રગતિ ખૂબ જ વાજબી ગતિએ રહી છે. પરંતુ આ પ્રગતિ સંતોષકારક નથી.
- ટકાઉ વપરાશ અને ઉત્પાદનનો અર્થ થાય છે "સેવાઓ અને સંબંધિત ઉત્પાદનોનો ઉપયોગ, જે મૂળભૂત જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતી વખતે જીવનની ગુણવત્તામાં સુધારો કરે છે અને ઝેરનો ઉપયોગ ઘટાડે છે, તેમજ કુદરતી સંસાધનો અને ભાવિ પેઢીઓની જરૂરિયાતોને જોખમમાં મૂક્યા વિના જીવનચક્ર પર કચરા અને પ્રદૂષક ઉત્સર્જનની અસરો ઘટાડે છે."

ભારતની સ્થિતિ

- જીવનશૈલી સામગ્રી ફૂટપ્રિન્ટ :
  - તેમણે આપણી જીવનશૈલી દ્વારા ઉત્પન્ન થતા સંસાધનોના વપરાશની માત્રાને માપે છે.
  - વર્ષ 2015ના ડેટા મુજબ ભારતની સરેરાશ 'લાઈફસ્ટાઈલ મટિરિયલ ફૂટપ્રિન્ટ' વાર્ષિક માથાદીઠ આશરે 8,400 કિગ્રા છે, જે વાર્ષિક 8,000 કિલો પ્રતિ માથાદીઠ કાયમી જીવનશૈલી સામગ્રી ફૂટપ્રિન્ટ' ની તુલનામાં મોટા ભાગે સ્વીકાર્ય છે.
- ખોરાકનો બગાડ :
  - સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP)2021 ના અહેવાલ મુજબ ભારતમાં દર વર્ષે માથાદીઠ આશરે 50 કિલો ખોરાકનો બગાડ થાય છે.

- > બાકીના નવ વર્ષ (2030) માં રોકાણમાં નોંધપાત્ર વધારો કર્યા વિના ખોરાકનો કચરો અડધો કરવો અથવા ખોરાકનો બગાડ ઘટાડવાનો ધ્યેય હાંસલ કરવો અશક્ય લાગે છે.
- > ખાદ્ય કચરામાં ઘટાડો મંદી દરમિયાન ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જન, ભૂખમરો, પ્રદૂષણ અને નાણાંની બચત પર નોંધપાત્ર અસર કરી છે.
- પેટીનું ગુકસાન :
  - > ચીન અને ભારત મળીને વૈશ્વિક વસ્તીના માત્ર 4 ટકા વસ્તી ધરાવે છે અને 12 ટકા કચરો ઉત્પન્ન કરે છે.
- પ્લાસ્ટિક કચરો :
  - > 2018ના આંકડા અનુસાર ભારતનો 'પ્લાસ્ટિક પોલિસી ઈન્ડેક્સ' રાષ્ટ્રીય જરૂરિયાત કરતાં ઘણો ઓછો છે, પરંતુ આ અંતર ચીન કરતાં ઘણું ઓછું છે.
  - > સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કન્ટ્રોલ બોર્ડ (CPCB)ના જણાવ્યા અનુસાર ભારત દિવસમાં લગભગ 26,000 ટન પ્લાસ્ટિકનું ઉત્પાદન કરે છે જ્યારે એક દિવસમાં 10,000 ટનથી વધુ પ્લાસ્ટિકનો કચરો એકત્રિત કરવામાં આવ્યો નથી.
  - > ભારતનો માથાદીઠ પ્લાસ્ટિકનો વપરાશ 11 કિલોથી ઓછો છે, જે યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ (109 કિગ્રા) ના દસમા ભાગનો છે.
- રિસાયક્લિંગ દર :
  - > 2019માં, ભારતનો ઘરેલું રિસાયક્લિંગ દર લગભગ 30 ટકા હતો અને નજીકના ભવિષ્યમાં તેમાં સુધારો થવાની સંભાવના છે.
  - > જે રાષ્ટ્રીય રિસાયક્લિંગ નીતિનો યોગ્ય રીતે અમલ કરવામાં આવે અને સ્કેપ કેર તકનીકો રિસાયક્લિંગ ઉદ્યોગોમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવે તો ભારત આગામી 10 વર્ષમાં આત્મનિર્ભરતાની સ્થિતિ હાંસલ કરી શકે છે.
- અશ્મિભૂત ઈંધણ સબસિડી
  - > 2020માં, સરકારે તેના GDPના લગભગ 0.2% અશ્મિભૂત ઈંધણ પર કર્યો હતો, જે 2019ની તુલનામાં થોડો વધારે નફો થયો છે.
  - > 2019માં અશ્મિભૂત ઈંધણ સબસિડીમાં વધારો નફો હતો, જે વૈકલ્પિક ઊર્જા સબસિડી કરતા સાત ગણો વધારે છે.
  - > 2014ની તુલનામાં 2017માં નવીનીકરણીય ઊર્જા સબસિડી માં નોંધપાત્ર વધારો થયો હતો અને ઊર્જા સબસિડીની કુલ માત્રામાં ધરખમ ઘટાડો થયો હતો.
  - > પરંતુ 2017થી કુલ ઊર્જા સબસિડીમાં નજીવો વધારો થયો છે.
  - > નવીનીકરણીય ઊર્જા સબસિડીમાં વધારો પ્રશંસનીય છે, ત્યારે આ ક્ષેત્રમાં વધુ સંસાધનો ઉમેરવાની અને અશ્મિભૂત ઈંધણોનો ઉપયોગ ઘટાડવાની જરૂર છે.
- ટકાઉ પર્યટન :
  - > ટકાઉ પર્યટન (Sustainable Tourism) મુલાકાતીઓ, ઉદ્યોગ પર્યાવરણ અને યજમાન સમુદાયનો જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતી વખતે વર્તમાન અને ભાવિ આર્થિક, સામાજિક અને પર્યાવરણીય અસરોની સંપૂર્ણ કાળજી લે છે.
  - > તે પર્યટનનું કોઈ ચોક્કસ સ્વરૂપ નથી પરંતુ તે તમામ પ્રકારના પર્યટનને વધુ ટકાઉ બનાવવા માગે છે.

- > કુમારકો (કેરળ)માં 'જાવબદાર પર્યટન'નો પ્રોજેક્ટ સ્થાનિક સમુદાયને પર્યટન ઉદ્યોગ સાથે જોડવામાં અને ઈકો-ફ્રેન્ડલસ ટૂરિઝમ જાળવવા મદદ કરે છે.
- > હિમાચલ પ્રદેશ કુદરતી, આરામદાયક અને બજેટને અનુકૂળ આવાસ અને ખોરાક સાથે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં પ્રવાસીઓને આકર્ષવા માટે 'હોમસ્ટે સ્કીમ (Homestay Scheme) શરૂ કરી છે.
- > નીતિ આયોગના SDG ડેશબોર્ડ 2020-21 મુજબ ભારતના તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અત્યાર સુધી જમ્મુ -કાશ્મીર અને નાગાલેન્ડ SDG-12 ના સંદર્ભમાં ટોચનું પ્રદર્શન કરી રહ્યા છે.
- પર્યાવરણીય શિક્ષણ :
  - > ભારતસરકારે 1960ના દાયકામાં ઔપચારિક અભ્યાસક્રમમાં પર્યાવરણીય શિક્ષણને ફરજિયાત ઘટક તરીકે રજૂ કર્યું હતું.

વિભિન્ન GST શાસન

- > ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ (GST) કાઉન્સિલ એવા ક્ષેત્રો માટે વિભિન્ન GST શાસન રજૂ કરવા અંગે મંત્રીઓના જૂથના અહેવાલ પર વિચાર કરે તેવી સંભાવના છે જ્યાં કરચોરી ખૂબ વધારે છે.
- > જૂથના અહેવાલ પર વિચાર કરે તેવી સંભાવના છે જ્યાં કરચોરી ખૂબ વધારે છે.
- > કરચોરી, કરપાત્ર આવકનું ઈરાદાપૂર્વકનું નિવેદન અથવા ખર્ચ વધારવા જેવી છેતરપિંડી યુક્ત તકનીકો મારફતે કર જવાબદારી કે કોઈના કરબોજને ઘટાડવાનો ગેરકાયદેસર પ્રયાસ છે.

ચિંતાઓ

- > ક્ષમતા પર આધારિત કર (Capacity Based Tax) GST ના મળખાની વિરુદ્ધ છે કારણ કે તેનો એક ઉદ્દેશ વેચાણ જથ્થામાં વધારાની સાથે આવકવૃદ્ધિ સુનિશ્ચિત કરવાનો હતો.
- > તે કાપડ જેવા અન્ય ક્ષેત્રોની માંગના દરવાજા ખોલી શકે છે.
- > તેનો અમલ કરવો સરળ ન હોઈ શકે અને ચોરી અટકાવવા માટે ઈચ્છિત પરિણામો ન આપી શકે, મુખ્યત્વે ખૂબ ઊંચા કર દરોને કારણે.
- > આ પ્રકારના ફેરફારો GSTના મૂળભૂત વિચારો મટે હાનિકારક હશે અને પ્રમાણિક કરદાતાઓને ખોટો સંકેત આપશે. તે GST માળખામાં વધારાની જટિલતામાં વધારો કરશે.

2022-23 માટે તમામ રવિ પાકોની MSPમાં વધારો થયો

- > આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિ (Cabinet Committee on Economic Affairs - CCEA) એ 8 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ તમામ ફરજિયાત રવિ પાક માટે લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ (Minimum Support Prices - MSP)માં વધારો કરવાની મંજૂરી આપી હતી.
- > રવી માર્કેટિંગ સીઝન (RMS) 2022-23 માટે કઠોળ, તેલીબિયાં અને બરછટ અનાજની તરફેણમાં MSP વધારવામાં આવી છે.

MSP વધારવાના ફાયદા

- > આ પગલાથી ખુદૂતો દ્વારા હેઠળ મોટા વિસ્તારોમાં સ્થળાંતર કરવા અને માંગ-પુરવઠાના અસંતુલનને સુધારવા માટે શ્રેષ્ઠ તકનીકો અને કૃષિ પદ્ધતિઓ અપનાવવા પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે.
- > આ પગલાથી સરકાર ખેડૂતોના ઉત્પાદન માટે ઉત્પાદકો માટે વળતરાત્મક કિંમતો સુનિશ્ચિત કરવા માંગે છે.

MSP ઇર

- > MSP માં સૌથી વધુ સંપૂર્ણ વધારાની ભલામણ કરવામાં આવી છે. મેસૂર, રેપસીડ અને રાઈના MSP માં ક્વિન્ટલ દીઠ રૂ. 400નો અને ચણા પર ક્વિન્ટલ દીઠ 130 વધારો કરવામાં આવ્યો છે.

સરકાર દ્વારા અન્ય પગલાં

1. ખાદ્ય તેલો પર રાષ્ટ્રીય મિશન- પામ ઓઈલ (National Mission on Edible Oils-Oil Palm - NMEO-OP) સરકારે તાજેતરમાં ખાદ્ય તેલના ઘરેલું ઉત્પાદનમાં વધારો કરવામાં અને આયત પરાધીનતા ઘટાડવામાં મદદ કરવા માટે આ કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજનાની જાહેરાત કરી હતી. 11,040 કરોડના કુલ ખર્ચ સાથે તેની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. આ યોજના ખેડૂતોને વિસ્તારના વિસ્તરણ અને ઉત્પાદકતામાં મદદ કરશે અને તેમની આવક અને વધારાની રોજગારી પેદા કરીને તેમને લાભ થશે.
2. પ્રધાનમંત્રી અન્નદાતા આવક સંરક્ષણ અભિયાન (Pradhan Mantri Annadata Aay SanraksHan Abhiyan-PM-AASHA) ખેડૂતોને તેમના ઉત્પાદન માટે મહેનતાણું વળતર પ્રદાન કરવામાં મદદ કરવા માટે 2018 માં આ યોજનાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. તેમાં ત્રણ પેટા યોજનાઓ, ભાવ સહાય યોજના, ખાનગી ખરીદી અને સ્ટોકિસ્ટ યોજના અને ભાવ ઘટાડાની ચૂકવણી યોજના છે.

MSMEને ક્રેડિટ સપોર્ટ આપવા HDFC અને NSIC નું જોડાણ

- > HDFC બેન્કે રાષ્ટ્રીય લઘુ ઉદ્યોગ નિગમ (NSIC) સાથે દેશભરમાં MSMEsને ધિરાણ સહાય પૂરી પાડવા અને મજબૂત કરવા માટે સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.

- મુખ્ય 7 પોઈન્ટ
- > NSIC સાથેની ભાગીદારી MSME ક્ષેત્રની વૃદ્ધિને વેગ આપવામાં મદદ કરશે જે આર્થિક વૃદ્ધિ તેમજ રોજગારીની દ્રષ્ટિએ ભારતની કરોડરજૂ છે.
- > આ MoU હેઠળ, HDFC બેંક MSMEને તેમની સ્પર્ધાત્મકતા વધારવા માટે ખાસ રચાયેલ યોજનાઓનો સમૂહ આપશે.
- > HDFC બેંકની શાખાઓ તે વિસ્તારો અને ભારતના અન્ય મહત્વના ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રોમાં MSME પ્રોજેક્ટ્સને પણ ટેકો પૂરો પાડશે.
- > NSIC એક મીની રત્ન સરકારી એજન્સી છે. તેની સ્થાપના 1995માં સૂક્ષ્મ, નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગો (MSMEs) મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તે MSME મંત્રાલયની અનેક યોજનાઓ જેવી કે કામગીરી અને ક્રેડિટ રેટિંગ, MSME ડેટાબેંક, સિંગલ પોઈન્ટ રજિસ્ટ્રેશન, નેશનલ SC ST હબ વગેરે માટે નોડલ ઓફિસ છે.

HDFC બેંક લિમિટેડ

- > તે એક ભારતીય બેન્કિંગ અને નાણાકીય સેવા કંપની છે જેનું મુખ્ય મથક મુંબઈમાં છે. એપ્રિલ 2021 સુધી, તે સંપત્તિ અને બજાર મૂડી દ્વારા ભારતની સૌથી મોટી ખાનગી ક્ષેત્રની બેંક છે. ભારતીય સ્ટોક એક્સચેન્જમાં માર્કેટ કેપિટલાઈઝેશન દ્વારા તે ત્રીજી સૌથી મોટી બેંક છે. બેંક 1,20,000 કર્મચારીઓ સાથે ભારતની 15 સૌથી મોટી રોજગારદાતા પણ છે. આ બેંક 1994 માં હાઉસિંગ ડેવલપમેન્ટ ફાઈનાન્સ કોર્પોરેશનની પેટાકંપની તરીકે સામેલ કરવામાં આવી હતી.

નવા કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સની સમર્થતા

- > બે સ્વતંત્ર થિંક ટેન્ક, એમ્બર (EMBER) અને ક્લાઈમેટ રિસ્ક હોરિઝોન્સ (Climate Risk Horizons) દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા તાજેતરના અહેવાલ મુજબ, ભારતને નાણાકીય વર્ષ 2030 સુધીમાં અપેક્ષિત વીજ વૃદ્ધિને પહોંચી વળવા માટે વધારાની નવી કોલસા ક્ષમતા (Additional New Coal Capacity)ની જરૂર નથી.

કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સ કરતાં સૌર ઊર્જાના વધુ

ઉપયોગ માટે જવાબદાર પરિબલો

- > સૌર ઊર્જા આધારિત ઉત્પાદન થર્મલ આધારિત ઊર્જા ઉત્પાદનનું સ્થાન લઈ રહ્યું છે, જે સોલર પેનલની કિંમતમાં પણ ઘટાડો કરી રહ્યું છે, જેના પરિણામે ઊર્જા ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર ફેરફારો થઈ શકે છે.
- > આ ઉપરાંત બેટરી એનર્જી સ્ટોરેજ સિસ્ટમ જેવા નવા ટેકનોલોજી વિકલ્પો સૌર ઊર્જાને વધુ પ્રોત્સાહન આપી રહ્યા છે.

- પર્યાવરણીય મુદ્દાઓ, ખાસ કરીને જળવાયુ પરિવર્તન પર, વિશ્વભરમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે. અને સાથે સાથે ટકાઉ વિકાસની વિભાનાએ વૈશ્વિક સ્તરે કેન્દ્રીય સ્થાન લીધું છે.
- કાર્બન મુક્ત ઊર્જાના ઉદ્દેશને સાકાર કરવા માટે ભારતે માર્ચ 2022 સુધીમાં નવીનીકરણીય ઊર્જાને વધુ પ્રોત્સાહન આપી રહ્યા છે.
- આ લક્ષ્યને હાંસલ કરવા માટે ભારતે આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધનની સ્થાપના કરી છે અને એક વન સન વન વર્લ્ડવન ગ્રીડનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે.
- પ્રધાનમંત્રી કુસુમ અને રૂફટોપ સોલાર સ્કીમ જેવી યોજનાઓ દ્વારા સૌર ઊર્જાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકાર દ્વારા મહત્વપૂર્ણ પ્રયાસો કરવામાં આવી રહ્યા છે.
- કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટનું રાખવાનું મહત્વ :
  - બીપી એનર્જી આઉટલુક 2019 મુજબ ભારતના પ્રાથમિક ઊર્જા વપરાશમાં કોલસાનો હિસ્સો 2017માં 56 ટકાથી ઘટને 2040માં 48 ટકા થઈ જશે.
  - જો કે, તે હજી પણ કુલ ઊર્જા મિશ્રણનો લગભગ અડધો ભાગ છે અને ઊર્જાના અન્ય કોઈ સ્ત્રોત કરતા ઘણો આગળ છે. આમ, કોલસાનું સ્થાન લેવું સરળ નથી.
  - જમીન સંપાદન, ધિરાણ અને નીતિ સાથે સંબંધિત મુદ્દાઓ નવીનીકરણીય ઊર્જા યોજનાઓના માર્ગમાં આવી રહ્યા છે.
  - પાવર સેક્ટર ઉપરાંત સ્ટીલ અને એલ્યુમિનિયમ જેવા અન્ય મહત્વના ક્ષેત્રો પણ કોલસા આધારિત વીજળી પર નિર્ભર છે.
  - વધુમાં, કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટ્સની ક્ષમતા તત્કાલિન ટોચના ભારને પહોંચી વળવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે અને નવીનીકરણીય ઊર્જાની ઉપલબ્ધતા ન હોય તો આભાર મહત્વપૂર્ણ છે.
  - વધુમાં, ભારતે શરૂઆતમાં ફ્લૂ ગેસ ડિસલ્ફ્યુરાઈઝેશન (FGD) એકમો સ્થાપવા માટે થર્મલ પવાર પ્લાન્ટ્સ માટે 2017ની સમયમર્યાદા નક્કી કરી હતી જે સલ્ફર ડાયોક્સાઈડના ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો કરે છે પરંતુ 2020માં સમાપ્તિ થતી વિવિધ સમયમર્યાદા માટે તેને વિવિધ ક્ષેત્રો માટે મુલતવી રાખવામાં આવી હતી.

સામયિક શ્રમ દળ સર્વેનું ત્રિમાસિક બુલેટિન

- તાજેતરમાં ઓફિસ ફોર નેશનલ સ્ટેટિસ્ટિક્સ (NSO)એ ઓક્ટોબર-ડિસેમ્બર, 2020 માટે ધ પિરિઓડિક લેબર ફોર્સ સર્વે (PLFS)નું ત્રિમાસિક બુલેટિન બહાર પાડ્યું હતું.
- આ ડેટાસેટ પિરિઓડિક લેબર ફોર્સ સર્વેના વાર્ષિક અહેવાલથી અલગ છે, જે ગ્રામીણ અને શહેરી બંને વિસ્તારોને આવરી લે છે. શહેરી વિસ્તારો માટે બેરોજગારીના ડેટા ત્રિમાસિક ધોરણે જાહેર કરવામાં આવે છે.

- NSO આંકડાકીય સેવા અધિનિયમ, 1980 હેઠળ આંકડાકીય સેવા અધિનિયમ, 1980 હેઠળ સરકારની કેન્દ્રીય આંકડાકીય એજન્સી છે.

ત્રિમાસિક બુલેટિનના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- શહેરી વિસ્તારોમાં 15 વર્ષ અને તેથી વધુવયના વયજૂથ માટે બેરોજગારીનો દર ઓક્ટોબર-ડિસેમ્બર 2020 દરમિયાન વધીને 10.3 ટકા થયો હતો, જ્યારે એક વર્ષ અગાઉના સમાન સમયગાળા દરમિયાન 7.9 ટકા હતો.
- વર્ષ 2020ના ઓક્ટોબર-ડિસેમ્બર ક્વાર્ટરમાં 15 વર્ષ કે તેથી વધુ વયજૂથના શહેરી વિસ્તારોમાં શ્રમબળની ભાગીદારીનો દર 47.3 ટકા થયો હતો, જ્યારે એક વર્ષ અગાઉના સમાન સમયગાળા દરમિયાન 44.1 ટકા હતો.

ભારત-ADBએ મહારાષ્ટ્રમાં ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી વધારવા માટે લોન પર હસ્તાક્ષર કર્યા

- ભારત સરકાર અને એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB) એ 8 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ મહારાષ્ટ્રમાં ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી વધારવા માટે 300 મિલિયન ડોલરની લોન પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
- ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી સુધારવા માટે વધારાના ભંડોળ તરીકે લોન કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- "મહારાષ્ટ્ર રૂરલ કનેક્ટિવિટી ઈમ્પ્રુવમેન્ટ પ્રોજેક્ટ" માટે વધારાના ભંડોળથી રાજ્યના 34 જિલ્લાઓમાં વધારાના 1,100 ગ્રામીણ રસ્તાઓ અને કુલ 2,900 કિમીની લંબાઈ ધરાવતા 230 પુલોમાં સુધારો કરવામાં મદદ મળશે.

મહારાષ્ટ્ર ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી સુધારણા પ્રોજેક્ટ

- તે મહારાષ્ટ્રમાં ચાલીરહેલો પ્રોજેક્ટ છે જેને ઓગસ્ટ 2019માં 200 મિલિયન ડોલરના ભંડોળ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. આ પ્રોજેક્ટ પહેલેથી જ 2,100કિમી ગ્રામીણ રસ્તાઓની સ્થિતિ અને સલામતી જાળવી રહ્યો છે અને સુધારી રહ્યો છે.

નાણાં મંત્રાલયે રાજ્યોને મહેસૂલ ખાધ ગ્રાન્ટ (Revenue Deficit Grants) જાહેર કરી

- નાણાં મંત્રાલયે 9 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ 17 રાજ્યોને 9,871 કરોડ રૂપિયાની આવક ખાધ અનુદાનનો છટ્ટો માસિક હપ્તો બહાર પાડ્યો.
- 15મા નાણાં પંચની ભલામણો પર 2021-22 માટે 17 રાજ્યોને ગ્રાન્ટ જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- આ અનુદાન ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ 275 અનુસાર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. અનુચ્છેદ 275 હેઠળ, રાજ્યોમાં સ્થાનાંતરિત થયા પછી મહેસૂલ ખાધ ગ્રાન્ટ આપવામાં આવે છે.

- રાજ્યોના મહેસૂલ ખાતાઓમાં અંતરોને દૂર કરવા માટે માસિક હપ્તામાં 15માં નાણાં પંચની ભલામણો પર અનુદાન જાહેર કરવામાં આવે છે.
- આ છટ્ટો માસિક હપ્તો ખર્ચ વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં અત્યાર સુધીમાં કુલ રૂ. 59,226 કરોડ પાત્ર રાજ્યોને જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.
- રાજ્યોની લાયકાત કોણ નક્કી કરે છે ?
- આ ગ્રાન્ટ મેળવવા માટે રાજ્યોનીલાયકાત ગ્રાન્ટની માત્રા નાણાં પંચ દ્વારા રાજ્યની આવક અને ખર્ચના મૂલ્યાંકન વચ્ચેના તફાવતના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે. આ પંચ સંબંધિત નાણાકીય વર્ષ માટે સ્પર્ધારત હસ્તાંતરણને પણ ધ્યાનમાં લે છે.

- આ વર્ષે કયા રાજ્યોને ગ્રાન્ટ મળી ?
- 15 મા નાણાં પંચે અનુદાન મેળવવા માટે રાજ્યોના નામની ભલામણ કરી હતી. જેમાં આસામ, આંધ્ર પ્રદેશ, હિમાચલ પ્રદેશ, હરિયાણા, કેરળ, કર્ણાટક, મેઘાલય, મણિપુર, મિઝોરમ સિક્કિમ, નાગાલેન્ડ, પંજાબ, રાજસ્થાન, ત્રિપુરા, તમિલનાડુ, ઉત્તરાખંડ અને પશ્ચિમ બંગાળનો સમાવેશ થાય છે.

રેલ્વે મંત્રાલયે ભારતીય રેલવે વૈકલ્પિક ઈંધણ સંગઠન (IROAF) બંધ કર્યું

- રેલવે મંત્રાલયે 7 સપ્ટેમ્બર, 2021થી ભારતીય રેલવે વૈકલ્પિક ઈંધણ સંગઠન (Indian Railways Organization of Alternate Fuel - IROAF) ને અસરકારક રીતે બંધ કરી દીધું છે.

ફક્ત G.P.S.C ના ઉમેદવારો માટે જ

G.P.S.C

Open to All

01

Index, Report, સમિતિ, આયોગ, પંચ જેવા વિશેષ મુદ્દાઓ અને કલ્યાણકારી યોજનાઓ

02

360° Current Affairs Facts + Analysis સાથે

03

પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મહત્વની ઘટનાઓ

ફ્રી

360° Coverage

સમય: 4 to 6

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત

93757-01110 / 93280-01110

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

કાલાવડ રોડ, તિરૂપતી પેટ્રોલ પંપ સામે,
સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
રાજકોટ.

offline

રાજકોટ

- > IROAF એ એક અલગ સાહસ છે જે પરિવહન માટે હરિત બળતણના ક્ષેત્રમાં કામ કરે છે.
- > તેણે તાજેતરમાં ટ્રેનો ચલાવવા માટે હાઈડ્રોજન ફ્યુઅલ સેલ આધારિત તકનીક માટે બોલીઓ મંગાવી છે.
- > તેના બંધ થવાથી IROA ના ચાલુ પ્રોજેક્ટ્સ અથવા કરારોને અસર થશે નહીં. કેટલાક વહીવટી ફેરફારો સાથે, પ્રોજેક્ટ્સ અગાઉની જેમ અમલમાં મૂકવામાં આવશે.
- > IROAF અથવા વૈકલ્પિક ઈધણોનો સૌર ઊર્જા રોલિંગ સ્ટોક રેલવે બોર્ડને ડિરેક્ટોરેટ ઓફ પાવરમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે, જ્યારે હાલના ટેન્ડર ઉત્તર રેલવે દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવશે.

બાયો-ડીઝલ સાથેના પ્રોગ્રામો

- > IFOAF એ અગાઉ બાયો-ડીઝલ એન્જિન, CNG-ફ્યુઅલ એન્જિન વગેરે પ્રોગ્રામ કર્યો હતો. તે 2022 સુધીમાં નવીનીકરણીય ઊર્જા અપનાવીને કાર્બન ઉત્સર્જન ઘટાડવાની સરકારની યોજના અને અનુરૂપ સૌર ઊર્જા અપનાવીને કાર્બન ઉત્સર્જન ઘટાડવાની સરકારની યોજનાઓને અનુરૂપ સૌર ઊર્જાથી ચાલતી ટ્રેનો પણ કામ કરી રહ્યાં હતાં.

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
  1. 2019-20માં 8.8% ની સરખામણીમાં 2020-21 દરમિયાન બેંક ડિપોઝિટમાં વાર્ષિક ધોરણે 11.9% નો વધારો થયો છે.
  2. CASA ડિપોઝિટનો હિસ્સો માર્ચ 2021 માં વધીને 43.7% થયો જે 2020 માં 41.7% હતો.
  3. મહારાષ્ટ્ર, ઉત્તર પ્રદેશ અને કર્ણાટક નામના ત્રણ મુખ્ય રાજ્યો કુલ સ્થાનિક ક્ષેત્રની બાકી થાપણોનો ત્રીજો ભાગ ધરાવે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2	(B) 2,3
(C) 1,3	(D) 1,2 અને 3
- 2) ડિજિટલ ચુકવણી પ્રણાલી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
  1. લિન્કેજ NPCI ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (NIPL) અને નેટવર્ક ફોર ઈલેક્ટ્રોનિક ટ્રાન્સફર (NETS, સિંગાપોર)ના અગાઉના પ્રયાસો પર આધારિત છે.
  2. NIPL વિદેશમાં UPI અને RuPay જેવી ઘરેલું ચુકવણી તકનીકોને લોકપ્રિય બનાવવા અને અન્ય દેશો સાથે ચુકવણી તકનીકોનું સહ-ઉત્પાદન કરવા માટે NPCIની પેટાકંપની છે.
  3. હાલમાં રિટેલ રોકાણકારો ઈન્ટર બેંક ફીમાં રૂ.3,000 સુધીની ચુકવણી કરે છે જે બેન્કો દ્વારા ઉદાર રેમિટન્સ યોજના (LSR) પ્રોસેસિંગ ફી કરતાં વધુ છે.
  4. NEFT એ એક રાષ્ટ્રવ્યાપી ચુકવણી પ્રણાલી છે જે 'વન-ટુ-વન' મની ટ્રાન્સફરને સરળ બનાવે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 અને 3	(B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4	(D) 1,2,3 અને 4

- 3) 45મી GST કાઉન્સિલ બેઠક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
  1. GST પરિષદ (GST Council)ની 45મી બેઠકની અધ્યક્ષતા 17 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ લખનઉમાં નાણાં પ્રધાન નિર્મલા સીતારામનની હતી.
  2. કેરળ હાઈકોર્ટે તેની પૂછપરછ કરી હોવાથી પેટ્રોલ અને ડીઝલના મુદ્દે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
  3. ઈ-વે બિલ, ફાસ્ટેગ, અનુપાલન, ટેકનોલોજી, છટકબારી દૂર કરવા, રચના યોજના વગેરેના મુદ્દાઓની તપાસ માટે અન્ય મંત્રીઓના જૂથની સ્થાપના કરવામાં આવશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1 અને 2	(B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3	(D) 1,2 અને 3
- 4) આદિવાસી વિસ્તારોમાં મોતીની ખેતી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
  1. તેની મુખ્ય ઓફિસ નવી દિલ્હીમાં સ્થિત છે અને દેશમાં વિવિધ સ્થળોએ સ્થિત 13 પ્રાદેશિક કચેરીઓનું નેટવર્ક છે.
  2. વિવિધ ઈ-કોમર્સ પ્લેટફોર્મ ઉપરાંત 'પૂર્ણા એગ્રોટેક' દ્વારા 141 ટ્રાઇબ્સ ઈન્ડિયા આઉટલેટ્સ મારફતે મોતી વેચવામાં આવશે.
  3. 'વન ધન વિકાસ કેન્દ્ર ફ્લસ્ટર' આદિવાસીઓને કૌશલ્ય અપગ્રેડેશન અને ક્ષમતા નિર્માણ તાલીમ પ્રદાન કરે છે અને પ્રાથમિક પ્રક્રિયા અને મૂલ્ય વર્ધન સુવિધાઓ સ્થાપિત કરે છે.
  4. તાજા પાણીના મોતીઓ મસલ્સનો ઉપયોગ કરીને ખેતરોમાં ઉગાડવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 અને 3	(B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4	(D) 1,2,3 અને 4
- 5) GST કાઉન્સિલની 45મી બેઠક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
  1. રેસ્ટોરન્ટ્સ હવે ભાગીદારોને બદલે સ્વિગી અને ઝોમેટો GST જેવી ઓનલાઇન ફૂડ ડિલિવરી એગ્રીગેટર કંપનીઓને ચુકવણી કરવા માટે જવાબદાર રહેશે.
  2. GST કાઉન્સિલનું નેતૃત્વ કેન્દ્રીય નાણાં પ્રધાન કરી રહ્યાં છે અને તમામ રાજ્યોના નાણાં પ્રધાનો કાઉન્સિલના સભ્યો છે.
  3. આનાથી ડીઝલ અને પેટ્રોલના ભાવમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો કરવામાં મદદ મળશે.
  4. કાઉન્સિલે પેટ્રોલ અને ડીઝલને GSTના દાયરામાં ન લાવવાનો નિર્ણય કર્યો છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 અને 3	(B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4	(D) 1,2,3 અને 4

6) નેશનલ સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ અને ગ્રાહક બાબતો અને વિતરણ મંત્રી પીયૂષ ગોયલે 22 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ રોકાણકારો અને વ્યવસાયો માટે નેશનલ સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમની શરૂઆત કરી હતી.

2. તે 'ઈઝ ઓફ ડુઈંગ બિઝનેસ' અને 'ઈઝ ઓફ લિવિંગ'ને પણ પ્રોત્સાહન આપશે.

3. તે મેક ઈન ઈન્ડિયા, સ્ટાર્ટઅપ ઈન્ડિયા, PLI સ્કીમ વગેરે જેવી અન્ય યોજનાઓને પણ મજબૂત બનાવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1 અને 2

(B) 2 અને 3

(C) 1 અને 3

(D) 1,2 અને 3

7) ADB વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંક (ADB) એ 2021-22માં ભારતના GDP ગ્રોથ માટેનો અંદાજ અગાઉના 11% થી ઘટાડીને 10% કર્યો છે.

2. ADBએ એમ પણ કહ્યું કે વધતા ઈનપુટ ખર્ચ અગાઉના અંદાજિત 5.2%ની સરખામણીમાં 5.5%ના ઝડપી દરે કુગાવો લાવી રહ્યા છે.

3. ADB એક પ્રાદેશિક વિકાસ બેંક છે. તેની સ્થાપના 19 ડિસેમ્બર, 1966 ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1 અને 2

(B) 2 અને 3

(C) 1 અને 3

(D) 1,2 અને 3

8) ભારતના અનાજ ઉત્પાદન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કૃષિ મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, 2021 ની ખરીફ સિઝનમાં ચોખાના સુધારેલા ઉત્પાદન સાથે ભારતનું અનાજ ઉત્પાદન 150.50 મિલિયન ટન સુધી પહોંચવાની ધારણા છે.

2. ચોખા, શેરડી અને કપાસમાં રેકોર્ડ ઉત્પાદન થવાની ધારણા છે.

3. કઠોળનું ઉત્પાદન 2021-22 ખરીફ સિઝનમાં 9.45 મિલિયન ટન સુધી પહોંચવાની શક્યતા છે, જે 2020-2021માં 8.69 મિલિયન ટન હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1 અને 2

(B) 2 અને 3

(C) 1 અને 3

(D) 1,2 અને 3

9) સ્ટેબલકોઈન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 'ટિથર' 2014માં બનાવવામાં આવેલી પ્રથમ 'સ્ટેબલકોઈન' હતી.

2. ક્વિપ્ટોકોરન્સી એ નેટવર્ક આધારિત ડિજિટલ પ્રોપર્ટીનું એક સ્વરૂપ છે, જે મોટી સંખ્યામાં કમ્પ્યુટર્સ મારફતે વહેંચવામાં આવે છે.

3. ક્વિપ્ટો-કોલેટરલ સ્ટેબલકોઈન-સ તેમના જૂથો કરતા વધુ વિકેન્દ્રિત છે અને ક્વિપ્ટોકોરન્સી દ્વારા ટેકો આપવામાં આવે છે.

4. સ્ટેબલકોઈનની રેન્જ સમાન નથી પરંતુ તેમ છતાં તે વિવિધ ક્વિપ્ટો ઉપકરણોનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 અને 3

(B) 2,3 અને 4

(C) 1,2 અને 4

(D) 1,2,3 અને 4

10) વિદેશી સીધું રોકાણ (FDI) પ્રવાહ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતે પ્રથમ ચાર મહિના દરમિયાન 27.37 અબજ ડોલરનો FDI પ્રવાહ આકર્ષ્યો છે.

2. 'ઓટોમોબાઈલ ઉદ્યોગ' ટોચના ક્ષેત્ર તરીકે ઉભરી આવ્યો છે.

3. કર્ણાટક કુલ FDI ઈક્વિટી પ્રવાહમાં 45 ટકા હિસ્સો સાથે ટોચનું સ્થાન ધરાવતું રાજ્ય રહ્યું છે.

4. વિદેશી સંસ્થાને સરકારની મંજૂરી લેવી જરૂરી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1,2 અને 3

(B) 2,3 અને 4

(C) 1,2 અને 4

(D) 1,2,3 અને 4

11) IFSCA ટકાઉ નાણાં પર નિષ્ણાત સમિતિની સ્થાપના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સમિતિમાં 10 સભ્યો છે, જે ટકાઉ નાણાકીય કેન્દ્ર વિકસાવવાની રીતોની ભલામણ કરશે.

2. IFSCAનું પ્રાથમિક ધ્યેય IFSCમાં વેપારમાં સરળતાને પ્રોત્સાહન આપવાનું અને વિશ્વસ્તરીય નિયમનકારી વાતાવરણ પૂરું પાડવાનું છે.

3. IFSC GIFT-Cityને ટકાઉ નાણા માટે વૈશ્વિક કેન્દ્ર તરીકે અને વિદેશી મૂડીને ભારતમાં પ્રવેશવા માટે પ્રવેશદ્વાર તરીકે જોયું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

(A) 1 અને 2

(B) 2 અને 3

(C) 1 અને 3

(D) 1,2, અને 3

12) યાક ઉછેર માટેની ધિરાણ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. યાક ઉછેર માટેની આ ધિરાણ યોજના ભરવાડોને તેમની આજીવિકા મજબૂત કરવા માટે લોન મેળવવામાં મદદ કરશે.
2. યાક હિમાલયના પ્રદેશમાં સૌથી મૂલ્યવાન પ્રાણીઓમાંનું એક છે.
3. NRCY ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદ હેઠળ કામ કરે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

13) ઈન્ડિયન ઓવરસીઝ બેંક (IOB) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. IOB નાણા મંત્રાલયની માલિકીની એક અગ્રણી ભારતીય રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક છે.
2. RBI એ નાણાકીય અને ક્રેડિટ રૂપરેખામાં સુધારો કર્યા બાદ પ્રોમ્પ્ટ કરેક્ટિવ એક્શન (PCA) માળખામાંથી બહાર કાઢી છે.
3. તેની 3400 સ્થાનિક શાખાઓ છે. તેની સ્થાપના ફેબ્રુઆરી 1937માં કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

14) કવિતા મહોત્સવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સાહિત્ય અકાદમી 2 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ અખિલ ભારતીય કવિતા મહોત્સવનું આયોજન કરવા જઈ રહ્યાં છે.
2. ભારતમાં નેશનલ એકેડેમી ઓફ લેટર્સની સ્થાપનાનો વિચાર કોલોનિયલ બ્રિટિશ સરકારે કર્યો હતો.
3. તેની સ્થાપના 12 માર્ચ, 1954 ના રોજ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

15) ECGC વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે ECGCમાં મૂડી લાદવા અને પ્રારંભિક જાહેર ઓફર (IPO) દ્વારા શેરબજારમાં લિસ્ટિંગ કરવાની મંજૂરી આપી છે.
2. મંત્રીમંડળે નેશનલ એક્સપોર્ટ ઈન્શ્યોરન્સ એકાઉન્ટ (NEIA) આ યોજના ચાલુ રાખવા અને પાંચ વર્ષમાં રૂ. 1,650 કરોડની ગ્રાન્ટ-ઈન-એઈડને પણ મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
3. 1962-64ના સમયગાળા દરમિયાન, વીમા કવર રજૂ કર્યાના 1 વર્ષ બાદ બેંકોને એક્સપોર્ટ ક્રેડિટ એન્ડ ગેરંટી કોર્પોરેશન લિમિટેડ તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું.
4. નેશનલ એક્સપોર્ટ ઈન્શ્યોરન્સ એકાઉન્ટ (NEIA), ECGC દ્વારા મધ્યમ અને લાંબા ગાળા (MLT)/પ્રોજેક્ટ (આંશિક/પૂર્ણ) સહાય પૂરી પાડીને નિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

16) GST દરોને તર્કસંગત બનાવવા માટે GOM વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કર્ણાટકના મુખ્યમંત્રી બિસ્વરાજ એસ. બોમ્માઈના નેતૃત્વ હેઠળના મંત્રીઓના જૂથ (GOM) ને ટેક્સના દરોને તર્કસંગત બનાવવાની દરખાસ્ત કરવા અને બે મહિનાની અંદર વિવિધ ટેક્સ સ્લેબના વિલીનીકરણ પર વિચાર કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે.
2. હાલમાં, GST શાસનમાં પાંચ વ્યાપક ટેક્સ સ્લેબ છે, શૂન્ય, 5%, 12%, 18% અને 28%.
3. નાણાં મંત્રાલય દ્વારા 24 સપ્ટેમ્બરના રોજ સાત સભ્યોના જૂથની રચના કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

17) SHGs માટે સીડ કેપિટલ મોડ્યુલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગ મંત્રાલયે 'સેલ્ફ હેલ્પ ગ્રુપ્સ' (SHGs)ને સહાય કરવા માટે પ્રધાનમંત્રી માઈકો ફૂડ ઈન્સ્ટ્રી અપગ્રેડેશન સ્કીમ (PMFME) હેઠળ 'સીડ કેપિટલ મોડ્યુલ' શરૂ કર્યું.
2. સીડ કેપિટલ પોર્ટલનો ઉપયોગ સેલ્ફ હેલ્પ ગ્રુપ્સ દ્વારા 'સીડ કેપિટલ' સહાય મેળવવા માટે કરી શકાય છે.
3. SHGsને નાના ઉપકરણો અને કાર્યકારી મૂડીમાંથી ખરીદી માટે સીડ કેપિટલનો લાભ લેવા માટે પ્રધાનમંત્રી માઈકો ફૂડ ઉદ્યોગ અપગ્રેડેશન યોજના વિશે જાણ કરવામાં આવશે.
4. કૌશલ્ય વિકાસ દ્વારા ટકાઉ આજીવિકાની તકો વધારીને શહેરી ગરીબોને ઉત્થાન કરવાના ઉદ્દેશ સાથે 2014માં શરૂ કરવામાં આવેલી આ એક કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

18) Weaver Services and Design Resource Center વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય વાણિજ્ય, ઉદ્યોગ અને કાપડ મંત્રી પિયુષ ગોયલે હિમાચલ પ્રદેશના કુલ્લુ જિલ્લામાં 'વીવર્સ સર્વિસ એન્ડ ડિઝાઈન રિસોર્સ સેન્ટર'ની સ્થાપના કરવાની જાહેરાત કરી હતી.
2. કેન્દ્ર રાજ્યના આકર્ષક હસ્તકલા ઉત્પાદનોને પ્રોત્સાહન આપવામાં મદદ કરશે અને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં આ ઉત્પાદનોની નિકાસ માટે વધુ સાઈટ પ્લેટફોર્મ પ્રદાન કરશે.
3. હિમાચલ પ્રદેશના સુવર્ણ જયંતી વર્ષની ઉજવણી માટે 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ 'સેવા ઓર સમર્પણ અભિયાન'ના ભાગરૂપે આ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

19) ICRAના FY22 GDP વૃદ્ધિ અંદાજ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રેટિંગ એજન્સી ICRAએ નાણાકીય વર્ષ 2022 માટે ભારત માટે તેના વાસ્તવિક GDP વૃદ્ધિના અનુમાનમાં સુધારો કર્યો છે. તેનો GDP અંદાજ 8.5 ટકાથી બદલીને 9 ટકા કરવામાં આવ્યો છે.
2. નાણાકીય વર્ષ 22ના બીજા અને ત્રીજા ત્રિમાસિક ગાળામાં કૃષિ, વનીકરણ અને માછીમારીમાં GVA વૃદ્ધિની આગાહીને સુધારીને 3 ટકા (2 ટકાથી) કરવામાં આવી છે.
3. ICRAના જણાવ્યા અનુસાર મજબૂત ખરીફ પાક કૃષિ ક્ષેત્રના વપરાશની માંગને ટકાવી રાખશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

20) વિદેશી વેપાર નીતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વાણિજ્ય મંત્રી પિયુષ ગોયલના જણાવ્યા મુજબ, ભારતની વિદેશ વેપાર નીતિ (FTP) 6 મહિના માટે 31 માર્ચ, 2022 સુધી લંબાવવામાં આવશે.
2. વિદેશી વેપાર નીતિ તેના છેલ્લા એક્સટેન્શન પહેલા જ લંબાવવામાં આવી હતી જે 30 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ સમાપ્ત થાય છે.
3. કેન્દ્ર સરકારે 31 માર્ચ, 2020 ના રોજ વિદેશ વેપાર નીતિ 2015-20 ને એક વર્ષ માટે (31 માર્ચ, 2021 સુધી) લંબાવી હતી. બાદમાં તેને 30 સપ્ટેમ્બર, 2021 સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

21) ભારતની વીજળીની માંગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રેટિંગ એજન્સી ICRA અનુસાર, નાણાકીય વર્ષ 2022માં ભારતની વીજ માંગ 8-8.5% વધવાની ધારણા છે.
2. આ અહેવાલ મુજબ, વર્ષ-દર-વર્ષ ધોરણે અખિલ ભારતીય વીજળીની માંગ 12.7% વધીને 707 અબજ યુનિટ (BU) એપ્રિલ 2021 થી સપ્ટેમ્બર 2021 દરમિયાન વધી છે.
3. સામાન્ય ચોમાસાને કારણે જુલાઈ 2021 અને ઓગસ્ટ 2021ના સમયગાળામાં કૃષિ સેગમેન્ટની માંગ વધારે હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

22) આધાર-સક્ષમ ચુકવણીમાં ખામીઓ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. AEPS એ બેંકની આગેવાની હેઠળનું મોડેલ છે.
2. છેતરપિંડીના પીડિતોને AEPS વધુ સારી ફરિયાદ નિવારણ સુવિધાઓ પૂરી પાડવી જોઈએ.
3. કેટલીક વાર BC લોકોની નાણાકીય નિરક્ષરતાનો લાભ લઈને ગ્રાહકને ઓછા પૈસા પૂરા પાડે છે અને ખાતામાં વધુ પૈસા ઉપાડ નોંધે છે.
4. તેનું સંચાલન નેશનલ પેમેન્ટ કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા (NPCI) દ્વારા કરવામાં આવે છે, જે ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) અને એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયન બેન્ક્સ (IBA) ની સંયુક્ત પહેલ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

23) NARCLને લાયસન્સ મળવા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) એ 6000 કરોડના નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની લિમિટેડ (NARCL) ને લાયસન્સ આપ્યું છે.
2. આ પગલું 'બેંક'ને કામગીરી શરૂ કરવામાં મદદ કરશે.
3. કંપનીના રજિસ્ટ્રાર સાથે નોંધણી બાદ જુલાઈ 2021માં મુંબઈ ખાતે NARCLનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

24) ભારતમાં કોલસાની અછત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ચોમાસાના વરસાદથી કોલસાની ખાણો છલકાઈ ગઈ છે, જેનાથી હાઈડ્રો પાવર જનરેશન (Hydro-Power Generation)ને વેગ મળે તેવી શક્યતા છે.
2. વૈશ્વિક ક્રિમતોમાં વધારો થયો હોવા છતાં કુદરતી ગેસ મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી શકે છે.
3. ભારતના કોલસા ઉત્પાદક વિસ્તારોમાં ઝારખંડના રાણીગંજ, ઝારિયા, ધનબાદ અને બોકારોનો સમાવેશ થાય છે.
4. જો ઉદ્યોગોને વીજળીની અછતનો સામનો કરવો પડે તો તે ભારતના આર્થિક ક્ષેત્રની પુનઃસ્થાપનામાં વિલંબ કરી શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

25) સાર્વભૌમ ક્રેડિટ રેટિંગ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. મૂડીઝ Baa3 અથવા ઉચ્ચ રેટિંગને રોકાણ ગ્રેડ માને છે અને રેટિંગ્સ Ba1 અને નીચે 'જંક' ગ્રેડ માનવામાં આવે છે.
2. SCR એ દેશ અથવા સાર્વભૌમ સંસ્થાની વિશ્વસનીયતાનું સ્વતંત્ર મૂલ્યાંકન છે.
3. સામાન્ય રીતે, ક્રેડિટ રેટિંગ એ ચોક્કસ લોન અથવા નાણાકીય જવાબદારીના સંદર્ભમાં ઉધાર લેનારની ક્રેડિટનું માત્રાત્મક મૂલ્યાંકન છે.
4. વૈશ્વિક રેટિંગ ટર્નઓવરના લગભગ 95 ટકા પર નિયંત્રણ ધરાવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

26) ભારત માટે વિશ્વ બેંકનો GDP અંદાજ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 'GDP વૃદ્ધિ દર' જેવા આર્થિક ડેટાની ગણતરી વર્ષ દર વર્ષે કરવામાં આવે છે.
2. અંદાજિત વૃદ્ધિ (8.3%) ઉત્પાદનને વેગ આપવા માટે ઘરેલું માંગ અને ઉત્પાદન પ્રોત્સાહનો (PIL)ને વેગ આપવા માટે જાહેર રોકાણમાં વધારો જેવી યોજનાઓ દ્વારા ટેકો આપવામાં આવે છે.
3. ભારતમાં વિવિધ ક્ષેત્રોમાં આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિ અસમાન રહી છે.
4. સામાજિક સુરક્ષા જાળવવી અને હરિયાળી નીતિઓ અપનાવવી, કારણ કે હવે પછીનો ફટકો પર્યાવરણનો હોઈ શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

27) એર ઈન્ડિયા વિનિવેશ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સામાન્ય વિનિવેશથી વિપરીત, વ્યૂહાત્મક વેચાણનો અર્થ એક પ્રકારનું ખાનગીકરણ છે.
2. આ અન્ય કઠોર નિર્ણયો લેવામાં મદદ કરશે જેના માટે સરકાર તૈયાર છે.
3. આંતરરાષ્ટ્રીય આર્મ-એર ઈન્ડિયા એક્સપ્રેસમાં 100 ટકા અને ગ્રાઉન્ડ હેન્ડલિંગ જોઈન્ટ વેન્યર - AI SATSમાં 50 ટકા હિસ્સો હશે.
4. તે કદાચ ઘરેલું સ્તરે બીજા ઓછા ખર્ચવાળા કેરિયરનો વિકલ્પ પ્રદાન કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

28) RBIનો નાણાકીય નીતિ અહેવાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રિવર્સ રેપો રેટ એ દર છે જેના પર RBI દેશની અંદર વ્યાપારી બેંકો પાસેથી પૈસા ઉધાર લે છે.
2. 'વેરીએબલ રેટ રિવર્સ રેપો' ની હરાજીનું કદ ડિસેમ્બર 2021ની શરૂઆત સુધીમાં વધારીને 6 ટ્રિલિયન રૂપિયા કરી દેવામાં આવ્યું છે.
3. RBIએ કન્ઝ્યુમર પ્રાઈસ ઈન્ડેક્સ (CPI) કુગાવાના અંદાજને ઓગસ્ટ 2021માં 5.7 ટકાથી સુધારીને 5.3 ટકા કર્યો હતો.
4. MPC, 4 ટકાના કુગાવાના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવા માટે જરૂરી નીતિ વ્યાજનો દર (રેપો રેટ) નક્કી કરે છે, જે બંને પક્ષે 2 ટકા ગુણ ધરાવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

29) કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને 40,000 કરોડ રૂપિયાની રકમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. GST વળતરની તંગીને પહોંચી વળવા માટે આ રકમ બેક-ટુ-બેક લોન સુવિધા હેઠળ બહાર પાડવામાં આવી હતી.
2. આ રિલીઝ પહેલા મંત્રાલયે જુલાઈ 2021માં રાજ્યોને 75,000 કરોડ રૂપિયા આપ્યા હતા.
3. GST કાઉન્સિલની 43મી બેઠકમાં લેવાયેલા નિર્ણય મુજબ આ રકમ જાહેર કરવામાં આવી રહી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

30) Shifting Gears: Digitization and Services-Led Development વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નાણાકીય વર્ષ 2020-21ના પ્રથમ ક્વાર્ટરમાં દેશવ્યાપી કોરોનાવાયરસ લોકડાઉનને કારણે ભારતનો GDP 24.4% ઘટ્યો છે.
2. આગામી નાણાકીય વર્ષમાં ભારતની આર્થિક સંભાવનાઓ કોવિડ-19 સામે રસીકરણની ગતિ અને કૃષિ અને શ્રમ સુધારાઓના સફળ અમલીકરણ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.
3. વર્લ્ડ બેંકના રિપોર્ટ "Shifting Gears: Digitization and Services-Led Development" મુજબ, 2021-2022ના નાણાકીય વર્ષમાં ભારતીય અર્થતંત્ર 8.3% ની વૃદ્ધિની અપેક્ષા છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

31) માર્કેટ આધારિત ઇકોનોમિક રેમિટન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં, ઉર્જા મંત્રાલયે ગ્રાહકોની વીજ ખરીદીના ખર્ચમાં 5 ટકાનો ઘટાડો કરવા માટે માર્કેટ બેઝ્ડ ઇકોનોમિક રેમિટન્સ (Market Based Economic Despatch -MBED) ફેઝ-1ના અમલીકરણ માટે એક માળખું બહાર પાડ્યું હતું.
2. વીજળી બજારના સંચાલનમાં સુધારો કરવા અને 'એક રાષ્ટ્ર, એક ગ્રીડ, એક આવૃત્તિ, એક કિંમત' માળખા તરફ આગળ વધવામાં આ એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.
3. આ અમલીકરણ 1 એપ્રિલ, 2022થી શરૂ થવાની યોજના છે.
4. દેશમાં 33 SLDC, પાંચ RLDC (નેશનલ ગ્રીડ ની રચના કરનાર પાંચ પ્રાદેશિક ગ્રીડ માટે) અને એક NLDC છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

32) શિક્ષણમાં ડિજિટલ વિભાજન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- ભારતીય બંધારણના 'ભાગ-4' ['રાજ્ય નીતિના નિર્દેશ સિદ્ધાંત 'હેઠળ કલમ 45 અને કલમ 39-(f)] રાજ્ય ભંડોળ વાળા શિક્ષણ તેમજ સમાન અને સુલભ શિક્ષણની જોગવાઈ કરે છે.
- ઓછી સુવિધા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ જેમને ઈ-લર્નિંગની સુવિધા નથી.
- શહેરી-ગ્રામીણ વિભાજન એ ભારતમાં 'ડિજિટલ વિભાજન'નું સૌથી મોટું ઉદાહરણ છે.
- કેટલાક કિસ્સાઓમાં, શિક્ષકો પણ ઓનલાઈન શિક્ષણ તકનીકથી પરિચિત નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

33) ભારતમાં કોલસાની અછત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- Central Electricity Authority of Indiaના ડેટા અનુસાર, ભારત થર્મલ પ્લાન્ટ્સમાં કોલસાના ભંડારની અભૂતપૂર્વ અછતનો સામનો કરી રહ્યું છે, જેના કારણે વીજ સંકટ આવી શકે છે.
- 5 ઓક્ટોબર સુધી, વીજ ઉત્પાદન માટે કોલસાનો ઉપયોગ કરતા કુલ 135 થર્મલ પ્લાન્ટ્સમાંથી 106, અથવા લગભગ 80%, કયાં તો જટિલ અથવા સુપરક્રિટિકલ તબક્કામાં હતા.
- કોલસા આધારિત થર્મલ પાવર પ્લાન્ટ્સએ માંગમાં વધારાનું ઉંચું પ્રમાણ પૂરું પાડ્યું છે. થર્મલ પાવરનો હિસ્સો 2019 માં 61.9% થી વધીને 66.4% થયો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

34) વૈશ્વિક લઘુત્તમ કર સોદા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- ઓફસેટ જેવા જૂથોએ આ સોદાની ટીકા કરી છે કે તે ટેક્સ હેવન્સને સમાપ્ત કરશે નહીં.
- OECDએ અનુમાન લગાવ્યું હતું કે લઘુત્તમ કર મારફતે વાર્ષિક વધારાની વૈશ્વિક કર આવકમાં 150 અબજ ડોલરનો નફો થશે.
- આ સમજૂતીમાં હસ્તાક્ષર કરનારાઓને 2022 સુધીમાં કાયદો ઘડવાની અપીલ કરવામાં આવી છે જેથી આ સમજૂતી 2023થી અમલમાં આવી શકે.
- OECD એ આર્થિક પ્રગતિ અને વિશ્વ વેપારને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સ્થાપિત આંતરસરકારી આર્થિક સંગઠન છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

35) નાણા મંત્રાલયની માસિક આર્થિક સમીક્ષા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- નાણાં મંત્રાલયે તાજેતરમાં 'સપ્ટેમ્બર 2021 માટે માસિક આર્થિક સમીક્ષા' જારી કરી છે.
- આ અહેવાલ મુજબ, ભારતીય અર્થતંત્ર કોવિડ-19 રોગચાળાની અસરોમાંથી ઝડપથી પુનઃપ્રાપ્તિના માર્ગ પર છે.
- આર્થિક સર્વેક્ષણના અહેવાલ મુજબ, કૃષિમાં સતત અને મજબૂત વૃદ્ધિ, ઉત્પાદન અને ઉદ્યોગમાં સુધારો, સેવા પ્રવૃત્તિ ફરી શરૂ કરવી અને આવક દર્શાવે છે કે ભારતીય અર્થતંત્ર સારી પ્રગતિ કરી રહ્યું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

36) પાવર ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- કેન્દ્ર સરકારે પાવર ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (PFC) ને 'મહારત્ન'નો દરજ્જો આપ્યો છે. PFC ભારતની 11મી સરકારી માલિકીની સંસ્થા બની છે જે મહારત્ન શ્રેણીમાં પ્રવેશ કરે છે.
- PFC હવે ONGC, સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (સેલ), ભેલ અને ઈન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન જેવી અન્ય કંપનીઓની હરોળમાં જોડાય છે.
- PFC કેન્દ્રીય વીજ મંત્રાલયના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ કામ કરે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

37) HDFC બેંક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- HDFC બેંક, માસ્ટરકાર્ડ અને USAID એ નાના ઉદ્યોગોને ધિરાણ આપવાના ઉદ્દેશ્યથી ધિરાણ સુવિધાઓમાં \$100 મિલિયન પ્રતિબદ્ધ કર્યા છે.
- આ લોન સુવિધા ડિજિટાઇઝેશન દ્વારા પુનઃપ્રાપ્તિને પણ સક્ષમ કરશે.
- USAID યુએસ સરકાર હેઠળ કાર્યરત એક સ્વતંત્ર એજન્સી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

38) કાર્ડ ટોકનાઈઝેશન માટે NTS પ્લેટફોર્મ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

- નેશનલ પેમેન્ટ્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા (NPCI)એ 20 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ NPCI ટોકેનાઈઝેશન સિસ્ટમ (NTS) શરૂ કરવાની જાહેરાત કરી હતી,
- NTSની શરૂઆત સાથે, હસ્તગત કરતી બેંકો, વેપારીઓ, એગ્રીગેટર્સ અને અન્ય લોકો NPCI દ્વારા પોતાને પ્રમાણિત કરાવી શકે છે. આ બદલામાં તેમને ટોકન રિકવેસ્ટરની ભૂમિકા ભજવવામાં મદદ કરશે.
- NTS ગ્રાહકોની સલામતીને વધુ વધારવા તેમજ ગ્રાહકોને સીમલેસ શોપિંગનો અનુભવ પૂરો પાડવા માટે રૂપે કાર્ડના ટોકેનાઈઝેશનને ટેકો આપશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

39) FPO ને પ્રોત્સાહન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નેશનલ બેન્ક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ (NABARD) એ લગભગ 10,000 ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનો (FPO) ને ધિરાણ ગેરંટી આપવા માટે 1000 કરોડ રૂપિયાનું ફંડ સમર્પિત કર્યું છે.
2. આ સમર્પિત ભંડોળ NABS પ્રોટેક્શન ટ્રસ્ટી પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (NTPL) ના ટ્રસ્ટીશીપ હેઠળ "કેડિટ ગેરંટી ફંડ ટ્રસ્ટ ફોર FPO" (CGFTFPO) હેઠળ મૂકવામાં આવશે.
3. CGFTFPO ટ્રસ્ટ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના NABS પ્રોટેક્શન અને નાબાર્ડના અધિકારીઓ દ્વારા હસ્તાક્ષરિત છે અને મુંબઈમાં નોંધાયેલ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) 1,2 (B) 2,3 (C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

40) કૂડઓઇલના ઊંચા ભાવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત મુખ્યત્વે OPEC દેશોમાંથી કૂડ ઓઇલની આયાત કરે છે, તેથી બ્રેન્ટ ભારતમાં તેલના ભાવ માટે બેન્ચમાર્ક છે.
2. સામાન્ય રીતે ઓર્ગનાઇઝેશન ઓફ પેટ્રોલિયમ એક્સપોર્ટિંગકન્ટ્રીઝ (ઓપેક) કાર્ટેલ તરીકે કામ કરતું હતું અને અનુકૂળ બેન્ડમાં કિંમતો નક્કી કરતી હતી.
3. અમેરિકન પેટ્રોલિયમ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ (API) કૂડ ઓઇલ અથવા રિફાઇન્ડ પ્રોડક્ટ્સની ઘનતાનું સૂચક છે.
4. કૂડ ઓઇલના વધતા ભાવને કારણે છેલ્લા કેટલાક મહિનાઓથી કુગાવાનું દબાણ વધુ વપ્રયું હતું. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) 1,2,3 (B) 2,3,4 (C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

41) IMFની ભૂમિકાની સમીક્ષા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેટલાક દેશો PPP ને પ્રતિબિંબિત કરવા માટે તેમના GDP ડેટાને સમાયોજિત કરે છે.
2. ભારત પાસે હાલમાં SDR ક્વોટાના 2.75 ટકા અને IMFમાં 2.63 ટકા મત છે.
3. બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી, વૈશ્વિક કટોકટીનો સામનો કરી રહેલા દેશોના પુનર્નિર્માણમાં મદદ કરવા માટે IMFની સ્થાપના વિશ્વ બેંક સાથે કરવામાં આવી હતી.
4. IMFના બોર્ડ ઓફ ગવર્નર્સ નિયમિત અંતરાલ (પાંચ વર્ષથી વધુ નહીં) પર ક્વોટાની સામાન્ય સમીક્ષા કરે છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) 1,2,3 (B) 2,3,4 (C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

42) સાત નવા સંરક્ષણ જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો (DPSUs) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 'આત્મનિર્ભર ભારત' (Self-Reliant India) હેઠળ ભારતનું લક્ષ્ય આત્મનિર્ભરતાની સ્થિતિ પ્રદાન કરીને દેશને એક મોટી લશ્કરી શક્તિ બનાવવાનો છે.
2. ઓટોમેટિક રૂટ હેઠળ સંરક્ષણ નિર્માણમાં પ્રત્યક્ષ વિદેશી રોકાણ (FDI)ની મર્યાદા 49 ટકાથી વધારીને 74 ટકા કરવામાં આવી છે.
3. OFB ઉત્પાદનોની ઊંચી કિંમત, અસંગત ગુણવત્તા અને પુરવઠામાં વિલંબ અંગે સશસ્ત્ર દળો દ્વારા ચિંતા વ્યક્ત કરવામાં આવી છે.
4. નવું માળખું OFBની હાલની સિસ્ટમમાં આ વિવિધ ખામીઓને દૂર કરવામાં મદદ કરશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) 1,2,3 (B) 2,3,4 (C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

43) ચાની નિકાસમાં ઘટાડા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આંતરરાષ્ટ્રીય ચા દિવસ દર વર્ષે 21 મેના રોજ ઉજવવામાં આવે છે.
2. ચાનું સૌથી મોટું ઉત્પાદક ચીન છે.
3. ચાની ખેતી માટે સૌથી વધુ યોગ્ય છિદ્રાળુ એસિડિક જમીન (કેલ્શિયમ વિના) છે જેમાં પાણી સરળતાથી પ્રવેશી શકે છે.
4. ભારત વિશ્વમાં ચાનું બીજું સૌથી મોટું ઉત્પાદક છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) 1,2,3 (B) 2,3,4 (C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

44) AIFIs માટે લઘુત્તમ મૂડી પ્રસ્તાવ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ ચાર અખિલ ભારતીય નાણાકીય સંસ્થાઓ (All India Financial Institutions – AIFI) માટે લઘુત્તમ મૂડીકરણ 11.5% કરવાની દરખાસ્ત કરી છે.
2. તણાવના સમયગાળામાં AIFIsની સ્થિતિસ્થાપકતા વધારવા માટે બેસલ III ફેમવર્ક અનુસાર આ લઘુત્તમ મૂડીની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.
3. નાણાકીય વર્ષ 2022થી નેશનલ હાઉસિંગ બેંક, એક્ઝિટમ બેંક, સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ડેવલપમેન્ટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ પર કડક મૂડીના ધોરણો લાગુ થશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે? (A) 1,2 (B) 2,3 (C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

45) ગિફ્ટ સિટીમાં વીમા વ્યવસાયો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. IFSCA એ GIFT Cityમાં વિવિધ આંતરરાષ્ટ્રીય અને ભારતીય વીમા વ્યવસાયોની રચનાને સરળ બનાવવા માટે નવી ઉદાર નિયમનકારી શાસનની જાહેરાત કરી હતી.
2. આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્ર (IFSC) વીમા કચેરી અને IFSC વીમા વચેટિયા કચેરીની સ્થાપના માટેના નિયમો ઓક્ટોબર, 2021 પહેલા IFSCA દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવ્યા હતા.
3. બિન-વીમા કંપનીઓ IFSCમાં જાહેર કંપનીઓને પણ સામેલ કરી શકે છે અને વીમા અથવા પુનઃવીમા વ્યવસાય કરી શકે છે.
4. વીમો એ નાણાકીય નુકસાનથી રક્ષણનું સાધન છે. તે જોખમ વ્યવસ્થાપનનું એક સ્વરૂપ છે, જેનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે આકસ્મિક અથવા અનિશ્ચિત નુકસાનના જોખમને રોકવા માટે થાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

46) NBFC IPO ફંડિંગ મર્યાદા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતીય રિઝર્વ બેંક (RBI) એ 22 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્સ કંપનીઓ (Non-Banking Finance Companies-NBFC)ના સ્કેલ-આધારિત નિયમનની જાહેરાત કરી.
2. RBIના નિયમનમાં ઉદાર લેનાર દીઠ IPO ભંડોળની ટોચમર્યાદા અને લઘુત્તમ નેટ માલિકીના ભંડોળમાં ફેરફાર, મૂડીની જરૂરિયાતો અને નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ્સના વર્ગીકરણનો સમાવેશ થાય છે.
3. નવા ફેમવર્ક હેઠળ, RBIએ પ્રારંભિક પબ્લિક આફરિંગ (Initial Public Offering (IPO))ના સબસ્ક્રિપ્શન માટે ધિરાણ લેનારા દીઠ રૂ. 1 કરોડની મર્યાદા નક્કી કરી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

47) છટ્ટી વાર્ષિક બેઠક: AIIB વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. AIIBના સભ્ય દેશોની સંખ્યા હવે વધીને 102 થઈ ગઈ છે.
2. તેની સ્થાપના AIIB આર્ટિકલ્સ ઓફ એગ્રીમેન્ટ (25 ડિસેમ્બર, 2015થી લાગુ) નામની બહુપક્ષીય સમજૂતી દ્વારા કરવામાં આવી છે.
3. તુર્કી 1.95 અબજ ડોલર સાથે દેવાની પ્રાપ્તિમાં બીજા ક્રમે છે.
4. તે આગામી વર્ષોમાં ભારતમાં સામાજિક અને આબોહવા-સ્થિતિસ્થાપક બંને માળખાગત સુવિધાઓ માટે નાણાં પૂરા પાડશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

48) કૃષિ ઉડાન 2.0 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં કેન્દ્રીય નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રીએ હવાઈ માર્ગે કૃષિ પેદાશોની હેરફેરને સરળ બનાવવા માટે કૃષિ ઉડાન 2.0 (Krishi UDAN 2.0)નો શુભારંભ કર્યો હતો.
2. તેનો ઉદ્દેશ કૃષિ પેદાશો અને હવાઈ પરિવહનના વધુ સારા સંકલન અને અનુકૂલન દ્વારા ઉત્પાદનોના યોગ્ય ભાવમાં ફાળો આપવાનો અને વિવિધ અને ગતિશીલ સંજોગોમાં કૃષિ-ભાવ શૃંખલામાં સ્થિરતા અને લવચીકતા લાવવાનો છે.
3. અગાઉ ઉડાન દિવસ (21 ઓક્ટોબર) પહેલાં નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલયે ઉદાણ યોજના હેઠળ પૂર્વોત્તર ભારતની હવાઈ કનેક્ટિવિટી વધારીને છ નવા માર્ગોને મંજૂરી આપી હતી.
4. કૃષિ ઉત્પાદનોના પરિવહનમાં ખેડૂતોને સહાય કરવાના હેતુથી કૃષિ ઉત્પાદન યોજના ઓગસ્ટ 2020માં આંતરરાષ્ટ્રીય અને રાષ્ટ્રીય માર્ગો પર શરૂ કરવામાં આવી હતી, ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

49) ઈન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ્સ બેંક અને HDFC હોમ લોન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ઈન્ડિયા પોસ્ટ પેમેન્ટ્સ બેંક (IPPB) અને HDFC બેંકે પેમેન્ટ બેંકના લગભગ 4.7 કરોડ ગ્રાહકોને હોમ લોન આપવા માટે એક સમજૂતી પત્ર (MoU) પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
2. IPPB, જે તેની 650 શાખાઓના રાષ્ટ્રવ્યાપી નેટવર્ક અને 1,36,000 બેંકિંગ એક્સેસ પોઈન્ટ અથવા પોસ્ટ ઓફિસનો લાભ લે છે, તેનો હેતુ ભારતમાં તેના ગ્રાહકોને HDFC હોમ લોન પ્રોડક્ટ્સ ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે.
3. IPPB પોસ્ટમેન અને ગ્રામીણ ડાક સેવકો જેવા લગભગ 1,90,000 બેંકિંગ સેવા પ્રદાતાઓ દ્વારા હાઉસિંગ લોન ઓફર કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

50) Project Readiness Financing – PRF લોન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આઈઝોલ એ મિઝોરમના વહીવટી અને સેવા ઉદ્યોગનું કેન્દ્ર છે.
2. આ યોજના શહેરી પરિવહન વિકાસ વ્યૂહરચના દર્શાવે છે. તે શહેરી વિકાસ આયોજન પહેલને સુમેળ કરવામાં પણ મદદ કરે છે.
3. આ લોન કરાર મિઝોરમના રાજધાની આઈઝોલમાં શહેરી ગતિશીલતામાં સુધારો કરવા પ્રોજેક્ટની તૈયારી અને ડિઝાઇન પ્રવૃત્તિઓને સમર્થન આપશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 51) રસીની લોન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ એપ્લિકેશન બહુપક્ષીય નાણાકીય સંસ્થાઓ (ADB અને AIB)ના ભારતના સભ્યપદનો લાભ લેવા માટે કરવામાં આવી છે.
  2. ભારત સરકાર રસી પ્રોજેક્ટ માટે લગભગ \$58 મિલિયનનું રોકાણ કરશે.
  3. ભારતના 19 રાજ્યોમાં ઓછામાં ઓછા 317 મિલિયન લોકોને રસી આપવા માટે 667 મિલિયન COVID-19 રસી ખરીદવા માટે કરવામાં આવશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 52) વડાપ્રધાનની આર્થિક સલાહકાર પરિષદ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. સપ્ટેમ્બર 2021માં તેની મુદત પૂરી થયા બાદ નવા EACની રચના કરવામાં આવી હતી.
  2. બિબેક દેબરોય આ કાઉન્સિલના અધ્યક્ષ તરીકે ચાલુ રહેશે.
  3. EAC-PM એક સ્વતંત્ર સંસ્થા છે, જે સરકારને આર્થિક અને નીતિ વિષયક બાબતો પર સલાહ આપે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 53) એસેટ પુનઃનિર્માણ કંપનીઓ પર RBI સમિતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. પ્રોવિઝનિંગ બુકિંગનો અર્થ એ છે કે બેંક લોન પરના નુકસાને અકાળે માન્યતા આપે છે.
  2. ARCને આ હેતુ માટે ઈન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડ (IBC) ફેમવર્કનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.
  3. NPA એ લોન અથવા એડવાન્સ છે જેના માટે મુદ્દલ અથવા વ્યાજની ચુકવણી 90 દિવસની અવધિ માટે મુદત વીતી હોય છે.
  4. કુલ લોનનો અર્થ કુલ મૂળધન અને વ્યાજ છે જે ઉધાર લેનાર દ્વારા લોન સેટલમેન્ટ કરારના અમલ સમયે લેણદારોને બાકી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 54) સુધારેલ PCA ફેમવર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. લોન રેશિયો: આ રેશિયો કંપનીમાં વપરાતા કુલ લિવરેજનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
  2. CAR એ બેંકની ઉપલબ્ધ મૂડીનું માપ છે, જે બેંકના જોખમ-વજનવાળા ક્રેડિટ એક્સપોઝરની ટકાવારી તરીકે વ્યક્ત કરવામાં આવે છે.
  3. કોઈપણ જોખમ મર્યાદાના ઉલ્લંઘનના પરિણામે PCA લાગુ કરી શકાય છે. તણાવગ્રસ્ત બેંકોને લોન/રોકાણ પોર્ટફોલિયોને વિસ્તૃત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.
  4. જ્યારે લોન લેનાર 90 દિવસ સુધી વ્યાજ અથવા મૂળ રકમ ચુકવવામાં નિષ્ફળ જાય છે, ત્યારે તેને આપવામાં આવતી લોનને નોન-પર્ફોર્મિંગ એસેટ માનવામાં આવે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 55) ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને ફ્લિપકાર્ટ વચ્ચેના MoU સ્થાનિક વ્યવસાયો અને સ્વ-સહાય જૂથો (SHGs) ને ઈ-કોમર્સના દાયરામાં લાવીને સશક્તિકરણ કરવામાં મદદ કરશે.
  2. NRLM એ ગરીબી નાબૂદીનો પ્રોજેક્ટ છે, જેનો અમલ ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે.
  3. ભારતમાં 950,000થી વધુ કારીગરો, વણકરો અને કારીગરોની આજીવિકાને ટેકો આપે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 56) RBIનું સુધારેલું PCA ફેમવર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. PCA ફેમવર્ક સમયસર સુપરવાઈઝરી હસ્તક્ષેપને સક્ષમ કરવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યું છે.
  2. RBIએ કુલ મૂડી પર્યાપ્તતા ગુણોત્તરમાં ઘટાડાનું સ્તર પણ સુધાર્યું છે.
  3. PCA ફેમવર્ક માત્ર કોમર્શિયલ બેંકોને જ લાગુ પડે છે. સહકારી બેંકો અને નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્શિયલ કંપનીઓ (NBFCs) આ હેઠળ આવરી લેવામાં આવતી નથી.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 57) ઓડિશાની ઇલેક્ટ્રિક વાહનો માટે સંપૂર્ણ ટેક્સ મુક્તિની જાહેરાત વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. FAME II સ્કીમ ઉપરાંત, દિલ્હી, કેરળ, ગુજરાત, આંધ્રપ્રદેશ અને મહારાષ્ટ્ર જેવા રાજ્યોએ “ઈ-વાહન નીતિ” લાગુ કરી છે.
  2. ઇલેક્ટ્રિક વાહનોને ઝડપથી અપનાવવા પ્રોત્સાહિત કરવા માટે આ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.
  3. રાજ્યના પરિવહન મંત્રાલયે ટુ વ્હીલર્સ, થ્રી વ્હીલર્સ અને ફોર વ્હીલર્સ પર સબસીડીમાં 15% વધારો કરવાની દરખાસ્ત કરી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 58) મેઘાલય અને વીશ્વ બેંક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ભારત અને વિશ્વ બેંકે મેઘાલય હેલ્થ સિસ્ટમ સ્ટ્રેન્જિંગ પ્રોજેક્ટ માટે 40 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
  2. વિશ્વ બેંક જૂથ એ ટકાઉ ઉકેલો માટે કામ કરતી પાંચ સંસ્થાઓની અનન્ય વૈશ્વિક ભાગીદારી છે જે ગરીબી ઘટાડે છે અને વિકાસશીલ દેશોમાં સહિયારી સમૃદ્ધિનું નિર્માણ કરે છે.
  3. આ મહિલાઓને સમુદાય સ્તરે આરોગ્ય સેવાઓનો વધુ સારી રીતે ઉપયોગ કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.
  4. આ પ્રોજેક્ટ ભવિષ્યમાં વિવિધ રોગચાળા, રોગચાળા અને આરોગ્ય કટોકટીના વધુ લવચીક પ્રતિસાદ માટે ચેપના નિવારણ અને નિયંત્રણમાં રોકાણ કરશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

59) ફિનટેક માટે સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ટેલિકોમ અને ઈન્ટરનેટ સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સને ટેકો આપવા માટે સરકાર રાજ્યમાં ટેલિકોમ પોલિસી પણ લોન્ચ કરશે.
2. સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સની સ્થાપના માટે સરકાર 12 કરોડ રૂપિયા ફાળવશે.
3. ક્ષાર્ટક ડિજિટલ ઈકોનોમી મિશન (KDEM) દ્વારા મેંગલુરુ ટેકનોવાઝાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

60) રોકાણકારો માટે RBI ની બે ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના 'એક રાષ્ટ્ર-એક લોકપાલ' ના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે જેમાં ગ્રાહકો તેમની ફરિયાદો નોંધવા માટે "એક પોર્ટલ, એક ઈમેલ અને એક સરનામું" નો સમાવેશ કરે છે.
2. આ સ્કીમ RBIને રેગ્યુલેટેડ એકમો સામેની ગ્રાહકોની ફરિયાદોના નિરાકરણ માટે ફરિયાદ નિવારણ પદ્ધતિને સુધારવામાં મદદ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.
3. આ બંને ગ્રાહક-કેન્દ્રિત પહેલ મૂડીબજારોની એક્સેસને વધુ સરળ અને સુરક્ષિત બનાવવા માટે રોકાણના માર્ગોને વિસ્તૃત કરવામાં મદદ કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

61) RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના હેઠળ, છૂટક રોકાણકારો (વ્યક્તિઓને) RBI સાથે 'રિટેલ ડાયરેક્ટ ગિલ્ટ એકાઉન્ટ' (Retail Direct Gilt Account) ખોલવા અને જાળવવાની સુવિધા હશે.
2. રિટેલ રોકાણકાર એ બિન-વ્યાવસાયિક રોકાણકાર છે જે સિક્યોરિટીઝ અથવા ફંડ્સ ખરીદે છે અને વેચે છે.
3. ગિલ્ટ એકાઉન્ટની તુલના બેંક ખાતા સાથે કરી શકાય છે, આ તફાવત સાથે કે ખાતામાંથી નાણાંને બદલે ટ્રેઝરી બિલ અથવા સરકારી સિક્યોરિટી ડેબિટ અથવા ક્રેડિટ કરવામાં આવે છે.
4. આ પગલાનો ઉદ્દેશ્ય સરકારી સિક્યોરિટીઝ માર્કેટમાં વૈવિધ્ય લાવવાનો છે જેમાં બેંકો, વીમા કંપનીઓ, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ જેવા સંસ્થાકીય રોકાણકારોનું પ્રભુત્વ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

62) ચાલુ ખાતાની વધતી ખાધ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. જો ફોરેક્સ ખાતાની અનામતો ઘટી રહી હોય તો આ સ્થિતિને BoP કટોકટી કહેવામાં આવે છે.
2. એકંદરે BoP ખાતામાં સરપ્લસ અથવા ખાધ હોઈ શકે છે. જો ખાધ હોય તો તે ખાતામાંથી નાણાં લઈને વિદેશી વિનિમય (Forex) પૂરો કરી શકાય છે.
3. તે અર્થતંત્રમાં ખાનગી અને જાહેર રોકાણના ચોખ્ખા પ્રવાહનો સારાંશ આપે છે.
4. Balance Of Payment-BoP એ આંકડાકીય નિવેદનનો સંદર્ભ આપે છે જે આપેલ સમયગાળા દરમિયાન વિશ્વ સાથે દેશના રહેવાસીઓના નાણાકીય વ્યવહારોના હિસાબને રેકોર્ડ કરે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

63) શેરડી, કપાસ, શણના ખેડૂતો માટેના પ્રોત્સાહન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. Cabinet Committee on Economic Affairs-CCEA એ કપાસ, શેરડી અને શણના ખેડૂતોને ટેકો આપવા માટે ઘણા પગલાંને મંજૂરી આપી છે.
2. CCEAએ પેટ્રોલ સાથે ભેળવવા માટે શેરડીના રસમાંથી કાઢવામાં આવતા ઈથેનોલની કિંમતમાં વધારો કર્યો છે.
3. પેટ્રોલ સાથે ઈથેનોલનું મિશ્રણ 2022 સુધીમાં 10% અને 2025 સુધીમાં 20% સુધી પહોંચવાની અપેક્ષા છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

64) ક્રિપ્ટોકરન્સી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI)ના ગવર્નર, શક્તિકાંત દાસે ક્રિપ્ટોકરન્સી પર ચિંતા વ્યક્ત કરી અને રોકાણકારોને ડિજિટલ ચલણની સંભવિત મુશ્કેલીઓ વિશે ચેતવણી આપી.
2. macro economic અને નાણાકીય સ્થિરતાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, ક્રિપ્ટોકરન્સી એ ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે.
3. કેન્દ્ર સરકારે પણ હજુ સુધી ક્રિપ્ટોકરન્સી પર કોઈ કાયદો બનાવ્યો નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

65) ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ પર મોરેટોરિયમ સંબંધિત CBIC માર્ગદર્શિકા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. CBIC નાણા મંત્રાલય હેઠળના મહેસૂલ વિભાગનો એક ભાગ છે.
2. તે કસ્ટમ્સ, સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ, સેન્ટ્રલ GST (CGST) અને ઈન્ટિગ્રેટેડ GST (IGST)ની વસૂલાત અને વસૂલાત સંબંધિત નીતિ ઘડવામાં સામેલ છે.
3. GST લાગુ થયા બાદ વર્ષ 2018માં 'સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ' (CBEC) નું નામ બદલીને CBIC કરવામાં આવ્યું હતું.
4. તે અમુક ચોક્કસ સંજોગોને નિર્ધારિત કરે છે જેમાં વરિષ્ઠ કર અધિકારી દ્વારા આવા ITCને અવરોધિત કરી શકાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 66) RBIની પ્રથમ વૈશ્વિક હેકથોન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ હેકથોનના સહભાગીઓને ઉદ્યોગના નિષ્ણાતો દ્વારા માર્ગદર્શન આપવાની અને તેમના નવીન ઉકેલો દર્શાવવાની તક મળશે.
  2. આ હેકથોન માટે રજીસ્ટ્રેશન 15 નવેમ્બર 2021 સુધી કરી શકાશે.
  3. વિજેતાને 40 લાખ રૂપિયા અને ઉપવિજેતાને 20 લાખ રૂપિયા મળશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 67) સેવાની નિકાસમાં વધારો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ભારત વિશ્વમાં સાતમું સૌથી મોટું સેવા નિકાસકાર છે.
  2. નાણાકીય વર્ષ 2011માં સેવા ક્ષેત્રનો હિસ્સો ગ્રોસ વેલ્યુ એડેડ (GVA) ના 54% હતો.
  3. 2000 અને 2021 વચ્ચે કુલ નાણાપ્રવાહના 53% જેટલો હિસ્સો સેવા ક્ષેત્ર પણ વિદેશી પ્રત્યક્ષ રોકાણનો સૌથી મોટો પ્રાપ્તકર્તા રહ્યો છે.
  4. સર્વિસ ટ્રેડમાં સરપ્લસ એ લાંબા ગાળામાં ભારતના વેપાર 'શિપમેન્ટ'માં મોટી ખોટ કરતાં વધી ગઈ છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 68) નોટબંધી (Demonetisation) ની પાંચમી વર્ષગાંઠ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. 4 નવેમ્બર 2016ના રોજ લોકો પાસે ચલણ આશરે રૂ. 17.97 લાખ કરોડ હતું, જે નોટબંધી પછી જાન્યુઆરી 2017માં ઘટીને રૂ. 7.8 લાખ કરોડ થઈ ગયું હતું.
  2. વ્યવસાયોએ કટોકટીનો સામનો કરવો પડ્યો અને ગ્રોસ ડોમેસ્ટિક પ્રોડક્ટ (GDP) વૃદ્ધિ ધીમી પડીને 1.5% થઈ ગઈ.
  3. ગેરકાયદેસર વ્યવહારો માટે ઉચ્ચ મૂલ્યની નોટોના ઉપયોગને નિરુત્સાહ કરવો. તે કાળા નાણાના ઉપયોગને રોકે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 69) તકનીકી કાપડની વધતી નિકાસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ ઉત્પાદનોની માંગ દેશના વિકાસ અને ઔદ્યોગિકીકરણ પર આધાર રાખે છે.
  2. જીઓટેક (Geotech), જે આકસ્મિક રીતે સૌથી ઝડપી ઉભરતો સેગમેન્ટ છે, તેનો ઉપયોગ માટી વગેરેને જોડવા માટે થાય છે.
  3. ભારતમાં ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સના વિકાસે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં વેગ પકડ્યો છે, જે હાલમાં વાર્ષિક 8 ટકાના દરે વધી રહ્યો છે.
  4. આગામી પાંચ વર્ષ દરમિયાન આ વૃદ્ધિને 15-20 ટકાની રેન્જમાં લાવવાનો લક્ષ્યાંક છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

- 70) આસામ કેબિનેટે ઔદ્યોગિક સંબંધોના નિયમો વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ યોજના હેઠળ ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર ઉપલબ્ધ સ્થળાંતર કામદારોના ડેટા અને અન્ય સંસાધનોનો ઉપયોગ તેમને રાશન વિતરણ કરવા માટે કરવામાં આવશે.
  2. જમીન નીતિ 2019ના પેરા 17.5ની જોગવાઈ દૂર કરવામાં આવશે.
  3. કેબિનેટે ફાળવણીના ત્રણ વર્ષમાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સમયાંતરે લીઝમાં ફાળવણી પ્રમાણપત્રોને રૂપાંતરિત કરવાની મંજૂરી આપી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 71) દિલ્હી કેબિનેટે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આરોગ્ય પ્રણાલી સુધારવા માટે વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. કોવિડ-19 સામેની લડાઈમાં, દિલ્હી કેબિનેટે કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશમાં આરોગ્ય પ્રણાલી સુધારવા માટે રૂ. 1544 કરોડના બજેટને મંજૂરી આપી છે.
  2. કુલ ફાળવેલ બજેટમાંથી, રૂ. 415 કરોડનો ઉપયોગ કોવિડ-19 પરીક્ષણ અને પ્રયોગશાળાઓને મજબૂત કરવા માટે કરવામાં આવશે.
  3. દિલ્હી સરકાર ઝડપથી હોસ્પિટલોના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું વિસ્તરણ કરી રહી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 72) ભારતીય રેલવે વૈકલ્પિક ઈંધણો સંગઠન (IROAF) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. રેલવે મંત્રાલયે 7 સપ્ટેમ્બર, 2021થી ભારતીય રેલવે વૈકલ્પિક ઈંધણ સંગઠન (Indian Railways Organization of Alternate Fuel - IROAF) ને અસરકારક રીતે બંધ કરી દીધું છે.
  2. IROAF એ એક અલગ સાહસ છે જે પરિવહન માટે હરિત બળતણના ક્ષેત્રમાં કામ કરે છે.
  3. IROAF એ ભારતીય રેલવે પરની એક વિન્ડો છે જે વૈકલ્પિક ઈંધણોના ઉપયોગ સાથે સંબંધિત કાર્ય સાથે પણ સંબંધિત છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) ફક્ત 1 અને 2 (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3 (D) 1, 2 અને 3

73) ઈન્ડિયા ઈન્ડસ્ટ્રિયલ લેન્ડબેંક (IILB) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. IILB એ GIS આધારિત પોર્ટલ છે.
2. તે દૂરના સ્થળોએ બેંચીને જમીન શોધતા રોકાણકારો માટે 'નિર્ણય સહકાર પ્રણાલી' તરીકે કામ કરે છે.
3. તે ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ (DPIIT) હેઠળ કાર્ય કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1 અને 2 (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

74) બિટકોઈન હાર્ડવેર વોલેટ (Bitcoin Hardware Wallet) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. હાર્ડવેર વોલેટ એ એક વિશેષ પ્રકારનું કિપ્ટોકોઈન સ્ટોરેજ છે જે હાર્ડવેર ઉપકરણોમાં વપરાશકર્તાઓની ખાનગી કિપ્ટો કીને જાળવે છે અને સુરક્ષિત કરે છે.
2. હાર્ડવેર વોલેટ પર, રિક્વરી શબ્દસમૂહો અથવા પાસવર્ડ અથવા ચાવીઓ સાથેની દરેક વસ્તુને બેકઅપ અને એક્સેસ કરી શકાય છે.
3. હાર્ડવેર વોલેટ સમગ્ર સાયબર સ્પેસમાં અત્યંત સુરક્ષિત છે કારણ કે તે હાર્ડવેર ઉપકરણ છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1 અને 2 (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3 (D) 1, 2, અને 3

75) રાષ્ટ્રીય સંપત્તિ પુનર્નિર્માણ કંપની (National Asset Reconstruction Company) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નેશનલ એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની (NARC) રજિસ્ટ્રાર ઓફ કંપનીઝ (RoC), મુંબઈમાં નોંધાયેલી કાનૂની સંસ્થા બની ગઈ છે.
2. NARCને બેંક બેંક તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. બેંકિંગ સિસ્ટમ તથાવગ્રસ્ત સંપત્તિ માટે આ એક સ્ટોપ સોલ્યુશન માનવામાં આવે છે.
3. NARCની રચના 7 જુલાઈ, 2021ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1 અને 2 (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3 (D) 1, 2, અને 3

76) ભારતના પહેલા કિપ્ટોગેમ બગીચા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ બગીચામાં લગભગ 50 પ્રજાતિના લાઈકેન, ફર્ન અને કાવક બતાવવામાં આવશે (તેમનું સામૂહિક સ્વરૂપ કિપ્ટોગેમ તરીકે ઓળખાય છે).
2. આ પાર્ક ચક્રતાના દેવબનમાં 9,000 ફૂટની ઊંચાઈ પર સ્થિત છે.
3. "કિપ્ટોગેમ" શબ્દનો અર્થ 'અદ્રશ્ય પ્રજનન' થાય છે, જેનો અર્થ એ છે કે તેઓ કોઈ સંવર્ધન માળખું, બીજ અથવા ફૂલ ઉત્પન્ન કરતા નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2 (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3 (D) 1, 2, અને 3

77) RBI રિટેલ ડાયરેક્ટ સ્કીમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વ્યક્તિગત રિટેલ રોકાણકારોને ભારતીય રિઝર્વ બેંક સાથે 'રિટેલ ડાયરેક્ટ ગિલ્ટ એકાઉન્ટ' (RDG એકાઉન્ટ) ખોલવા અને નિયંત્રિત કરવાની સુવિધા આપશે.
2. આ સંસ્થાઓ 5 કરોડ રૂપિયા કે તેથી વધુના કદનો વેપાર કરે છે.
3. G-Sec બજારમાં સીધી રિટેલ ભાગીદારીને મંજૂરી આપવાથી સ્થાનિક બચતના વિશાળ પૂલના ધિરાણને વેગ મળશે અને તે ભારતના રોકાણ બજારમાં ગેમ ચેન્જર બની શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1 અને 2 (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3 (D) 1, 2, અને 3

78) વિદેશી કાર્ડ યુકવણી નેટવર્ક કંપનીઓ પર મુકેલ પ્રતિબંધ પર નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. RBIના આ નિર્ણયથી એક્સિસ બેંક, યસ બેંક અને ઈન્ડુસિય બેંક સહિત ખાનગી ક્ષેત્રની પાંચ બેંકો પર અસર પડશે.
2. તમામ સિસ્ટમ પ્રદાતાઓને એ સુનિશ્ચિત કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે ભારતમાં તેમના દ્વારા સંચાલિત યુકવણી પ્રણાલીઓ સાથે સંબંધિત સમગ્ર ડેટા છ મહિનાની અંદર એક મિકેનિઝમમાં સંગ્રહિત કરવામાં આવે.
3. ડિજિટલ વ્યવહારોના વધતા ઉપયોગને ધ્યાનમાં રાખીને યુકવણી પ્રણાલીઓ પર નજર રાખવાની જરૂર છે.
4. તમામ સંસ્થાઓએ RBIના લોકલાઈઝેશન મેન્ડેટનું પાલન કરવું જરૂરી છે. સાથે જ એ પણ સાચું છે કે મુશ્કેલ સ્થાનિકીકરણ ભારતની યુકવણી ઈકોસિસ્ટમને અસર કરી શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

79) વિશેષ પશુધન વિસ્તાર પેકેજ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ ક્ષેત્રમાં આશરે 55,000 કરોડ રૂપિયાના બાહ્ય રોકાણનો લાભ લેવા માટે કેન્દ્ર સરકાર આગામી પાંચ વર્ષમાં પશુધન વિકાસ પાછળ 9,800 કરોડ રૂપિયા ખર્ચ કરશે.
2. રાષ્ટ્રીય ગોકુલ મિશન સ્વદેશી જાતિઓના વિકાસ અને સંરક્ષણમાં મદદ કરશે અને ગ્રામીણ ગરીબોની આર્થિક સ્થિતિ સુધારવામાં પણ ફાળો આપશે.
3. વર્ષ 2021-22થી શરૂ કરીને આ પેકેજ આગામી પાંચ વર્ષ માટે પશુપાલન અને ડેરી વિભાગની યોજનાઓના વિવિધ ઘટકોને સુધારવા અને ફરીથી ગોઠવવા માટે ડિઝાઈન કરવામાં આવ્યું છે.
4. NPDD હેઠળ જાપાન ઈન્ટરનેશનલ કોઓપરેશન એજન્સી (વયહબ) તરફથી 4500 ગામોમાં મજબૂત રીતે નવા માળખાગત સુવિધાઓનું નિર્માણ કરવા માટે નાણાકીય સહાય ઉપલબ્ધ થશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

80) રાષ્ટ્રીય પશુધન મિશન(National Livestock Mission) વિશે નીચેના નિવેદનો ધ્યાનમાં લો.

1. રાષ્ટ્રીય પશુધન મિશનની શરૂઆત નાણાકીય વર્ષ 2014-15માં કરવામાં આવી હતી.
2. તે તમામ હિસ્સેદારો માટે પશુધન ઉત્પાદન પ્રણાલીઓ અને ક્ષમતા નિર્માણમાં માત્રાત્મક અને ગુણાત્મક સુધારો સુનિશ્ચિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.
3. તેને એપ્રિલ 2019થી 'રાષ્ટ્રીય પશુધન વિકાસ યોજના' નામની શ્વેત ક્રાંતિ માટેની પેટા યોજના તરીકે અમલમાં મૂકવામાં આવી રહી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1, અને 2   (B) ફક્ત 2, અને 3
(C) ફક્ત 1, અને 3   (D) 1,2, અને 3

81) ભારતમાં કાપડ ઉદ્યોગ પર નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કાપડ અને વસ્ત્ર ઉદ્યોગ એ શ્રમ સઘન ક્ષેત્ર છે જે ભારતમાં 45 મિલિયન લોકોને રોજગારી પૂરી પાડે છે, રોજગારની દ્રષ્ટિએ આ ક્ષેત્ર કૃષિ ક્ષેત્ર પછી બીજા ક્રમે છે.
2. ભારતનું કાપડ ક્ષેત્ર ભારતીય અર્થતંત્રના સૌથી જૂના ઉદ્યોગોમાંનું એક છે અને પરંપરાગત કુશળતા, વારસો અને સંસ્કૃતિનો ભંડાર અને વાહક છે.
3. ભારત ટેકનિકલ ટેક્સટાઈલ્સ (Technical Textile)નું છટું સૌથી મોટું ઉત્પાદક (વિશ્વમાં કપાસ અને શણનું સૌથી મોટું ઉત્પાદક) છે, જેમાં વૈશ્વિક હિસ્સો 6 ટકા છે.
4. માલ અને સેવા કર (GST) જેવા કર માળખાઓ કાપડ ઉદ્યોગને સ્થાનિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારોમાં ખર્ચાળ અને સ્પર્ધાત્મક બનાવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3   (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4   (D) 1,2,3 અને 4

82) એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં આઠ મોટી બેન્કો 'એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર' (AA) નેટવર્કમાં જોડાઈ છે, જે ગ્રાહકોને તેમના નાણાકીય ડેટાને સરળતાથી એક્સેસ અને શેર કરવામાં સક્ષમ બનાવશે.
2. રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાએ 2016માં એકાઉન્ટ એગ્રીગેટરને નોન-બેન્કિંગ ફાઈનાન્સિયલ કંપનીઓ (NBFCs)ની નવી ક્રેટેગરી તરીકે મંજૂરી આપી હતી.
3. 'એકાઉન્ટ એગ્રીગેટર' (AA)નું માળખું 'ડેટા એમ્પાવરમેન્ટ એન્ડ પ્રોટેક્શન આર્કિટેક્ચર' (DEPA) ફેમવર્ક પર આધારિત છે.
4. AA ફેમવર્ક ડેટા શેરિંગ માટે સુરક્ષિત ડિજિટલ હસ્તાક્ષરો અને એન્ડ-ટુ-એન્ડ એનક્રિપ્શન રજૂ કરીને ભૌતિક ડેટા છેતરપિંડી ઘટાડે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3   (B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4   (D) 1, 2, 3 અને 4

83) વિદેશી મુદ્રા ભંડાર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 27 ઓગસ્ટ, 2021ના રોજ પૂરા થયેલા સપ્તાહ દરમિયાન ભારતનું વિદેશી મુદ્રા ભંડાર \$ 16.663 અબજ ડોલર વધીને \$ 633.558 અબજ ડોલર થયું છે.
2. વિશ્વમાં સૌથી વધુ વિદેશી મુદ્રા ભંડાર ધરાવતા દેશોની યાદીમાં ચોથા ક્રમે છે, યાદીમાં ચીન પ્રથમ સ્થાને છે.
3. ચૂકવણીના સંતુલનમાં વિદેશી વિનિમય અનામતને 'અનામત સંપત્તિ' કહેવામાં આવે છે અને તે મૂડી ખાતામાં રાખવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1, 2, અને 3

84) કોમન સર્વિસ સેન્ટર વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં, ગ્રામીણ વિસતારોમાં Passport Seva Kendra kiosksની સંચાલન અને પ્રબંધન માટે કોમન સર્વિસ સેન્ટર્સ (CSC)ને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
2. તે ઈલેક્ટ્રોનિક્સ અને આઈટી મંત્રાલય (MeitY)ની પહેલ છે.
3. આ યોજના ખાનગી ક્ષેત્ર અને NGO માટે CSC યોજનાના અમલીકરણમાં સક્રિય ભૂમિકા ભજવવા માટે અનુકૂળ વાતાવરણ પ્રદાન કરે છે.
4. CSC 2.0ની શરૂઆત 2015માં કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) ફક્ત 1 અને 2   (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3   (D) 1, 2, અને 3

85) ક્રિપ્ટો ફાઈનાન્સ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. એક દાયકામાં બિટકોઈન અને અન્ય ક્રિપ્ટોકરન્સીના વિકાસે રૂપિયાની વ્યાખ્યા બદલી નાખી છે અને વૈકલ્પિક નાણાકીય સેવાઓ (AFS)ની સમાંતર વિશ્વ બનાવ્યું છે.
2. સ્ટેબલકોઈન એ ક્રિપ્ટોકરન્સી છે જે સામાન્ય રીત ડોલર સાથે જોડાયેલી હોય છે.
3. વિકેન્દ્રિત ફાઈનાન્સ અથવા DeFi વૈકલ્પિક ફાઈનાન્સ ઈકોસિસ્ટમનો ઉલ્લેખ કરે છે, જ્યાં ગ્રાહક સૈદ્ધાંતિક રીતે પરંપરાગત નાણાકીય સંસ્થાઓ અન નિયમનકારી માળખાઓમાંથી અલગ અને સ્વતંત્ર રીતે ક્રિપ્ટોકરન્સી, ટ્રેડિંગ, ધિરાણ, સ્થાનાંતરિત કરવાનું કામ કરે છે.
4. DeFiનો હેતુ કમ્પ્યુટર કોડનો ઉપયોગ કરીને નાણાકીય વ્યવહારોની પ્રક્રિયામાં વચેટિયાઓને દૂર કરવાનો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1, 2 અને 3   (B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4   (D) 1, 2, 3 અને 4

86) SDG 12 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDG) 12નો ઉદ્દેશ વિશ્વમાં દરેક જગ્યાએ ટકાઉ/સતત વપરાશ અને ઉત્પાદન પેટર્ન સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
2. SDG 12 માથાદીઠ વૈશ્વિક ખાદ્ય કચરાને અડધો કરવો અને 2030 સુધીમા કુદરતી સંસાધનોનો કાર્યક્ષમ અને ટકાઉ ઉપયોગ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
3. 2020માં, સરકારે તેના GDPના લગભગ 0.2% અશ્મિભૂત ઈંધણ પર કર્યો હતો, જે 2019ની તુલનામાં થોડો વધારે છે.
4. સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કન્ટ્રોલ બોર્ડ (CPCB)ના જણાવ્યા અનુસાર ભારત દિવસમાં લગભગ 26,000 ટન પ્લાસ્ટિકનું ઉત્પાદન કરે છે
(A) 1, 2 અને 3 (B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4 (D) 1, 2, 3 અને 4

87) વિભિન્ન GST શાસન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. GST કાઉન્સિલ એવા ક્ષેત્રો માટે વિભિન્ન GST શાસન રજૂ કરવા અંગે મંત્રીઓના જૂથના અહેવાલ પર વિચાર કરે તેવી સંભાવના છે જ્યાં કરચોરી ખૂબ વધારે છે.
2. GST ને લગતા મુદ્દાઓ પર કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોને ભલામણો કરનાર તે એક બંધારણીય સંસ્થા (અનુચ્છેદ 279A) છે.
3. ઉચ્ચ કરચોરીવાળા વિસ્તારોના કેટલાક ઉદાહરણોમાં ઈંટના ભટ્ટા, રેતીખનન અને ગુટખા અને પાન મસાલા ઉત્પાદનનો સમાવેશ થાય છે.
4. કરચોરીએ કરચોરી, કરપાત્ર આવકનું ઈરાદાપૂર્વકનું નિવેદન અથવા ખર્ચ વધારવા જેવી છેતરપિંડી યુક્ત તકનીકો મારફતે કર જવાબદારી કે કોઈના કરબોજને ઘટાડવાનો ગેરકાયદેસર પ્રયાસ છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3 (B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4 (D) 1, 2, 3 અને 4

88) રવિ પાકોની MSP વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિએ તમામ ફરજિયાત રવિ પાક માટે લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ (MSP)માં વધારો કરવાની મંજૂરી આપી હતી.
2. રવી માર્કેટિંગ સીઝન (RMS) 2022-23 માટે કઠોળ, તેલીબિયાં અને બરછટ અનાજની તરફેણમાં MSP વધારવામાં આવી છે.
3. બજેટમાં ભારતભરના ઉત્પાદનના સરેરાશ ખર્ચકરતાં ઓછામાં ઓછા 1.5 ગણી MSP નક્કી કરવાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1, 2 અને 3

89) HDFC અને NSICના જોડાણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. HDFC બેન્કે રાષ્ટ્રીય લઘુ ઉદ્યોગ નિગમ (NSIC) સાથે દેશભરમાં MSMEsને ધિરાણ સહાય પૂરી પાડવા અને મજબૂત કરવા માટે સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યાં છે.
2. HDFC બેંકની શાખાઓ તે વિસ્તારો અને ભારતના અન્ય મહત્વના ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રોમાં MSME પ્રોજેક્ટ્સને પણ ટેકો પૂરો પાડશે.
3. HDFC બેંક લિમિટેડ એક ભારતીય બેન્કિંગ અને નાણાકીય સેવા કંપની છે જેનું મુખ્ય મથક મુંબઈમાં છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1, 2 અને 3

90) નવા કોલસા આધારિત પવાર પ્લાન્ટ્સની અસમર્થતા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 2030 સુધીમાં ભારતની વીજળીની ટોચની માંગ 301 ગીગાવોટ સુધી પહોંચી જશે,
2. નવા કોલસા પ્લાન્ટને સમાવિષ્ઠ કરવાના ઉદ્દેશ સાથે 'ઝોમ્બીયુનિટ્સ' (Zombie units) સ્થાપિત કરવામાં આવશે – જે અસ્તિત્વમાં હશે પરંતુ અમલીકરણમાં નહીં હોય.
3. પાવર સેક્ટર ઉપરાંત સ્ટીલ અને એલ્યુમિનિયમ જેવા અન્ય મહત્વના ક્ષેત્રો પણ કોલસા આધારિત વીજળી પર નિર્ભર છે.
4. સરકારે વધુ કુશળ સુપરક્રિટિકલ કોલસા આધારિત એકમો શરૂ કર્યાં છે. અને જૂના અને બિનકાર્યક્ષમ કોલસા આધારિત એકમોને દૂર કરવામાં આવી રહ્યાં છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3 (B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4 (D) 1, 2, 3 અને 4

91) સામયિક દળ સર્વેનું ત્રિમાસિક બુલેટિન (PLFS) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. શહેરી વિસ્તારો માટે બેરોજગારીના ડેટા ત્રિમાસિક ધોરણે જાહેર કરવામાં આવે છે.
2. શહેરી વિસ્તારોમાં 15 વર્ષ અને તેથી વધુવયના વયજૂથ માટે બેરોજગારીનો દર ઓક્ટોબર-ડિસેમ્બર 2020 દરમિયાન વધીને 10.3 ટકા થયો હતો,
3. ડિસેમ્બર 2018થી ડિસેમ્બર 2020 સુધી પૂરા થતા ક્વાર્ટર્સ માટે PLFSના નવ ત્રિમાસિક બુલેટિન જારી કરવામાં આવ્યા છે.
4. WPRને કુલ વસ્તીમાં નોકરી કરતા વ્યક્તિઓની ટકાવારી તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) 1, 2 અને 3 (B) 2, 3 અને 4
(C) 1, 2 અને 4 (D) 1, 2, 3 અને 4

92) મહારાષ્ટ્રમાં ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી વધારવા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ADBએ 8 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ મહારાષ્ટ્રમાં ગ્રામીણ કનેક્ટિવિટી વધારવા માટે 300 મિલિયન ડોલરની લોન પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.
2. તે મહારાષ્ટ્રમાં ચાલીરહેલો પ્રોજેક્ટ છે જેને ઓગસ્ટ 2019માં 200 મિલિયન ડોલરના ભંડોળ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
3. ADB એક પ્રાદેશિક વિકાસ બેંક છે જે 19 ડિસેમ્બર, 1966 ના રોજ અસ્તિત્વમાં આવી હતી.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) ફક્ત 1 અને 2 (B) 2, અને 3
(C) 1, અને 3 (D) 1, 2 અને 3

93) મહેસૂલ ખાદ્ય ગ્રાન્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નાણાં મંત્રાલયે 9 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ 17 રાજ્યોને 9,871 કરોડ રૂપિયાની આવક ખાદ્ય અનુદાનનો છટ્ટો માસિક હપ્તો બહાર પાડ્યો.
2. ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં અત્યાર સુધીમાં કુલ રૂ. 59,226 કરોડ પાત્ર રાજ્યોને જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.
3. 15માં નાણાં પંચે 2021-22માં 17 રાજ્યો માટે કુલ 1,18,452 કરોડ રૂપિયાની આવક ખાદ્ય અનુદાનની ભલમાણ કરી છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
(A) ફક્ત 1 અને 2 (B) ફક્ત 2 અને 3
(C) ફક્ત 1 અને 3 (D) 1, 2 અને 3

ગુજરાત સરકારની વર્ગ-3 ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની વિશેષ બેચ

જનરલ બેચ

તલાટી / પંચાયત મંત્રી, ગ્રામસેવક, સબ-ઓડિટર,
હેડ ક્લાર્ક, નાયબ નિરીક્ષક, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક

રાજકોટ, અમદાવાદ અને ગાંધીનગરની શ્રેષ્ઠતમ ફેકલ્ટી દ્વારા શિક્ષણ તથા માર્ગદર્શન

ટુ ધી પોઈન્ટ પરીક્ષાલક્ષી એડવાન્સ લેવલ મટીરિયલ્સ

સ્માર્ટ વર્ક અને સમજણ શક્તિના સમન્વયથી અભ્યાસ

ગાંધીનગર

Offline

ICE®

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત
81406-01110 / 81407-01110

ઘ-2, સેક્ટર-6, બીજો માળ, ઈસ્કોન ગાંઠીયા પાસે, ગાંધીનગર

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કન્ટેન્ટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

 JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

 JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

 YouTube
ICE RAJKOT

 Instagram
ICE RAJKOT

 Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

 twitter
ICE RAJKOT